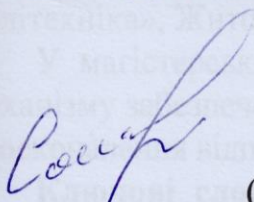

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА»

ФАКУЛЬТЕТ БІЗНЕСУ ТА СФЕРИ ОБСЛУГОВУВАННЯ

КАФЕДРА МЕНЕДЖМЕНТУ, БІЗНЕСУ ТА МАРКЕТИНГОВИХ
ТЕХНОЛОГІЙ

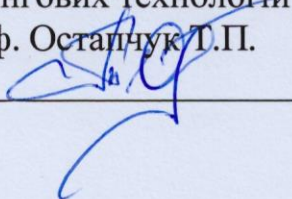
САМЧУК Сергій Валентинович
(здобувач вищої освіти групи ЗМО-24-1м)

МАГІСТЕРСЬКА КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

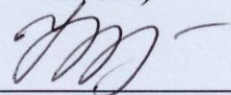
УДОСКОНАЛЕННЯ МЕХАНІЗМУ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФІНАНСОВОЇ
СТІЙКОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

(представлена на здобуття ступеня вищої освіти «магістр»
галузі знань 07«Управління та адміністрування» спеціальності
073 «Менеджмент»)

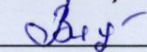
Допущено до захисту
зав. кафедри менеджменту, бізнесу
та маркетингових технологій
д.е.н., проф. Остапчук Т.П.

Керівник роботи:
д.е.н., проф. Виговська Н.Г.
(наукове звання, прізвище та
ініціали)

(підпис)

Рецензент
к.е.н., доц. Виговський В.Г.
(прізвище та ініціали)

(підпис)

Анотація

Самчук С. В. Удосконалення механізму забезпечення фінансової стійкості підприємства. Рукопис.

Магістерська кваліфікаційна робота представлена на здобуття ступеня вищої освіти «магістр», галузі знань 07 «Управління та адміністрування» спеціальності 073 «Менеджмент». Державний університет «Житомирська політехніка», Житомир, 2025.

У магістерській кваліфікаційній роботі розглянуто особливості розвитку механізму забезпечення фінансової стійкості підприємства та визначено напрями удосконалення відповідного процесу.

Ключові слова: фінансова стійкість, фінансовий стан, майновий стан, ліквідність, ділова активність, платоспроможність.

Annotation

Samchuk S. V. Improving the mechanism for ensuring the financial stability of an enterprise. Manuscript.

The master's qualification work is submitted for the Master's degree, field of knowledge 07 "Management and administration" of specialty 073 "Management". - Zhytomyr Polytechnic State University, Zhytomyr, 2025.

The master's qualification work considers the features of the development of the mechanism for ensuring the financial stability of an enterprise and identifies areas for improving the relevant process.

Keywords: financial stability, financial condition, property condition, liquidity, business activity, solvency.

ЗМІСТ

<i>Вступ</i>	3
<i>Розділ 1. Теоретичні основи механізму забезпечення фінансової стійкості підприємства</i>	7
1.1. Поняття, значення та типи фінансової стійкості підприємства	7
1.2. Механізм та інструменти управління фінансовою стійкістю підприємства	17
1.3. Методичні засади оцінки фінансової стійкості підприємства	25
1.4. Нормативно-правове та інформаційне забезпечення відносин у сфері регулювання фінансової стійкості підприємств	35
Висновки до розділу 1	41
<i>Розділ 2. Аналітична оцінка формування фінансової стійкості ТОВ «Сандора»</i>	44
2.1. Організаційно-управлінський аналіз діяльності підприємства	44
2.2. Діагностика фінансово-економічного стану ТОВ «Сандора»	52
2.3. Оцінка сучасного стану формування фінансової стійкості підприємства	60
Висновки до розділу 2	70
<i>Розділ 3. Напрями удосконалення механізму забезпечення фінансової стійкості ТОВ «Сандора»</i>	72
3.1. Напрями удосконалення механізму та інструментів управління фінансовою стійкістю підприємства	72
3.2. Резерви підвищення рівня фінансової стійкості ТОВ «Сандора»	79
3.3. Оцінка ефективності запропонованих заходів	87
Висновки до розділу 3	91
<i>Висновки</i>	94
<i>Список використаних джерел</i>	97
<i>Додатки</i>	105

ВСТУП

Актуальність теми дослідження. У сучасних умовах господарювання питання забезпечення фінансової стійкості підприємства набуває особливої актуальності. Економічна нестабільність, коливання валютних курсів, інфляційні процеси, зростання вартості кредитних ресурсів та енергетичних носіїв суттєво впливають на фінансові результати діяльності суб'єктів господарювання. Фінансова стійкість є одним із ключових критеріїв ефективності управління підприємством, оскільки вона визначає його здатність забезпечувати безперервність виробництва, своєчасно виконувати зобов'язання перед контрагентами та державою, а також протидіяти зовнішнім ризикам. Високий рівень фінансової стійкості дозволяє підприємству підтримувати конкурентоспроможність, залучати інвестиції та здійснювати стратегічний розвиток.

Механізм забезпечення фінансової стійкості охоплює систему управлінських, фінансових та економічних інструментів, спрямованих на оптимізацію структури капіталу, підвищення ліквідності та рентабельності діяльності. Його удосконалення передбачає впровадження сучасних методів фінансового аналізу, планування, прогнозування та контролю. Важливим аспектом цього процесу є адаптація підприємства до змін зовнішнього середовища, розвиток гнучкої системи управління ризиками та формування ефективної політики фінансування.

Особливу увагу необхідно приділяти інноваційним підходам до управління фінансовими потоками, цифровізації облікових процесів і впровадженню автоматизованих систем моніторингу показників фінансової стійкості. Ефективне удосконалення механізму забезпечення фінансової стабільності сприяє зростанню вартості бізнесу, підвищенню довіри інвесторів та зміцненню ринкових позицій підприємства.

Таким чином, удосконалення механізму забезпечення фінансової стійкості є невід'ємною умовою стратегічного розвитку підприємства, його адаптації до

сучасних викликів економічного середовища та досягнення сталого зростання.

Проблема забезпечення фінансової стійкості підприємства є предметом активного наукового інтересу як українських, так і зарубіжних дослідників. Значний внесок у формування теоретичних основ поняття «фінансова стійкість» зробили такі вчені, як Терещенко О. О., Білик М. Д., Павловська О. В., Притуляк Н. М., Невмержицька Н. Ю., Лахтіонова Л. А., Тищенко О. М., Приймак І. І., Бланк І. А. та інші. Втім, попри вагомий теоретичний та практичний напрацювання, сучасні умови господарювання, що характеризуються високою мінливістю, ризиковістю та невизначеністю, зумовлюють необхідність подальших досліджень у цій сфері. Це вимагає вдосконалення підходів до оцінювання, прогнозування та управління фінансовою стійкістю вітчизняних підприємств з урахуванням новітніх економічних реалій і глобальних викликів.

Зазначене обумовило вибір теми, постановку мети та завдань магістерської кваліфікаційної роботи. Обрана тема повністю відповідає проблемам напряму підготовки за спеціальністю 073 «Менеджмент».

Метою магістерської кваліфікаційної роботи є узагальнення та подальший розвиток теоретико-методичних засад удосконалення механізму забезпечення фінансової стійкості підприємства ТОВ «Сандора».

Для виконання поставленої мети визначено та вирішено такі основні **завдання:**

- вивчити поняття, значення та типи фінансової стійкості підприємства;
- дослідити механізм та інструменти управління фінансовою стійкістю підприємства;
- узагальнити методичні засади оцінки фінансової стійкості підприємства;
- вивчити нормативно-правове та інформаційне забезпечення відносин у сфері регулювання фінансової стійкості підприємств;
- провести організаційно-управлінський аналіз діяльності підприємства;
- провести діагностику фінансово-економічного стану ТОВ «Сандора»;
- здійснити оцінку сучасного стану формування фінансової стійкості підприємства;

- розробити напрями удосконалення механізму та інструментів управління фінансовою стійкістю підприємства;

- обґрунтувати резерви підвищення рівня фінансової стійкості ТОВ «Сандора»;

- провести оцінку ефективності запропонованих заходів.

Об'єктом дослідження у магістерській кваліфікаційній роботі виступає процес забезпечення фінансової стійкості підприємства, **предметом** – теоретичні, методичні та прикладні засади удосконалення механізму забезпечення фінансової стійкості підприємства.

Методи дослідження. Дослідження проводилося із застосуванням загальнонаукових та спеціальних методів пізнання: спостереження, економіко-статистичного, логічного та порівняльного аналізу, групування, узагальнення і класифікації, системного та структурного підходів. Сукупний аналітичний потенціал використаного інструментарію забезпечив достовірність висновків і рекомендацій, отриманих в рамках проведеного дослідження.

Інформаційною базою дослідження були концептуальні положення фундаментальних і прикладних наукових праць вітчизняних і зарубіжних вчених в галузі економічної теорії, фінансового аналізу, загальної теорії фінансів, фінансів підприємств і фінансового менеджменту. У процесі дослідження були використані підручники, початкові посібники, монографії, статті періодичних видань, фінансова звітність ТОВ «Сандора».

Наукова новизна роботи полягає в подальшому розвитку теоретико-методичних засад розвитку механізму забезпечення фінансової стійкості підприємства. Зокрема, це знайшло своє відображення у наступному:

- дістало подальшого розвитку підхід до визначення системи управління фінансовою стійкістю підприємства, що, на відміну від існуючих підходів, враховує комплекс організаційних, аналітичних і планово-контрольних заходів, спрямованих на забезпечення збалансованого та стабільного фінансового стану підприємства;

- удосконалено методичні засади оцінки фінансової стійкості

підприємства, що дозволяє комплексно аналізувати його здатність зберігати стабільність та ефективно функціонувати в умовах економічної невизначеності.

Практичне значення одержаних результатів полягає у обґрунтуванні резервів удосконалення механізму забезпечення фінансової стійкості підприємства ТОВ «Сандора». Визначено економічний ефект від реалізації запропонованих заходів.

За результатами дослідження опубліковано:

Самчук С. В. Управління фінансовою стійкістю підприємства. Тези Міжнародної науково-практичної конференції «Сучасні виклики сталого розвитку». Житомир. 2025.

Апробація результатів дослідження. Результати дослідження було апробовано під час участі в наступних наукових конференціях: Міжнародній науково-практичній конференції «Сучасні виклики сталого розвитку» (листопад 2025 р.).

Структура та обсяг магістерської кваліфікаційної роботи. Магістерська кваліфікаційна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних літературних джерел, додатків. Основний зміст роботи викладено на 104 сторінках друкованого тексту. Робота містить 30 таблиць та 10 рисунків. Список використаних джерел налічує 89 найменувань. Робота містить 3 додатки.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ МЕХАНІЗМУ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

1.1. Поняття, значення та типи фінансової стійкості підприємства

Фінансова стійкість підприємства є одним із найважливіших показників його стабільного функціонування та розвитку в умовах ринкової економіки. Вона відображає здатність підприємства ефективно використовувати власні та залучені ресурси, своєчасно виконувати фінансові зобов'язання і підтримувати рівновагу між активами та пасивами. У сучасних умовах економічної нестабільності, інфляційних коливань, зміни валютних курсів і зростання конкуренції питання забезпечення фінансової стійкості набуває особливої актуальності. Від рівня фінансової стійкості залежить платоспроможність підприємства, його інвестиційна привабливість та можливість подальшого стратегічного розвитку [3; 17].

Нестача фінансової стійкості може призвести до зниження довіри з боку партнерів, інвесторів та кредиторів, а в перспективі - до банкрутства. Тому підприємства змушені формувати ефективну систему управління фінансовими ресурсами, яка б забезпечувала їх оптимальну структуру та раціональне використання. Особливого значення набуває аналіз фінансових показників, що дозволяє своєчасно виявляти негативні тенденції та розробляти антикризові заходи. Забезпечення фінансової стійкості передбачає не лише контроль за ліквідністю і рентабельністю, але й формування достатнього запасу фінансової гнучкості [8].

Сучасні виклики - війна, інфляційні ризики, коливання енергетичних ринків - вимагають від підприємств адаптивності та здатності швидко реагувати на зміни середовища. У таких умовах саме фінансова стійкість виступає запорукою виживання бізнесу та гарантією його конкурентоспроможності. Вона дає змогу підприємству не лише утримувати стабільність у кризові періоди, а й використовувати нові можливості для

зростання. Отже, забезпечення фінансової стійкості є стратегічним пріоритетом будь-якого підприємства, що прагне досягти довгострокового успіху в сучасній економіці [42].

Фінансова стійкість підприємства означає такий стан його фінансових ресурсів, за якого підприємство здатне стабільно здійснювати господарську діяльність, своєчасно розраховуватись за своїми зобов'язаннями, забезпечувати безперервність виробництва та розвиток, а також ефективно протистояти внутрішнім і зовнішнім економічним ризикам. Іншими словами, це здатність підприємства зберігати рівновагу між власними та залученими коштами, підтримувати достатній рівень ліквідності, прибутковості та платоспроможності. Фінансова стійкість свідчить про ефективне управління капіталом і ресурсами, що дозволяє підприємству незалежно від коливань ринку залишатися конкурентоспроможним і фінансово надійним.

Основними передумовами для формування високого рівня фінансової стійкості підприємств є наступні [19; 46]:

- раціональна структура капіталу - забезпечення оптимального співвідношення між власними та залученими коштами, що мінімізує фінансові ризики;
- стабільна прибутковість діяльності - отримання достатнього прибутку для покриття витрат, виконання зобов'язань та фінансування розвитку;
- ефективне управління грошовими потоками - своєчасне надходження і використання коштів для підтримання ліквідності та платоспроможності;
- збалансована структура активів - раціональне поєднання оборотних і необоротних активів, що забезпечує фінансову гнучкість підприємства;
- наявність резервів і страхових фондів - створення фінансових запасів для покриття можливих збитків або непередбачених витрат;
- ефективна система фінансового планування та контролю - використання методів бюджетування, прогнозування та моніторингу показників стійкості;
- висока ділова репутація та довіра контрагентів - забезпечення стабільних партнерських відносин і вигідних умов співпраці;

- оптимізація витрат і ресурсозбереження - постійне підвищення ефективності використання матеріальних, трудових і фінансових ресурсів;
- інвестиційна активність - спрямування коштів у розвиток виробництва, модернізацію обладнання та впровадження інновацій;
- кваліфіковане управління - наявність компетентного керівництва, здатного приймати обґрунтовані фінансові рішення;
- стабільна збутова політика - формування надійної клієнтської бази, розширення ринків збуту та диверсифікація продажів;
- дотримання фінансової дисципліни - контроль за витратами, своєчасне виконання фінансових зобов'язань і раціональне використання прибутку.

Визначені передумови у своїй сукупності створюють базу для забезпечення довготривалої фінансової стабільності підприємства, підвищують його конкурентоспроможність і стійкість до зовнішніх впливів.

Поняття «фінансова стійкість підприємств» можна трактувати з різних точок зору, оскільки воно є багатограним і охоплює різні аспекти діяльності суб'єкта господарювання. З економічної точки зору фінансова стійкість характеризує здатність підприємства забезпечувати стабільне відтворення виробництва, ефективно використовувати ресурси та отримувати прибуток у довгостроковій перспективі. З фінансової точки зору - це збалансованість фінансових потоків, оптимальна структура капіталу та активів, що забезпечує підприємству платоспроможність, ліквідність і прибутковість. З позиції інвестиційної спроможності - це рівень надійності підприємства для потенційних інвесторів, його здатність гарантувати повернення вкладених коштів і отримання доходу [34; 45; 64].

Отже, фінансова стійкість є комплексною характеристикою, яка відображає стабільність фінансового стану, ефективність управління ресурсами та здатність підприємства функціонувати і розвиватися навіть за несприятливих економічних умов.

Окремі підходи науковців до визначення поняття «фінансова стійкість підприємств» узагальнено у табл. 1.1.

Таблиця 1.1

Підходи до визначення поняття «фінансова стійкість підприємств»

Автор	Визначення
Батрак О.В. [2]	Фінансова стійкість підприємства - це здатність підприємства ефективно функціонувати та виконувати свої фінансові зобов'язання навіть у змінних економічних умовах.
Карпенко Н.В. [20]	Фінансова стійкість підприємства визначається його здатністю уникати фінансових труднощів, утримуючи стабільний рівень прибутку та ліквідності.
Костирко Л.А. [29]	Стійкість підприємства у фінансовому відношенні - це забезпечення рівноваги між зовнішніми та внутрішніми ресурсами, щоб забезпечити безперервне функціонування.
Кравченко М.О. [31]	Фінансова стійкість означає наявність достатніх фінансових резервів для забезпечення безперебійного виробництва та виплати зобов'язань.
Ловінська І.Г. [39]	Стійкість в галузі фінансів підприємства визначається його здатністю адаптуватися до змін у фінансовому середовищі та швидко реагувати на зовнішні економічні виклики.
Назарова Т.Ю. [46]	Фінансова стійкість підприємства може бути визначена рівновагою між ризиками та доходами, а також ефективним управлінням фінансовими ресурсами.
Пабат О.В. [51]	Фінансова стійкість передбачає належне управління фінансовими потоками та зобов'язаннями для забезпечення сталого розвитку.
Павленко О.П. [52]	Стійкість підприємства у фінансовому плані вимірюється його здатністю ефективно використовувати фінансові ресурси та оптимізувати їхнє розподілення.
Партин Г.О. [55]	Фінансова стійкість підприємства включає в себе також здатність залучати фінансову підтримку від інвесторів або фінансових установ.
Черниш С.С. [85]	Фінансова стійкість підприємства може бути оцінена за допомогою різних фінансових показників, таких як ліквідність, рентабельність та фінансовий леверидж.

Джерело: складено автором

Вважаємо, що «фінансова стійкість підприємства» - це такий збалансований стан фінансово-економічної системи підприємства, за якого воно здатне ефективно формувати, розподіляти й використовувати ресурси для забезпечення безперервності діяльності, виконання зобов'язань, отримання прибутку та розвитку в умовах змін зовнішнього середовища і впливу ризиків.

Іншими словами, фінансова стійкість відображає здатність підприємства підтримувати рівновагу між доходами й витратами, активами й зобов'язаннями, забезпечуючи стабільність функціонування та фінансову незалежність у довгостроковій перспективі [74].

Високий рівень фінансової стійкості забезпечує підприємству ряд переваг на ринку, зокрема тих, що узагальнено на рис. 1.1.

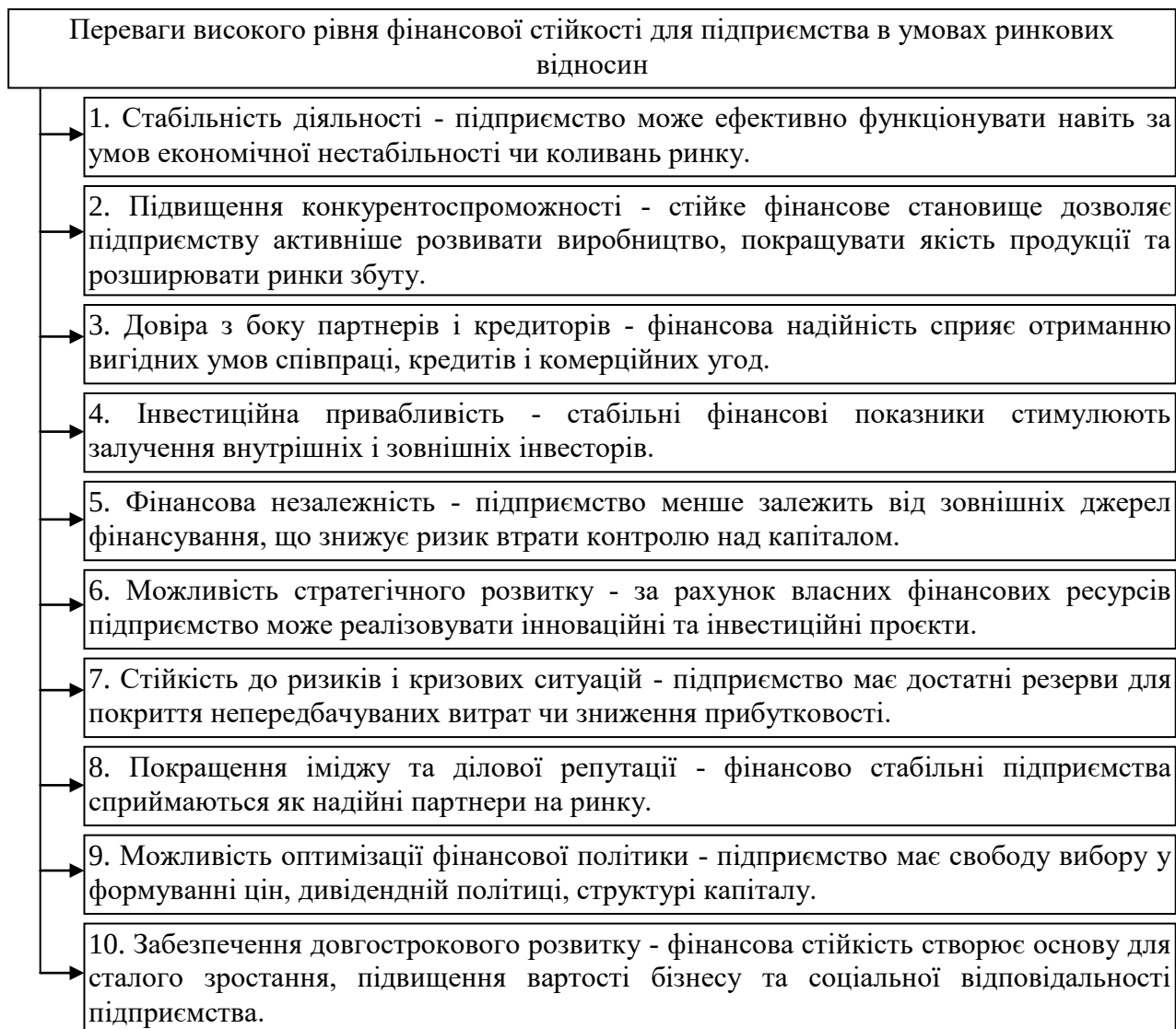

Рис. 1.1. Переваги високого рівня фінансової стійкості
для підприємства в умовах ринкових відносин

Джерело: складено автором на основі [55; 65]

Отже, високий рівень фінансової стійкості є ключовою умовою не лише виживання, а й успішного розвитку підприємства в конкурентному ринковому середовищі.

До основних зовнішніх чинників, що впливають на фінансову стабільність підприємства, відносяться [34; 45]:

1. Економічна ситуація в країні - рівень інфляції, валютні коливання, динаміка ВВП, загальний стан фінансової системи.

2. Податкова політика держави - зміни в оподаткуванні, ставки податків, податкові пільги та механізми їх застосування.

3. Рівень конкуренції на ринку - кількість конкурентів, структура галузі, бар'єри входу та виходу з ринку.

4. Державне регулювання підприємницької діяльності - наявність або відсутність адміністративних обмежень, ліцензування, сертифікації тощо.

5. Політична стабільність у країні - ризики, пов'язані з політичними конфліктами, військовими діями, змінами уряду.

6. Рівень розвитку фінансово-кредитної системи - доступність кредитів, процентні ставки, вимоги банків до позичальників.

7. Митна та зовнішньоекономічна політика - умови експорту та імпорту, митні тарифи, валютне регулювання.

8. Соціально-демографічні фактори - рівень доходів населення, споживчий попит, зайнятість.

9. Науково-технічний прогрес - темпи впровадження інновацій, технологічний рівень галузі.

10. Природно-екологічні умови - ризики, пов'язані зі зміною клімату, екологічними катастрофами чи нестачею ресурсів.

Усі ці чинники формують зовнішнє середовище функціонування підприємства та безпосередньо впливають на його фінансові результати, стійкість і конкурентоспроможність.

Водночас, до основних внутрішніх чинників, що впливають на фінансову стабільність підприємства, відносяться [34; 45]:

1. Структура капіталу - співвідношення власних і залучених коштів, рівень фінансової незалежності підприємства.

2. Рівень рентабельності діяльності - здатність підприємства отримувати прибуток від основної діяльності.

3. Платоспроможність і ліквідність - наявність достатнього обсягу грошових ресурсів для покриття поточних зобов'язань.

4. Політика управління витратами - ефективність використання ресурсів,

контроль за собівартістю продукції.

5. Якість та структура активів - частка оборотних і необоротних активів, ступінь їх мобільності та використання.

6. Стан дебіторської та кредиторської заборгованості - своєчасність розрахунків з контрагентами, рівень фінансової дисципліни.

7. Ефективність управління фінансами - якість фінансового планування, прогнозування, аналізу та контролю.

8. Організаційна структура підприємства - рівень управлінської гнучкості, чіткість розподілу функцій і відповідальності.

9. Кваліфікація управлінського персоналу - професіоналізм керівництва у прийнятті фінансових рішень.

10. Інвестиційна та інноваційна активність - здатність підприємства оновлювати основні засоби, впроваджувати нові технології.

У сукупності ці чинники визначають фінансовий потенціал підприємства, його стійкість до ризиків і здатність забезпечувати стабільний розвиток у довгостроковій перспективі.

Розглянувши сутність фінансової стійкості підприємства, важливо проаналізувати її типологію, тобто систематизувати підходи до класифікації цього поняття, запропоновані різними науковцями. У науковій літературі існують різні критерії поділу фінансової стійкості, які відображають як внутрішні, так і зовнішні аспекти функціонування підприємства [25].

Більшість дослідників виділяють чотири основних типи фінансової стійкості підприємства: абсолютна, нормальна, передкризова та кризова [3; 17; 23]. Ще одну класифікацію представили у роботах [12; 46], де розглядають типи фінансової стійкості в залежності від тривалості діяльності підприємства. Отже, виокремлюють «поточну» стійкість, яка оцінюється на конкретний момент часу; «потенційну» стійкість, пов'язану з перетворенням та врахуванням змінних зовнішніх умов; «формальну» стійкість, яка формується та підтримується державою; та «реальну» стійкість, що враховує конкурентні умови та можливості для розширеного відтворення [52].

Після аналізу різних підходів до класифікації типів фінансової стійкості, можна запропонувати авторський підхід, який враховує різноманітні аспекти (рис. 1.2).

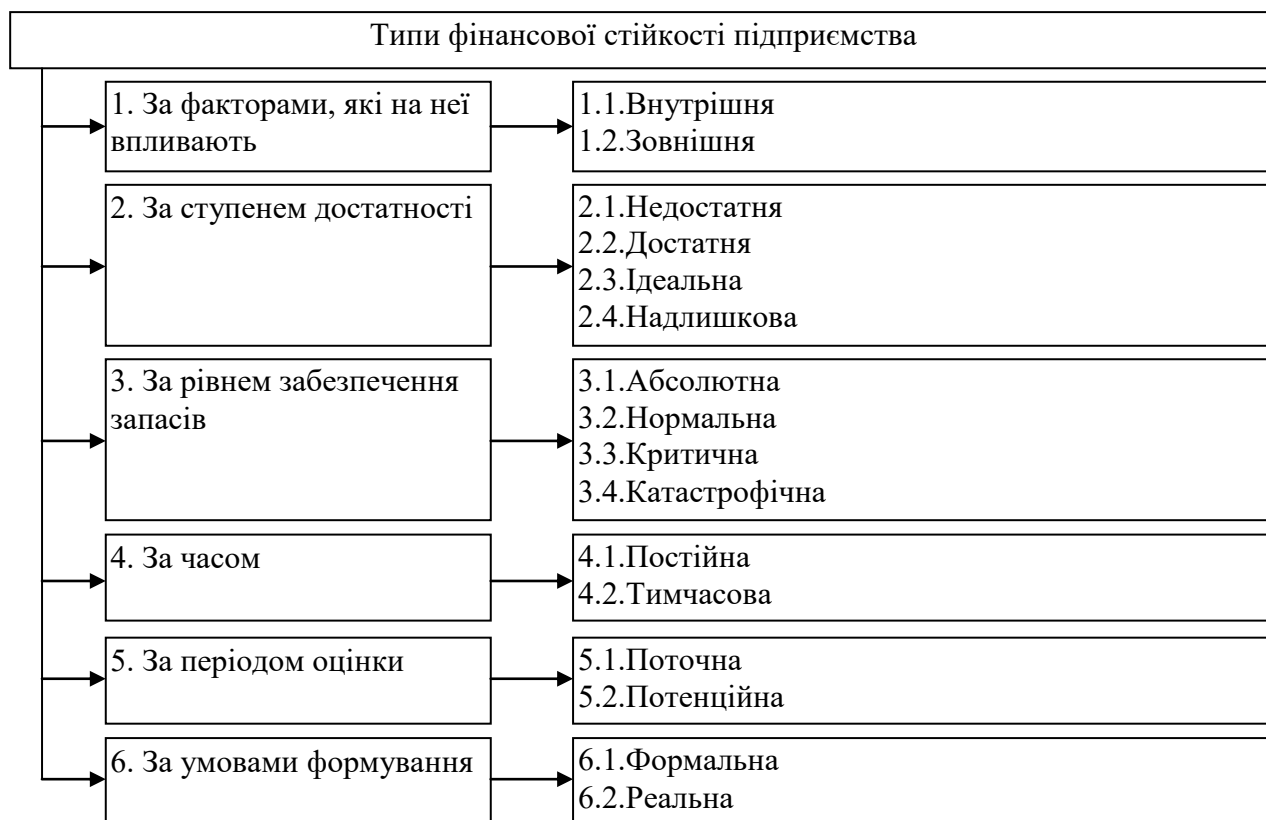

Рис. 1.2. Класифікація типів фінансової стійкості підприємств

Джерело: складено автором на основі [64; 82]

1. За факторами впливу на фінансову стійкість підприємства її можна класифікувати згідно з внутрішніми та зовнішніми аспектами:

1.1. Внутрішня фінансова стійкість - це такий стан фінансової системи підприємства, який визначається ефективністю його внутрішнього управління, структурою капіталу, рентабельністю, рівнем ліквідності, політикою формування та використання фінансових ресурсів.

1.2. Зовнішня фінансова стійкість - формується під впливом чинників зовнішнього середовища, які підприємство не може безпосередньо контролювати.

2. За ступенем достатності фінансової стійкості підприємства можна виокремити чотири основні типи:

2.1. Недостатня фінансова стійкість - спостерігається у випадку, коли обсяг власного капіталу суттєво менший за вартість необоротних (необігельних) активів.

2.2. Достатня фінансова стійкість - має місце тоді, коли власний капітал все ще менший за суму необоротних активів, проте перевищує розмір нефінансових активів.

2.3. Ідеальна фінансова стійкість - характеризується ситуацією, коли власний капітал перевищує суму необоротних активів, що свідчить про здатність підприємства повністю покривати свої основні засоби власними ресурсами.

2.4. Надлишкова фінансова стійкість - виникає тоді, коли обсяг власного капіталу значно перевищує суму необоротних активів.

3. За рівнем забезпечення запасів фінансової стійкості підприємства можна виділити такі типи:

3.1. Абсолютна фінансова стійкість - спостерігається, коли власні фінансові ресурси підприємства повністю покривають всі поточні та необоротні активи.

3.2. Нормальна фінансова стійкість - виникає у разі, коли власного капіталу достатньо для покриття основних засобів, а залучені кошти використовуються переважно для фінансування оборотних активів.

3.3. Критична фінансова стійкість - характеризується тим, що власного капіталу не вистачає навіть для покриття основних засобів, і підприємство значною мірою залежить від позикових джерел.

3.4. Катастрофічна фінансова стійкість - виникає, коли власні ресурси підприємства суттєво менші за необхідні для покриття основних і оборотних активів.

4. За часовим аспектом фінансової стійкості підприємства можна виділити два типи:

4.1. Постійна фінансова стійкість - характеризується тривалим і стабільним станом фінансового здоров'я підприємства, коли рівень власного капіталу,

платоспроможності та ліквідності підтримується протягом тривалого часу.

4.2. Тимчасова фінансова стійкість - виникає, коли фінансовий баланс підприємства забезпечується лише на короткий період або за певних умов, наприклад, завдяки тимчасовому залученню кредитних або інших зовнішніх ресурсів.

5. За періодом оцінки фінансової стійкості підприємства можна виділити два типи:

5.1. Поточна фінансова стійкість - визначається на основі аналізу фактичного фінансового стану підприємства на певний момент часу.

5.2. Потенційна фінансова стійкість - оцінюється з урахуванням майбутніх можливостей підприємства підтримувати стабільність фінансів.

6. За умовами формування фінансової стійкості підприємства можна виділити два типи:

6.1. Формальна фінансова стійкість - виникає тоді, коли баланс підприємства виглядає стійким на папері або у звітності, проте фактично не забезпечує повної фінансової незалежності.

6.2. Реальна фінансова стійкість - характеризується фактичним і тривалим фінансовим здоров'ям підприємства, коли власні ресурси дійсно покривають необхідні активи, забезпечуючи платоспроможність, ліквідність і здатність протистояти кризовим ситуаціям.

Таким чином, фінансова стійкість підприємства є ключовим показником його здатності стабільно функціонувати, ефективно використовувати ресурси та виконувати фінансові зобов'язання. Вона забезпечує підприємству платоспроможність, незалежність від зовнішніх джерел фінансування та підвищує його конкурентоспроможність на ринку. Високий рівень фінансової стійкості сприяє довгостроковому розвитку, інвестиційній привабливості та зниженню ризиків банкрутства. Отже, фінансова стійкість є фундаментальною передумовою стабільного та ефективного функціонування будь-якого підприємства.

1.2. Механізм та інструменти управління фінансовою стійкістю підприємства

Управління фінансовою стійкістю підприємства є одним із ключових напрямів забезпечення його стабільного розвитку та конкурентоспроможності на ринку. У сучасних умовах економічної нестабільності, коливань валютних курсів, інфляційних процесів та зростання конкуренції ефективне управління фінансами стає необхідністю для кожного суб'єкта господарювання. Фінансова стійкість підприємства визначає його здатність своєчасно виконувати фінансові зобов'язання, підтримувати ліквідність і забезпечувати прибутковість. Без належного контролю та планування фінансових потоків підприємство ризикує втратити платоспроможність та репутацію на ринку [74].

Необхідність управління фінансовою стійкістю також пов'язана з ефективним використанням власного та залученого капіталу, оптимізацією структури активів і пасивів. Вона дає змогу підприємству адаптуватися до змін зовнішнього середовища та уникати кризових ситуацій. Управління фінансовою стійкістю передбачає регулярний аналіз фінансових показників, планування бюджету, контроль за витратами та оцінку ризиків. Ефективна система управління дозволяє підприємству не лише підтримувати стабільність, а й реалізовувати стратегічні плани розвитку.

Отже, забезпечення фінансової стійкості є запорукою довгострокової стабільності, підвищення інвестиційної привабливості та зміцнення позицій на ринку. Систематичне управління фінансами сприяє підвищенню ефективності діяльності та зниженню ризиків банкрутства. Тому підприємства, які приділяють належну увагу цій сфері, мають значні переваги у конкурентному середовищі [89].

Управління фінансовою стійкістю підприємства - це комплекс організаційних, аналітичних і планово-контрольних заходів, спрямованих на забезпечення збалансованого та стабільного фінансового стану підприємства. Воно передбачає оптимізацію структури капіталу і активів, контроль

ліквідності та платоспроможності, ефективне планування доходів і витрат, а також мінімізацію фінансових ризиків [29; 39].

Головна мета управління фінансовою стійкістю - забезпечення підприємству здатності виконувати свої фінансові зобов'язання, підтримувати прибутковість та зберігати фінансову незалежність навіть за умов коливань зовнішнього середовища. Ефективне управління фінансовою стійкістю також сприяє довгостроковому розвитку, підвищенню інвестиційної привабливості та укріпленню конкурентних позицій на ринку [8].

Розглянемо класифікацію цілей управління фінансовою стійкістю підприємства (табл. 1.2).

Таблиця 1.2

Класифікація цілей управління фінансовою стійкістю підприємства

Тип цілі за пріоритетністю		Показники оцінки міри виконання цілі
Основна	Допоміжна	
1	2	3
Збалансованість активів та пасивів	Достатність власного капіталу	Наявність та обсяг власного оборотного капіталу, величина власних та прирівняних до них оборотних активів, рівень забезпеченості власними оборотними активами господарської діяльності.
	Гнучка структура капіталу	Рівень маневреності власних оборотних активів, рівень поточної забезпеченості господарської діяльності оборотними активами.
	Організація руху капіталу	Швидкість обороту поточних зобов'язань, в тому числі кредиторської заборгованості з оплати праці та перед бюджетом, тривалість руху обороту капіталу.
	Забезпеченість власного капіталу для фінансування оборотних активів	Рівень поточної забезпеченості господарської діяльності оборотними активами, рівень забезпеченості власними оборотними активами господарської діяльності, коефіцієнти завантаження оборотних коштів, обсяг надлишку (нестачі) робочого, функціонуючого капіталу та загальних джерел формування запасів.
Збалансованість доходів і витрат	Достатній рівень рентабельності	Рентабельність сукупного капіталу, чиста рентабельність власного капіталу, визначення факторів впливу на рентабельність власного капіталу за моделлю фірми Du Pont.
	Зміна структури витратомісткості господарського процесу	Витратомісткість продукції, матеріало- та трудомісткість продукції, частка напівфабрикатів та імпортової складової в вартості готової продукції.
	Збільшення обсягу товарообороту	Обсяг валової, готової, товарної та реалізованої продукції, тривалість операційного та фінансового циклів.

1	2	3
Збалансованість грошових потоків	Забезпечення платоспроможності та самофінансування	Поточна платоспроможність, коефіцієнт втрати (відновлення) платоспроможності, коефіцієнти поточної, швидкої та миттєвої ліквідності.
	Зниження дебіторської заборгованості	Оптимальний розмір дебіторської заборгованості, середній період інкасації дебіторської заборгованості та «вік» простроченої заборгованості.
	Забезпечення кредитоспроможності	Коефіцієнти обслуговування фінансового боргу, показник достатності грошового потоку, коефіцієнти стійкого та внутрішнього економічного зростання.

Джерело: складено автором на основі [2; 14; 43]

Класифікація цілей управління фінансовою стійкістю, яку наведено, носить рекомендований характер і не є обов'язковою для всіх підприємств. Кожне підприємство визначає власні цілі та пріоритети, виходячи зі своєї стратегії розвитку, галузевих особливостей та специфіки фінансової діяльності. Наведені основні цілі виконують роль орієнтира, який допомагає структурувати та впорядкувати процеси управління фінансовою стійкістю. Вони слугують базою для розробки ефективної системи контролю, планування та моніторингу фінансів, дозволяючи підприємству адаптувати управлінські рішення до змін зовнішнього середовища та внутрішніх потреб. Крім того, такі цілі сприяють підвищенню платоспроможності, рентабельності та інвестиційної привабливості підприємства, створюючи умови для стабільного і довгострокового розвитку [33].

Концептуальні основи механізму забезпечення фінансової стійкості підприємства визначають комплекс теоретичних положень, принципів, стратегій і методів, які формують базу для ефективного управління фінансовими ресурсами підприємства. Вони забезпечують системний підхід до підтримки стабільності фінансового стану, оптимізації структури капіталу, контролю ліквідності та платоспроможності. Ці основи спрямовані на підвищення фінансової незалежності, зниження ризиків банкрутства та забезпечення довгострокової життєздатності підприємства.

Крім того, концептуальні підходи дозволяють підприємству адаптуватися до змін зовнішнього середовища, враховувати економічні, соціальні та ринкові

фактори, а також ефективно розподіляти власні та залучені ресурси. Вони слугують основою для розробки практичних інструментів управління фінансовою стійкістю, таких як планування грошових потоків, формування резервів, контроль витрат і оцінка інвестиційної привабливості. Таким чином, концептуальні засади створюють системну платформу для стабільного та ефективного розвитку підприємства у довгостроковій перспективі [52; 61].

Концептуальні основи механізму забезпечення фінансової стійкості підприємства представлено на рис. 1.3.

Рис. 1.3. Концептуальні основи механізму забезпечення фінансової стійкості підприємства

Джерело: складено автором на основі [35; 46]

В основі формування фінансової стійкості покладено цілеспрямований процес, який передбачає системне планування, організацію та контроль фінансових ресурсів підприємства. Він включає оцінку поточного фінансового стану, визначення оптимальної структури капіталу, управління ліквідністю та

платоспроможністю, а також розробку заходів щодо мінімізації фінансових ризиків [35].

Такий процес спрямований на забезпечення стабільності діяльності, підвищення рентабельності та ефективності використання ресурсів. Крім того, він дозволяє підприємству адаптуватися до змін зовнішнього середовища, залучати інвестиції та реалізовувати стратегічні плани розвитку, зберігаючи при цьому фінансову незалежність і довгострокову життєздатність.

Етапи процесу управління фінансовою стійкістю підприємства представлено на рис. 1.4.

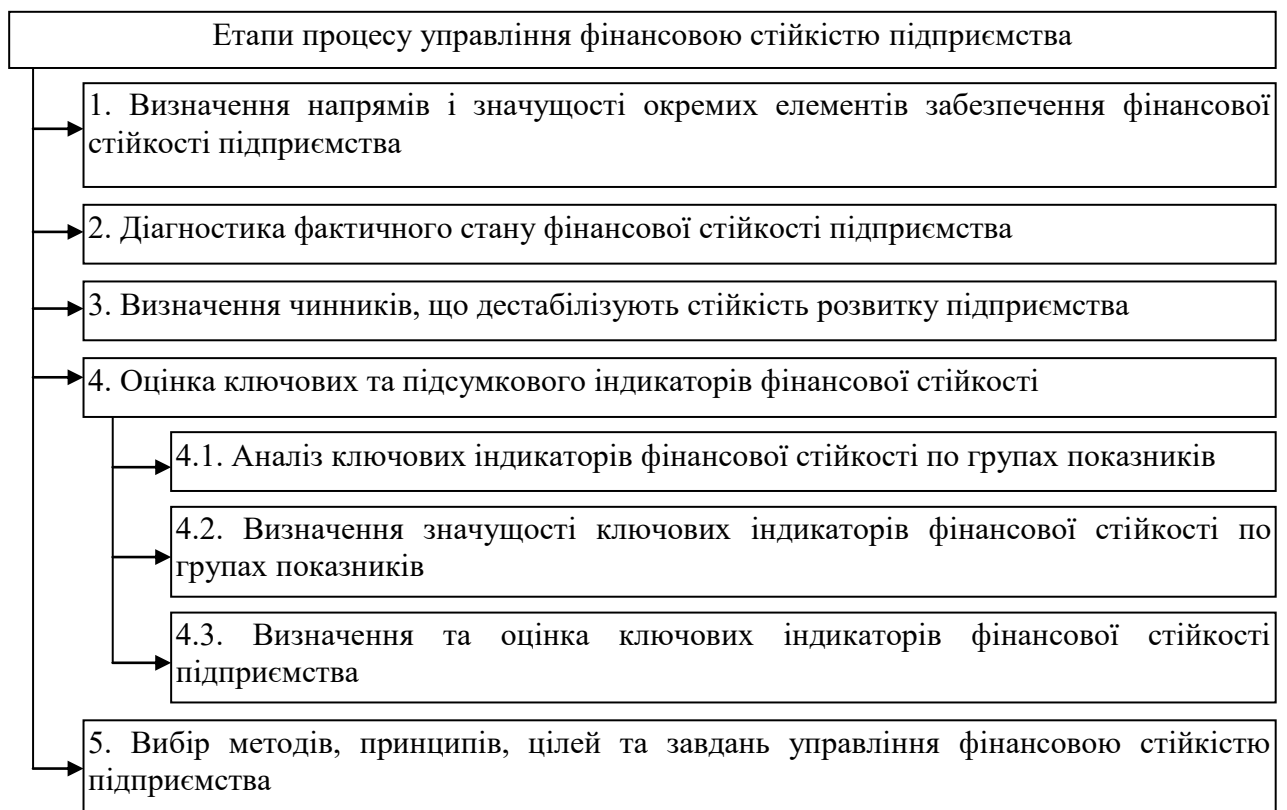

Рис. 1.4. Етапи процесу управління фінансовою стійкістю підприємства

Джерело: складено автором на основі [25; 45]

У процесі управління фінансовою стійкістю підприємства виділяють п'ять основних етапів, які формують послідовну систему дій від аналізу до практичного впровадження заходів. Перший етап передбачає визначення ключових складових фінансової стійкості, таких як структура капіталу, ліквідність, платоспроможність та рівень прибутковості. Наступні етапи

включають аналіз поточного фінансового стану підприємства, оцінку впливу внутрішніх і зовнішніх чинників, планування заходів щодо стабілізації фінансів і оптимізації ресурсів. Заключні етапи процесу зосереджені на розробці методів і принципів управління фінансовою стійкістю, впровадженні системи контролю та моніторингу показників, а також оцінці ефективності прийнятих рішень [25].

Така поетапна структура дозволяє підприємству своєчасно реагувати на ризики, підтримувати стабільність фінансового стану, підвищувати інвестиційну привабливість та забезпечувати довгострокову життєздатність у конкурентному середовищі.

Наступним етапом у дослідженні є аналіз принципів управління фінансовою стійкістю, які формують фундамент усього процесу управління. Ці принципи визначають загальні підходи та орієнтири, на основі яких розробляються стратегії, методи та заходи щодо підтримки стабільного фінансового стану підприємства. Вони забезпечують системність, послідовність та ефективність управлінських рішень, дозволяють враховувати як внутрішні ресурси підприємства, так і вплив зовнішнього середовища [45].

Систематизація принципів управління фінансовою стійкістю підприємства представлена у табл. 1.3.

Таблиця 1.3

Систематизація принципів управління фінансовою стійкістю підприємства

Принцип	Характеристика
1	2
Системність	Управління фінансовою стійкістю має бути комплексним, враховувати всі аспекти фінансової діяльності та взаємозв'язок між ними.
Послідовність	Дії підприємства щодо підтримки фінансової стійкості здійснюються у логічній та етапній послідовності: аналіз → планування → контроль → корекція.
Ефективність	Рішення та заходи повинні забезпечувати максимальний результат за мінімальних витрат фінансових і матеріальних ресурсів.
Адаптивність	Підприємство повинно швидко реагувати на зміни зовнішнього та внутрішнього середовища, зберігаючи фінансову стійкість.
Пріоритетність	Визначення головних напрямів управління фінансами, що забезпечують максимальний вплив на стабільність підприємства.
Ризик-орієнтованість	Враховання потенційних фінансових ризиків і розробка заходів щодо їх мінімізації.

Продовження табл. 1.3

1	2
Прозорість і контроль	Забезпечення чіткого обліку, моніторингу фінансових потоків та своєчасної інформації для прийняття управлінських рішень.
Стабільність і довгостроковість	Орієнтація на підтримку фінансової рівноваги у довгостроковій перспективі, а не лише на короткострокові результати.

Джерело: складено автором на основі [8; 60]

Дотримання цих принципів сприяє оптимальному використанню капіталу, мінімізації фінансових ризиків, підвищенню ліквідності та платоспроможності, а також створює основу для довгострокової фінансової стабільності та конкурентоспроможності підприємства. Вони є керівництвом для менеджменту у прийнятті обґрунтованих та стратегічно спрямованих рішень, що забезпечують стійкий розвиток і життєздатність організації [8; 60].

Вивчення сучасного інструментарію забезпечення фінансової стійкості підприємства є надзвичайно актуальним у сучасних умовах динамічного ринку та економічної нестабільності. Ефективне застосування сучасних фінансових інструментів дозволяє підприємству своєчасно реагувати на ризики та підтримувати стабільний фінансовий стан. Знання цих методів сприяє оптимізації структури капіталу, управлінню ліквідністю та платоспроможністю. Крім того, сучасний інструментарій забезпечує підвищення інвестиційної привабливості та конкурентоспроможності. Дослідження та впровадження фінансових механізмів є ключовим елементом сталого розвитку організації.

Систематизація основних інструментів забезпечення високого рівня фінансової стійкості підприємства представлена у табл. 1.4.

Таблиця 1.4

**Систематизація основних інструментів забезпечення
високого рівня фінансової стійкості підприємства**

Інструмент	Сутність та призначення
1	2
Оптимізація структури капіталу	Забезпечення збалансованого співвідношення власних і залучених коштів для мінімізації фінансових ризиків і підтримки незалежності підприємства.
Управління ліквідністю	Контроль грошових потоків, забезпечення своєчасного надходження коштів та покриття поточних зобов'язань.

1	2
Фінансове планування та бюджетування	Розробка прогнозів доходів і витрат, формування бюджету для підтримки стабільності фінансів і ефективного розподілу ресурсів.
Формування резервів і страхових фондів	Створення фінансових запасів для покриття непередбачуваних витрат або збитків.
Контроль і аналіз фінансових показників	Регулярний моніторинг прибутковості, рентабельності, ліквідності та платоспроможності для своєчасного прийняття управлінських рішень.
Диверсифікація доходів і джерел фінансування	Розширення асортименту продукції, ринків збуту та використання різних джерел фінансування для зниження ризиків.
Оптимізація витрат та ресурсозбереження	Підвищення ефективності використання матеріальних, трудових і фінансових ресурсів для зміцнення фінансової стійкості.
Інвестиційна та інноваційна активність	Реінвестування прибутку у розвиток виробництва, модернізацію обладнання та впровадження нових технологій для забезпечення довгострокового фінансового зростання.
Дотримання фінансової дисципліни	Своєчасне виконання фінансових зобов'язань, контроль за витратами та раціональне використання прибутку.

Джерело: складено автором на основі [66; 84]

Високий рівень фінансової стійкості підприємства досягається за рахунок комплексного використання різноманітних інструментів управління фінансами. До таких інструментів належать оптимізація структури капіталу, контроль ліквідності, фінансове планування, формування резервів та диверсифікація доходів. Вони дозволяють забезпечити стабільність грошових потоків, підвищити платоспроможність і знизити ризики банкрутства [66].

Таким чином, механізм управління фінансовою стійкістю підприємства являє собою комплекс взаємопов'язаних заходів, методів і інструментів, спрямованих на забезпечення стабільного фінансового стану та довгострокової життєздатності організації. Він включає планування, контроль, аналіз фінансових потоків, оптимізацію структури капіталу та управління ризиками. Ефективне функціонування цього механізму дозволяє підприємству своєчасно реагувати на внутрішні та зовнішні виклики, підтримувати ліквідність і платоспроможність. Крім того, механізм сприяє підвищенню інвестиційної привабливості, конкурентоспроможності та реалізації стратегічних цілей розвитку.

1.3. Методичні засади оцінки фінансової стійкості підприємства

Проведення систематичної оцінки фінансової стійкості підприємства є надзвичайно важливим елементом ефективного фінансового управління. У сучасних умовах економічної нестабільності та високої конкуренції підприємство потребує постійного моніторингу свого фінансового стану для забезпечення платоспроможності та стабільності діяльності. Регулярна оцінка дозволяє виявляти слабкі місця у структурі капіталу, ліквідності та управлінні фінансовими потоками. Вона сприяє своєчасному прийняттю управлінських рішень і корекції фінансової політики [71].

Систематичний аналіз фінансових показників допомагає запобігати кризовим ситуаціям та знижувати ризики банкрутства. Крім того, оцінка фінансової стійкості підвищує інвестиційну привабливість підприємства та зміцнює довіру з боку партнерів і кредиторів. Вона також є основою для планування розвитку і прийняття стратегічних рішень. Постійний контроль фінансового стану дозволяє підприємству ефективно використовувати ресурси та підвищувати рентабельність. Така оцінка формує прозорість управління та забезпечує стабільність у довгостроковій перспективі. Отже, систематична оцінка фінансової стійкості є ключовим інструментом підтримки ефективності та життєздатності підприємства.

Головні цілі проведення оцінки фінансової стійкості підприємства можна охарактеризувати наступним чином [25; 36; 38]:

- визначення платоспроможності та ліквідності - оцінка здатності підприємства своєчасно виконувати фінансові зобов'язання перед кредиторами, постачальниками та працівниками;

- виявлення фінансових ризиків - аналіз структури капіталу, співвідношення власних і залучених коштів, а також можливих загроз для стабільності підприємства;

- оцінка ефективності управління фінансами - визначення ступеня оптимального використання ресурсів, прибутковості та рентабельності

діяльності;

- ланування та прийняття стратегічних рішень - на основі результатів оцінки розробляються заходи щодо зміцнення фінансової стійкості, оптимізації витрат і розширення діяльності;

- підвищення інвестиційної привабливості - демонстрація стабільності та надійності підприємства для потенційних інвесторів і кредиторів;

- забезпечення довгострокової фінансової стабільності - створення умов для стійкого розвитку підприємства в умовах змін зовнішнього середовища та економічної нестабільності.

Узагальнено, метою оцінки фінансової стійкості є отримання об'єктивної інформації про фінансовий стан підприємства, що дозволяє своєчасно вживати заходів для підтримки його стабільності та розвитку.

Методика оцінювання фінансової стійкості підприємства передбачає комплексний аналіз ключових фінансових аспектів, що впливають на стабільність його діяльності. Вона включає аналіз структури капіталу, визначення співвідношення власних та залучених коштів, оцінку їх достатності для покриття активів. Важливим елементом є оцінка ліквідності та платоспроможності, що дозволяє визначити здатність підприємства своєчасно виконувати зобов'язання. Методика також охоплює аналіз рівня забезпеченості запасами та ресурсами, що впливає на безперервність виробничого процесу. Крім того, враховується наявність фінансових резервів, які можуть покрити непередбачувані витрати або збитки. Не менш важливим є оцінювання фінансових ризиків, пов'язаних із зовнішнім середовищем, ринковою кон'юнктурою та внутрішніми процесами підприємства. Сучасна методика передбачає використання показників рентабельності, ефективності використання ресурсів та прогнозування грошових потоків для формування об'єктивної картини фінансової стійкості. Узагальнено, така методика дозволяє отримати комплексну інформацію для прийняття обґрунтованих управлінських рішень, зміцнення фінансової стабільності та забезпечення довгострокового розвитку підприємства [36].

Наприклад, вивчення структури капіталу дозволяє визначити здатність підприємства виконувати фінансові зобов'язання та рівень його залежності від позикових коштів. Цей аналіз передбачає розрахунок різноманітних фінансових показників, які допомагають оцінити стійкість та надійність фінансового стану компанії, а також ефективність використання власних і залучених ресурсів [3]:

1. Коефіцієнт фінансової незалежності (Кнез) розраховується за формулою [8; 24]:

$$\text{Кнез} = \text{ВК} / \text{А} \quad (1.1)$$

де ВК – власний капітал; А – активи підприємства.

Коефіцієнт фінансової незалежності показує, наскільки підприємство залежить від зовнішніх кредиторів. Значення цього показника в межах 0,5–0,8 свідчить про достатній рівень фінансової автономії та здатність підприємства забезпечувати свою діяльність за рахунок власних коштів. Якщо коефіцієнт перевищує 0,8 або менший за 0,5, це вказує на підвищену залежність від зовнішніх джерел фінансування та може потребувати збільшення власних активів. При цьому слід враховувати, що використання позикових коштів передбачає їх своєчасне повернення та сплату відсотків. Аналіз цього показника дозволяє об'єктивно оцінити фінансовий стан підприємства та приймати стратегічні рішення для зміцнення його стабільності та забезпечення сталого розвитку.

2. Коефіцієнт фінансового ризику (Кф.р.) розраховується за формулою [8; 24]:

$$\text{Кф.р.} = \text{ПК} / \text{ВК} \quad (1.2)$$

де ПК – позичені кошти; ВК – власний капітал.

Коефіцієнт фінансового ризику доповнює показник фінансової залежності і відображає рівень ризику, пов'язаного з використанням позикових коштів. Чим більша частка запозичених ресурсів у фінансуванні підприємства, тим вищий фінансовий ризик та ймовірність банкрутства. Навпаки, зменшення обсягу позикових коштів знижує ці ризики. Оптимальним вважається значення коефіцієнта в діапазоні 0,25–1, що свідчить про прийнятний баланс між

власними та залученими ресурсами.

3. Коефіцієнт маневреності власного капіталу ($K_{\text{ман}}$) розраховується за формулою [8; 24]:

$$K_{\text{ман}} = \text{ВOK} / \text{ВК} \quad (1.3)$$

де ВOK – власні оборотні кошти; ВК – власний капітал.

Коефіцієнт маневреності власного капіталу показує здатність підприємства швидко та ефективно реагувати на зміни, що особливо важливо для компаній, які активно впроваджують інновації. Такі підприємства часто стикаються з непередбачуваними ситуаціями та ризиками, тому наявність достатніх власних ресурсів дозволяє оперативно вирішувати виникаючі проблеми. Ідеальним для інноваційно орієнтованого підприємства є стан, коли запаси фінансуються переважно за рахунок власних оборотних коштів, що забезпечує гнучкість і фінансову незалежність у прийнятті рішень.

4. Коефіцієнт співвідношення оборотних та необоротних активів ($K_{\text{о/н}}$) розраховується за формулою [8; 24]:

$$K_{\text{о/н}} = \text{ОА} / \text{НА} \quad (1.4)$$

де ОА – оборотні активи; НА – необоротні активи.

Цей показник характеризує співвідношення оборотних та необоротних активів у структурі підприємства. Чим вищий його рівень, тим ефективніше компанія може перерозподіляти активи між різними формами та оперативно реагувати на потреби бізнесу. Фінансова стійкість підприємства вважається забезпеченою лише тоді, коли коефіцієнт співвідношення оборотних і необоротних активів перевищує коефіцієнт фінансової незалежності, що свідчить про достатність власних ресурсів для покриття довгострокових та поточних зобов'язань.

5. Коефіцієнт співвідношення загальних зобов'язань та сумарних активів ($K_{\text{з.з.}}$) розраховується за формулою [8; 24]:

$$K_{\text{з.з.}} = \text{ЗЗ} / \text{А} \quad (1.5)$$

де ЗЗ – загальні зобов'язання підприємства; А – активи підприємства.

Цей показник подібний до коефіцієнта фінансової залежності, оскільки

також відображає ступінь залежності підприємства від зовнішніх кредиторів. Він показує частку позикових коштів у загальних активах підприємства. Оптимальним вважається значення цього коефіцієнта в межах 0,2–0,5, що свідчить про збалансоване використання власних і залучених ресурсів та помірний рівень фінансового ризику.

6. Коефіцієнт співвідношення довгострокових зобов'язань до активів (Кд.з.) розраховується за формулою [8; 24]:

$$\text{Кд.з} = \text{ДЗ} / \text{А} \quad (1.6)$$

де ДЗ – довгострокові зобов'язання підприємства; А – активи підприємства.

Даний показник доповнює коефіцієнт співвідношення загальних зобов'язань та сумарних активів підприємства.

7. Коефіцієнт співвідношення довгострокових зобов'язань і довгострокових (необоротних) активів (Кд.з.д.а) розраховується за формулою [8; 24]:

$$\text{Кд.з.д.а.} = \text{ДЗ} / \text{ДА} \quad (1.7)$$

де ДЗ – довгострокові зобов'язання підприємства; ДА – довгострокові активи.

8. Коефіцієнт покриття відсотків (К%) розраховується за формулою [8; 24]:

$$\text{К\%} = \text{Пд.о.в.в} / \text{Вк} \quad (1.8)$$

де Пд.о.в.в – прибуток до оподаткування і виплати відсотків; Вк – відсотки за користування кредитом.

Цей показник показує, яку частку зобов'язань перед кредиторами підприємство змогло покрити за звітний період. Оптимальним вважається значення більше 1, що свідчить про повне та своєчасне виконання фінансових зобов'язань. Якщо ж показник менший за 1, це вказує на неповну сплату відсотків або боргів, що підвищує рівень фінансових ризиків та загрозу нестійкого фінансового стану підприємства.

9. Коефіцієнт покриття відсотків по облігаціям (К%о) розраховується за формулою [8; 24]:

$$K\%o = \text{Пд.о.в.в} / \text{Во} \quad (1.9)$$

де Пд.о.в.в – прибуток до оподаткування і виплати відсотків; Во – відсотки по облігаціям.

Даний показник є схожим до попереднього та його рівень теж має бути не менше 1.

10. Коефіцієнт покриття платежів по довгострокових пасивах (Кп.п.д.п.) (коефіцієнт покриття платежів з фіксованим терміном сплати) розраховується за формулою [8; 24]:

$$\text{Кп.п.д.п.} = (\text{Пд.о.в.в} + \text{Лз.вх.}) / (\text{В} + \text{Лз.вих.}) \quad (1.10)$$

де Пд.о.в.в. – прибуток до оподаткування і виплати відсотків; В – відсотки, які сплачує підприємство; Лз – річні лізингові платежі (вхідні і вихідні).

11. Коефіцієнт покриття грошовими потоками (Кгрп) розраховується за формулою [8; 24]:

$$\text{Кгрп} = (\text{Пд.о.в.в} + \text{Лз.вх.} + \text{Ам}) / ((\text{В} + \text{Лз.вих.} + \text{Дв} / (1 - \text{Под}) + (\text{Т} / (1 - \text{Под}))) \quad (1.11)$$

де Пд.о.в.в. – прибуток до оподаткування і виплати відсотків; Лз – річні лізингові платежі; Ам – амортизація; В – відсотки, які сплачує підприємство; Дв – дивіденди, по привілейованих акціях; Т – платежі по погашенню тіла заборгованості; Под – ставка податку на прибуток.

Наведені вище коефіцієнти відображають структуру капіталу підприємства, яка має вирішальний вплив на рівень його фінансової стійкості. Якщо отримані показники відповідають нормативним значенням, це свідчить про раціональне формування капіталу та стабільний фінансовий стан підприємства. У випадку, коли коефіцієнти виходять за межі норми, структура капіталу може вважатися недостатньо збалансованою або навіть критичною, що потребує вжиття управлінських заходів для її оптимізації та зниження ризику втрати фінансової стабільності [38].

Наступним важливим етапом аналізу фінансової стійкості є оцінювання ліквідності підприємства, яке відображає його здатність своєчасно та в повному обсязі виконувати поточні зобов'язання перед кредиторами. Іншими словами, ліквідність характеризує, наскільки швидко активи компанії можуть бути

перетворені на грошові кошти без значних втрат у вартості. Такий аналіз дозволяє визначити платоспроможність підприємства у короткостроковій перспективі, оцінити рівень фінансової гнучкості та своєчасність розрахунків. Висока ліквідність є ознакою стабільного фінансового стану, тоді як її недостатній рівень може свідчити про ризик неплатоспроможності та потребу у вдосконаленні структури активів і зобов'язань.

Оцінка ліквідності підприємства розраховується на основі наступних коефіцієнтів:

1. Коефіцієнт поточної ліквідності (Кпот.л.) розраховується за формулою [8; 24]:

$$K_{\text{пот.л}} = \text{ОА} / \text{ПЗ} \quad (1.12)$$

де ОА – оборотні активи; ПЗ – поточні зобов'язання.

Даний коефіцієнт свідчить про ступінь покриття поточних зобов'язань за рахунок оборотних активів. Рівень коефіцієнта поточної ліквідності повинен бути не менше 2.

2. Коефіцієнт критичної ліквідності (Ккрит.л) розраховується за формулою [8; 24]:

$$K_{\text{крит.л}} = (\text{ОА} - \text{Запаси}) / \text{ПЗ} \quad (1.13)$$

Рівень коефіцієнта критичної ліквідності повинен бути в межах 0,7-0,8.

3. Коефіцієнт абсолютної ліквідності (Кабс.л) розраховується за формулою [8; 24]:

$$K_{\text{абс.л}} = (\text{Гр.кош.} + \text{Екв.гр.кош.}) / \text{ПЗ} \quad (1.14)$$

Рівень коефіцієнта абсолютної ліквідності повинен бути в межах 0,2-0,35.

Отже, чим вищий показник ліквідності у підприємства, тим краще і для нього, і для кредиторів, і для інвесторів.

Для оцінювання фінансової стійкості також потрібно проаналізувати рівень забезпеченості запасами підприємства (Кзз). Розглянемо різні випадки:

1. Якщо власні оборотні кошти перевищують величину необхідних запасів, то це свідчить про абсолютну фінансову стійкість [8; 24]:

$$K_{\text{зз}} = \text{ВОК} / \text{З} \quad (1.15)$$

де ВОК – власні оборотні кошти; З – запаси.

2. Якщо планові джерела фінансування (ПДФ) дорівнюють величині запасів, то це свідчить про достатню фінансову стійкість [8; 24]. Якщо ж ПДФ менше запасів, то це кризовий фінансовий стан.

$$K_{зз} = \text{ПДФ} / \text{З} \quad (1.16)$$

Наступним етапом аналізу фінансової стійкості підприємства є розрахунок запасу фінансової стійкості, який показує, наскільки підприємство може знизити обсяги своєї діяльності, перш ніж почне зазнавати збитків. Чим вищим є цей показник, тим більш захищеним і стабільним є підприємство в умовах змін ринку чи зниження доходів. Запас фінансової стійкості виступає індикатором безпечного рівня операційної діяльності, який дозволяє оцінити запас міцності підприємства щодо негативних економічних коливань. Розрахунок проводиться за формулою 1.17 [21]:

$$\text{ЗФС} = (\text{Виручка} - \text{Точка беззбитковості у грош.формі}) / \text{Виручка} \quad (1.17)$$

Останнім етапом оцінювання фінансової стійкості підприємства є аналіз бізнес-ризиків і фінансового ризику, які безпосередньо впливають на формування, використання та стабільність фінансових ресурсів компанії. Бізнес-ризик відображає рівень невизначеності у діяльності підприємства, що може бути спричинений змінами ринкового попиту, споживчих вподобань, інноваційною активністю конкурентів, коливанням цін, економічною нестабільністю та іншими факторами зовнішнього середовища. Важливо враховувати, що навіть при стабільному фінансовому становищі компанія може зазнати збитків через несприятливі ринкові умови. Для того щоб кількісно оцінити рівень ризику, застосовують систему аналітичних показників, які відображають чутливість прибутку, рентабельності та капіталу до змін у фінансово-економічних умовах. Такі показники дають змогу виміряти ступінь ризикованості діяльності підприємства та сформувати ефективну політику управління ризиками з метою збереження фінансової стійкості [21].

Для того щоб в числовому значенні виразити даний ризик необхідно розрахувати наступні показники [8; 24]:

$$МД = ПЗ + ЧП \quad (1.18)$$

де МД – маржинальний дохід, ПЗ – постійні затрати, ЧП – чистий прибуток.

$$ОВ = МД / ЧП \quad (1.19)$$

де ОВ – операційний важіль.

Маржинальний дохід дає змогу підприємству визначити обсяг реалізації продукції, необхідний для отримання прибутку. Показник операційного важеля демонструє, наскільки зміниться прибуток підприємства у відповідь на зміну обсягу виробництва чи продажів.

Фінансовий ризик, у свою чергу, характеризується співвідношенням між власним і позиковим капіталом, що відображає рівень залежності підприємства від зовнішнього фінансування. Очевидно, що для збереження фінансової стійкості підприємству важливо мати переважання власних коштів у структурі капіталу [7].

Узагальнити методику оцінювання фінансової стійкості підприємства можна в табл. 1.5.

Таблиця 1.5

Форма оціночної шкали показників фінансової стійкості

Критерії оцінки	Надійно	Достатньо	Критично
Структура капіталу			
Ліквідність			
Коефіцієнт забезпеченості запасами			
Запас фінансової стійкості, %			
Врахування бізнес-ризиків			
в т.ч операційного важеля			
Врахування фінансового ризику			

Джерело: складено автором на основі [11; 73]

З огляду на наведені показники фінансової стійкості, підприємство може сформулювати та обрати оптимальну стратегію розвитку, якої дотримуватиметься протягом певного періоду. Такий підхід дає змогу мінімізувати можливі фінансові ризики, уникнути загрози банкрутства та, відповідно, запобігти припиненню господарської діяльності (табл. 1.6).

Таблиця 1.6

Тип стратегії розвитку в залежності від рівня фінансової стійкості

Параметри	Тип стратегії розвитку підприємства		
	Агресивна	Помірна	Нейтральна
Рівень фінансової стійкості за шкалою	Надійно	Достатньо	Критично

Джерело: складено автором на основі [7; 37]

Отже, якщо основні показники фінансового стану підприємства свідчать про його надійність і стабільність, воно може дозволити собі реалізовувати агресивну стратегію розвитку, що передбачає впровадження інноваційних і водночас ризикованих проєктів чи інвестицій. При цьому підприємству не обов'язково кардинально змінювати напрям діяльності - достатньо застосовувати інноваційні підходи в межах наявного бізнесу для підвищення його ефективності.

Якщо ж показники фінансової стійкості перебувають на середньому рівні, доцільно дотримуватися обережної стратегії, зосереджуючись на помірних інноваціях і ретельному аналізі ризиків перед їх впровадженням. У такому разі підприємству краще робити акцент на поступовому вдосконаленні процесів, а не на ризикових експериментах [31].

Таким чином, методика оцінки фінансової стійкості підприємства дозволяє комплексно аналізувати його здатність зберігати стабільність та ефективно функціонувати в умовах економічної невизначеності. Вона охоплює аналіз структури капіталу, ліквідності, запасу фінансової стійкості та ризиків, що забезпечує повну картину фінансового стану. Використання ключових коефіцієнтів дає змогу оцінити рівень залежності від позикових коштів, маневреність власного капіталу та ефективність управління активами. Методика також дозволяє кількісно визначити бізнес- та фінансові ризики, що сприяє своєчасному прийняттю управлінських рішень. Результати оцінки слугують основою для формування стратегій розвитку та підвищення фінансової стабільності підприємства.

1.4. Нормативно-правове та інформаційне забезпечення відносин у сфері регулювання фінансової стійкості підприємств

Нормативно-правове забезпечення є важливим елементом регулювання фінансової стійкості підприємств України, оскільки створює законодавчу основу для ефективного фінансового управління. Воно визначає правила формування, використання та контролю фінансових ресурсів підприємств, забезпечуючи їх стабільність і захист від ризиків. У сучасних умовах економічних змін та нестабільності ринку чітке правове регулювання стає необхідністю для збереження платоспроможності та конкурентоспроможності підприємств [42; 59].

Законодавчі акти та нормативні документи визначають стандарти фінансової звітності, облік капіталу, управління борговими зобов'язаннями та резервами. Вони також встановлюють вимоги до прозорості фінансових операцій і своєчасності звітності, що підвищує довіру інвесторів та партнерів. Наявність правових норм дозволяє підприємствам прогнозувати фінансові ризики та планувати стратегію розвитку. Крім того, нормативно-правова база сприяє запобіганню банкрутства та захисту майнових інтересів кредиторів і власників. Вона також регулює взаємовідносини між державними органами та бізнесом у сфері фінансів. Завдяки цьому підприємства отримують можливість ефективно реагувати на зовнішні та внутрішні економічні виклики. Отже, нормативно-правове забезпечення є ключовим чинником підтримки фінансової стійкості та сталого розвитку українських підприємств.

Основні елементи нормативно-правового забезпечення фінансової стійкості підприємств можна розглянути більш детально наступним чином [2]:

1. Законодавче регулювання фінансової діяльності. Це комплекс законів і кодексів, які визначають правові рамки діяльності підприємств у фінансовій сфері. Вони регулюють порядок формування доходів і витрат, використання фінансових ресурсів, ведення бухгалтерського обліку та сплати податків. Законодавство також визначає правила залучення зовнішніх джерел

фінансування, випуск цінних паперів і здійснення інвестиційної діяльності.

2. Нормативи та стандарти фінансової звітності. Цей елемент включає встановлені державою та міжнародні стандарти бухгалтерського обліку, які забезпечують прозорість і достовірність фінансової інформації. Стандарти дозволяють підприємствам правильно відображати активи, зобов'язання, власний капітал та фінансові результати. Вони сприяють порівнянності даних між різними компаніями та підвищують довіру інвесторів і кредиторів.

3. Регулювання структури капіталу та залучених ресурсів. Правові норми визначають оптимальне співвідношення власних і позикових коштів, правила формування резервних фондів та страхових запасів. Це дозволяє підприємствам уникати надмірної залежності від зовнішніх кредиторів та підтримувати фінансову стійкість у довгостроковій перспективі.

4. Контроль та нагляд за фінансовою діяльністю. Державні органи здійснюють перевірку правильності ведення обліку, своєчасності виконання фінансових зобов'язань і сплати податків. Такий контроль допомагає запобігати фінансовим порушенням, шахрайству та зловживанням, забезпечуючи стабільність підприємства та прозорість його діяльності.

5. Регулювання управління ризиками. Нормативно-правова база визначає методи оцінки і мінімізації фінансових, кредитних та бізнес-ризиків. Вона передбачає вимоги до резервування коштів на випадок непередбачуваних витрат або збитків, а також встановлює обмеження щодо ризикових операцій.

6. Механізми захисту прав кредиторів та інвесторів. Законодавство забезпечує правові інструменти для повернення позикових коштів, захисту інтересів акціонерів та інвесторів, а також регулює процедури банкрутства та реструктуризації боргів. Це підвищує інвестиційну привабливість підприємств та забезпечує їх фінансову надійність.

7. Регулювання взаємовідносин із державними органами. Включає правові норми щодо взаємодії підприємств з податковими, фінансовими та контролюючими структурами. Це стосується податкової звітності, звітності у сфері статистики та фінансового моніторингу.

Визначені елементи разом формують систему правових умов, які забезпечують фінансову стабільність підприємства, його здатність протистояти ризикам та підтримувати довгострокову життєздатність.

Нормативно-правова база забезпечення відносин у сфері регулювання фінансової стійкості підприємств України представлена у табл. 1.7.

Таблиця 1.7

Нормативно-правова база забезпечення відносин у сфері регулювання
фінансової стійкості підприємств України

Нормативно-правовий акт	Загальна характеристика
1	2
Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні: Закон України від 16.07.1999 р. № 996-XIV [17]	Визначаючи юридичні основи для регулювання, організації та проведення бухгалтерського обліку, а також складання фінансової звітності в Україні, національні положення визначають, що головною метою цих процесів є надання стейкхолдерам повної, точної та об'єктивної інформації щодо фінансового стану та результатів діяльності підприємства.
Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» від 07.02.2013 р. № 73 [47]	Норми цього національного положення застосовуються до фінансової звітності і консолідованої фінансової звітності юридичних осіб, за винятком банків та бюджетних установ, які зобов'язані представляти фінансову звітність відповідно до чинного законодавства.
Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 2 «Консолідована фінансова звітність» від 27.06.2013 р. № 628 [50]	Дане національне положення встановлює порядок складання консолідованої фінансової звітності та загальні вимоги до розкриття інформації про процес складання консолідованої фінансової звітності. Фінансова звітність материнського підприємства та його дочірніх підприємств, використовувана для складання консолідованої фінансової звітності, має бути складена за однаковими звітним періодом та на одну й ту ж дату балансу.
Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 15 «Дохід» від 29.11.1999 р. № 290 [48]	Це національне положення (стандарт) визначає методологічні принципи формування інформації щодо доходів та витрат підприємства в бухгалтерському обліку та їхнє відображення у фінансовій звітності. Згідно з цим стандартом, дохід визнається при збільшенні активу або зменшенні зобов'язань, що призводить до росту власного капіталу, за умови, що оцінка доходу може бути достовірно визначена.
Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16 «Витрати» від 31.12.1999 р. № 318 [49]	Це національне положення встановлює методологічні принципи формування інформації про витрати підприємства в бухгалтерському обліку та їхнє відображення у фінансовій звітності. Згідно з ним, витратами вважаються зменшення активів або збільшення зобов'язань, що призводить до зменшення власного капіталу підприємства, за умови, що ці витрати можуть бути достовірно оцінені.

1	2
Положення про порядок здійснення аналізу фінансового стану підприємств, що підлягають приватизації: Наказ МФУ від 26.01.2001 р. № 49/121 [58]	Аналіз фінансового стану підприємств, які підлягають приватизації, проводиться відповідно до вимог чинного законодавства. Цим положенням визначається порядок розрахунку показників, які характеризують фінансовий стан підприємства, та їх нормативні значення для аналізу фінансів за спрощеною схемою. Фінансовий аналіз підприємства включає етапи: оцінка майнового стану та його динаміки; аналіз фінансових результатів; оцінка ліквідності; аналіз ділової активності; аналіз платоспроможності (фінансової стійкості); оцінка рентабельності.
Методика проведення поглибленого аналізу фінансово-господарського стану підприємств та організацій: Наказ Агентства з питань запобігання банкрутству підприємств та організацій від 27.06.97 р. № 81 [43]	Основною метою проведення аналізу є оцінка результатів господарської діяльності підприємства за попередній та поточний роки, виявлення чинників, які вплинули на його кінцеві показники у позитивному або негативному напрямку. Цей аналіз допомагає приймати рішення щодо оцінки структури балансу як задовільної або незадовільної, а також визначення платоспроможності чи неплатоспроможності підприємства. За результатами аналізу, робиться пропозиція Кабінету Міністрів України про можливість включення даного підприємства до Реєстру неплатоспроможних підприємств та організацій.
Методичні рекомендації по аналізу фінансово-господарського стану підприємств та організацій: Лист ДПАУ від 27.01.98 р. № 759/10/20-2117 [44]	Методика аналізу охоплює оцінку фінансових результатів та фінансового стану підприємства. Вона розглядає основні фактори, які впливають на ці результати, такі як обсяг і собівартість виробництва та реалізації продукції, ефективність використання основних засобів, матеріальних та трудових ресурсів. В рамках методики використовуються різні джерела інформації, а також проводиться оцінка резервів, виявлених за допомогою проведеного аналізу.

Джерело: складено автором на основі [11; 73]

Удосконалення нормативно-правової бази у сфері фінансової стійкості підприємств є ключовим чинником забезпечення стабільності економіки та захисту інтересів бізнесу. Актуальні зміни законодавства дозволяють адаптувати правила фінансового регулювання до сучасних умов ринку та мінімізувати ризики банкрутства. Важливим напрямом є гармонізація національних стандартів фінансової звітності з міжнародними нормами, що підвищує прозорість і довіру інвесторів. Необхідно також вдосконалювати механізми контролю за фінансовою діяльністю та управління ризиками підприємств. Системні зміни в нормативно-правовій базі сприятимуть сталому розвитку підприємств та зміцненню їх фінансової стійкості.

Інформаційне забезпечення відносин у сфері регулювання фінансової

стійкості підприємств - це система збору, обробки, зберігання та передачі даних, яка забезпечує своєчасне та достовірне отримання інформації про фінансовий стан підприємства. Воно включає дані про структуру капіталу, ліквідність, прибутковість, ризики, виконання фінансових зобов'язань і показники ефективності діяльності. Таке забезпечення дозволяє органам державного регулювання, керівництву підприємства та зацікавленим сторонам приймати обґрунтовані управлінські рішення, контролювати фінансову стабільність та планувати стратегії розвитку [33; 52].

Крім того, інформаційне забезпечення сприяє підвищенню прозорості діяльності підприємств і зменшенню ймовірності фінансових порушень або ризику банкрутства. Воно є невід'ємною складовою ефективного нормативно-правового та економічного регулювання фінансової стійкості.

Інформаційне забезпечення у сфері регулювання фінансової стійкості підприємств спрямоване на забезпечення своєчасного та достовірного отримання даних про фінансовий стан підприємств, що включає інформацію про їхню ліквідність, структуру капіталу, прибутковість, виконання зобов'язань і рівень фінансових ризиків. Воно також має на меті підтримку процесу прийняття управлінських рішень, контроль за дотриманням нормативно-правових вимог та планування стратегічного розвитку. Крім того, інформаційне забезпечення сприяє підвищенню прозорості діяльності підприємств, створенню умов для ефективної взаємодії з інвесторами, кредиторами та органами державного регулювання. Воно дозволяє оперативно реагувати на зміни в економічному середовищі, мінімізуючи фінансові ризики та зміцнюючи стійкість підприємства. Таким чином, інформаційне забезпечення виступає ключовим інструментом підтримки стабільності та надійності фінансової системи підприємств [66].

Сучасні технології аналізу фінансової стійкості являють собою комплекс методів, інструментів і програмних рішень, які дозволяють ефективно оцінювати фінансовий стан підприємства та прогнозувати його здатність зберігати стабільність у майбутньому. Вони включають автоматизовані системи

збору та обробки фінансових даних, моделі економіко-математичного та статистичного аналізу, а також цифрові платформи для візуалізації показників і формування звітності. Використання сучасних технологій дозволяє оперативно виявляти ризики, контролювати ліквідність, структуру капіталу та ефективність використання ресурсів. Крім того, вони забезпечують можливість прогнозування фінансових результатів, моделювання сценаріїв розвитку та прийняття обґрунтованих управлінських рішень [83].

У процесі проведення фінансового аналізу підприємства використовуються різні джерела даних, які можна умовно поділити на три основні категорії: нормативно-планові, облікові та позаоблікові [52; 61].

1. Нормативно-планові джерела. До цієї групи належать документи, що визначають планові показники діяльності підприємства та нормативні стандарти. Сюди відносяться бюджети, кошториси, фінансові плани, нормативи формування капіталу, резервів та витрат, а також державні нормативи і стандарти бухгалтерського обліку та звітності. Вони дозволяють порівнювати фактичні результати з плановими і оцінювати виконання стратегічних та оперативних завдань підприємства.

2. Облікові джерела. Ця категорія включає офіційні бухгалтерські документи та фінансові звіти, що відображають фактичний стан фінансів підприємства. Основні джерела: баланс, звіт про фінансові результати, звіт про рух грошових коштів, реєстри бухгалтерського обліку. Облікові дані дозволяють оцінити структуру капіталу, рівень ліквідності, фінансову стійкість і ефективність використання ресурсів.

3. Позаоблікові джерела. До них відносяться інформація, що не фіксується у формальних бухгалтерських документах, але має важливе значення для фінансового аналізу. Це можуть бути дані про ринкові умови, динаміку цін, умови контрактів, непередбачувані витрати, інформація про конкурентів і споживачів, а також внутрішні аналітичні розрахунки. Використання позаоблікових джерел дозволяє враховувати зовнішні фактори та робити більш точні прогнози фінансового стану підприємства.

Можна стверджувати, що лише комплексне використання усіх трьох типів джерел забезпечує об'єктивну та всебічну оцінку фінансової стійкості підприємства, дозволяючи приймати обґрунтовані управлінські рішення та розробляти ефективні стратегії розвитку.

Таким чином, нормативно-правове та інформаційне забезпечення є ключовими складовими ефективного регулювання фінансової стійкості підприємств. Законодавчі акти, нормативи та стандарти створюють правову основу для формування, використання та контролю фінансових ресурсів. Вони визначають порядок ведення обліку, звітності, управління капіталом і ризиками, що забезпечує стабільність і прозорість діяльності підприємств. Інформаційне забезпечення, у свою чергу, передбачає збір, обробку та аналіз даних про фінансовий стан, структуру капіталу, ліквідність та прибутковість. Комплексне використання нормативних та інформаційних інструментів дозволяє своєчасно виявляти ризики та приймати обґрунтовані управлінські рішення. Воно сприяє підвищенню фінансової автономії підприємств і зміцненню довіри з боку інвесторів та кредиторів. Крім того, належне забезпечення дозволяє адаптуватися до змін зовнішнього середовища і підтримувати конкурентоспроможність. Отже, інтегроване застосування правових та інформаційних механізмів є необхідним для сталого розвитку та довгострокової фінансової стійкості підприємств.

Висновки до розділу 1

Фінансова стійкість підприємства - це такий збалансований стан фінансово-економічної системи підприємства, за якого воно здатне ефективно формувати, розподіляти й використовувати ресурси для забезпечення безперервності діяльності, виконання зобов'язань, отримання прибутку та розвитку в умовах змін зовнішнього середовища і впливу ризиків. Іншими словами, фінансова стійкість відображає здатність підприємства підтримувати рівновагу між доходами й витратами, активами й зобов'язаннями,

забезпечуючи стабільність функціонування та фінансову незалежність у довгостроковій перспективі.

Фінансова стійкість підприємства є ключовим показником його здатності стабільно функціонувати, ефективно використовувати ресурси та виконувати фінансові зобов'язання. Вона забезпечує підприємству платоспроможність, незалежність від зовнішніх джерел фінансування та підвищує його конкурентоспроможність на ринку. Високий рівень фінансової стійкості сприяє довгостроковому розвитку, інвестиційній привабливості та зниженню ризиків банкрутства. Отже, фінансова стійкість є фундаментальною передумовою стабільного та ефективного функціонування будь-якого підприємства.

Управління фінансовою стійкістю підприємства - це комплекс організаційних, аналітичних і планово-контрольних заходів, спрямованих на забезпечення збалансованого та стабільного фінансового стану підприємства. Воно передбачає оптимізацію структури капіталу і активів, контроль ліквідності та платоспроможності, ефективне планування доходів і витрат, а також мінімізацію фінансових ризиків. Головна мета управління фінансовою стійкістю - забезпечення підприємству здатності виконувати свої фінансові зобов'язання, підтримувати прибутковість та зберігати фінансову незалежність навіть за умов коливань зовнішнього середовища.

Концептуальні основи механізму забезпечення фінансової стійкості підприємства визначають комплекс теоретичних положень, принципів, стратегій і методів, які формують базу для ефективного управління фінансовими ресурсами підприємства. Вони забезпечують системний підхід до підтримки стабільності фінансового стану, оптимізації структури капіталу, контролю ліквідності та платоспроможності. Ці основи спрямовані на підвищення фінансової незалежності, зниження ризиків банкрутства та забезпечення довгострокової життєздатності підприємства.

Систематичний аналіз фінансових показників допомагає запобігати кризовим ситуаціям та знижувати ризики банкрутства. Крім того, оцінка фінансової стійкості підвищує інвестиційну привабливість підприємства та

зміцнює довіру з боку партнерів і кредиторів. Вона також є основою для планування розвитку і прийняття стратегічних рішень. Постійний контроль фінансового стану дозволяє підприємству ефективно використовувати ресурси та підвищувати рентабельність. Така оцінка формує прозорість управління та забезпечує стабільність у довгостроковій перспективі. Отже, систематична оцінка фінансової стійкості є ключовим інструментом підтримки ефективності та життєздатності підприємства.

Методика оцінки фінансової стійкості підприємства дозволяє комплексно аналізувати його здатність зберігати стабільність та ефективно функціонувати в умовах економічної невизначеності. Вона охоплює аналіз структури капіталу, ліквідності, запасу фінансової стійкості та ризиків, що забезпечує повну картину фінансового стану. Використання ключових коефіцієнтів дає змогу оцінити рівень залежності від позикових коштів, маневреність власного капіталу та ефективність управління активами. Методика також дозволяє кількісно визначити бізнес- та фінансові ризики, що сприяє своєчасному прийняттю управлінських рішень.

Нормативно-правове та інформаційне забезпечення є ключовими складовими ефективного регулювання фінансової стійкості підприємств. Законодавчі акти, нормативи та стандарти створюють правову основу для формування, використання та контролю фінансових ресурсів. Вони визначають порядок ведення обліку, звітності, управління капіталом і ризиками, що забезпечує стабільність і прозорість діяльності підприємств. Інформаційне забезпечення, у свою чергу, передбачає збір, обробку та аналіз даних про фінансовий стан, структуру капіталу, ліквідність та прибутковість. Комплексне використання нормативних та інформаційних інструментів дозволяє своєчасно виявляти ризики та приймати обґрунтовані управлінські рішення.

РОЗДІЛ 2

АНАЛІТИЧНА ОЦІНКА ФОРМУВАННЯ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ ТОВ «САНДОРА»

2.1. Організаційно-управлінський аналіз діяльності підприємства

Дослідження та оцінку системи формування й забезпечення фінансової стійкості буде здійснено на прикладі відомого виробничо-торговельного підприємства ТОВ «Сандора». Обрана компанія є репрезентативним прикладом для аналізу, оскільки має розвинену фінансову структуру, значний обсяг капіталу та активну діяльність на внутрішньому та зовнішньому ринках.

ТОВ «Сандора» є товариством з обмеженою відповідальністю, що зареєстроване 8 жовтня 1998 року та має код ЄДРПОУ 22430008. Підприємство не перебуває в процесі припинення своєї діяльності і функціонує як повноцінна юридична особа. Уповноваженою особою компанії є Кисельов Олександр В'ячеславович. Статутний капітал підприємства становить 2008573131,66 грн, що свідчить про його значні фінансові ресурси та спроможність здійснювати масштабну виробничу діяльність. Організаційно-правова форма – товариство з обмеженою відповідальністю, а форма власності – недержавна [77].

Основним видом діяльності компанії ТОВ «Сандора» є виробництво фруктових і овочевих соків (код КВЕД 10.32). Додатково підприємство займається переробленням та консервуванням картоплі (10.31), іншими видами перероблення фруктів і овочів (10.39), а також виробництвом сухарів, сухого печива та борошняних кондитерських виробів тривалого зберігання (10.72). Юридична адреса ТОВ «Сандора» знаходиться у селі Миколаївське Вітовського району Миколаївської області, Україна, індекс 57262.

Визначена організаційно-правова структура забезпечує підприємству ТОВ «Сандора» можливість гнучкого управління, ефективного залучення капіталу та здійснення широкого спектру виробничо-комерційної діяльності на внутрішньому та зовнішньому ринках [78].

Історія створення та розвитку ТОВ «Сандора» є яскравим прикладом

успішного становлення та зростання українського виробника соків і напоїв. Підприємство спеціалізується на виробництві соків, нектарів, соковмісних продуктів, газованих напоїв та снеків і наразі є найбільшим виробником сокової продукції в Україні. Історія компанії розпочинається в 1995 році, коли литовські бізнесмени Ігор Беззуб і Раймондас Туменас надали стартовий капітал для реалізації бізнес-плану Сергію Сипку, викладачу Миколаївського університету кораблебудування. У новоствореній компанії по 45 % належало Беззубу та Туменасу, а 10 % – Сипку, що забезпечило початкове формування власницької структури [77].

Вже у 1996 році було випущено першу продукцію на придбаному заводі в селі Миколаївське, що стало першим кроком до становлення підприємства на українському ринку. У 2000 році розпочав роботу цех пюре та напівфабрикатів, що дозволило розширити асортимент продукції та покращити технологічні процеси виробництва. Протягом наступних років компанія активно розвивала свої виробничі потужності та зміцнювала позиції на ринку соків в Україні.

У 2006 році було побудовано сучасний виробничий комплекс №2 у селі Мішково-Погорілове, на якому почалося випускання продукції у пакуванні ПЕТ та Tetra Pak. Цей крок дозволив підвищити ефективність виробництва та значно розширити обсяги випуску продукції. На кінець 2006 року частка компанії на українському ринку соків становила 45,6 %, що підтверджувало її лідерські позиції.

У 2007 році відбулася одна з найвагоміших угод на ринку FMCG в Україні - компанія PersiCo придбала ТОВ «Сандора» за 678 млн. доларів. Це стало важливим етапом у розвитку підприємства, оскільки дозволило залучити значні інвестиції для розбудови виробництва та модернізації технологічних процесів. У 2009–2010 роках на базі підприємства почався випуск газованих напоїв Persi, 7UP та холодного чаю Lipton Ice Tea, що розширило асортимент продукції та збільшило її присутність на ринку [77].

У 2014 році компанія запустила снекову лінію з виробництва сухариків Хруsteam, а також почала виробництво напою Mirinda, що дозволило зайняти

нові сегменти ринку. Продовжуючи інноваційний розвиток, у 2019 році на виробничих потужностях компанії розпочалося виробництво чипсів Lay's, що підтвердило прагнення ТОВ «Сандора» до диверсифікації асортименту та відповідності міжнародним стандартам якості.

На сьогодні до структури компанії входять два виробничі комплекси в Миколаївській області: завод із переробки свіжих фруктів і овочів та виробництва соків у селі Миколаївське, а також завод із випуску соків, газованих напоїв, холодного чаю та снєків у селі Мішково-Погорілове. Завдяки цим потужностям підприємство забезпечує значну частку українського ринку соків і напоїв, підтримує високий рівень якості продукції та активно впроваджує інноваційні технології [77].

Протягом своєї історії ТОВ «Сандора» пройшло шлях від невеликого стартапу до великої компанії, інтегрованої у глобальну структуру PepsiCo, що дозволяє не лише зміцнювати фінансову стійкість, але й постійно вдосконалювати виробничі процеси, розширювати асортимент продукції та виходити на нові ринки. Сьогодні ТОВ «Сандора» є прикладом успішного поєднання українського підприємницького потенціалу з міжнародним досвідом та інвестиціями, що забезпечує стабільний розвиток і лідерські позиції на ринку соків, напоїв та снєків.

ТОВ «Сандора» спеціалізується на виробництві натуральних фруктових і плодовоовочевих соків, нектарів, газованих напоїв, снєків, а також чипсів бренду Lay's. Продукція компанії користується попитом не лише в Україні, а й за її межами - вона експортується приблизно до 20 країн світу, що підтверджує високий рівень якості та конкурентоспроможності. Соки Sandora неодноразово отримували визнання на національному рівні: бренд протягом 11 років поспіль ставав переможцем конкурсу «Вибір року» у номінації «Сік року», що підтверджує стабільне лідерство на ринку сокової продукції.

У 2020 році бренд Sandora зайняв 15-те місце у рейтингу найпопулярніших брендів України, а у 2023 році посів друге місце серед ТОП-100 найбагатших національних торговельних марок, що свідчить про значну впізнаваність та

цінність торговельної марки [77].

Підприємство активно дбає про стандарти якості та безпеки продукції: на всіх виробничих майданчиках ТОВ «Сандора», як і на інших підприємствах PepsiCo в Україні, впроваджена система управління якістю за стандартом ДСТУ ISO 9001. Також запроваджена система управління харчовою безпекою ДСТУ ISO 22000, що гарантує контроль на всіх етапах виробництва.

Стратегічні орієнтири та принципи діяльності ТОВ «Сандора» на ринку представлено у табл. 2.1.

Таблиця 2.1

Стратегічні орієнтири та принципи діяльності ТОВ «Сандора» на ринку

Параметр	Характеристика
Місія	Забезпечення споживачів високоякісними натуральними фруктовими та овочевими соками, нектаром, газованими напоями та снековою продукцією, підтримка здорового способу життя та задоволення потреб клієнтів в Україні та за її межами.
Мета	Стати лідером на ринку соків та напоїв в Україні та утримувати провідні позиції серед національних брендів, розширювати експортні можливості та забезпечувати стабільний фінансовий розвиток підприємства.
Предмет діяльності	Виробництво та реалізація соків, нектарів, соковмісних продуктів, газованих напоїв, снеків та чипсів; організація логістики, маркетингу та збуту продукції; впровадження сучасних технологій виробництва та стандартів якості.
Стратегічні принципи діяльності	- використання натуральної сировини та інноваційних технологій; - підтримка високих стандартів якості та харчової безпеки (ISO 9001, ISO 22000); - розширення асортименту та вихід на нові ринки; - орієнтація на споживача та задоволення його потреб; - ефективне управління ресурсами та фінансовою стійкістю; - інтеграція в міжнародну структуру PepsiCo для обміну досвідом і технологіями.

Джерело: складено автором на основі даних підприємства

Виробничі потужності ТОВ «Сандора» складаються з двох основних промислових комплексів [77].

Промисловий комплекс №1 розташований у селі Миколаївське Миколаївської області та спеціалізується на переробці фруктів і овочів та виробництві сокової продукції. На цьому заводі функціонують лінії розливу Tetra Pak, цех пюре та концентрованих соків, а також ділянка асептичного зберігання продукції. Власний склад напівфабрикатів дозволяє зберігати річний

запас пюре та концентрованих соків для потреб виробництва, що забезпечує безперервність технологічних процесів. На потужностях комплексу також здійснюється виробництво снєків, що дозволяє компанії диверсифікувати асортимент продукції.

Промисловий комплекс №2 знаходиться у селі Мішково-Погорілове Миколаївської області та займає площу 60 тис. кв. м. На цьому заводі у 2009 році були відкриті лінії виробництва газованих напоїв, а також функціонує автоматизований купажний цех. У 2013 році на комплексі встановили власну систему очищення стічних вод, здатну переробляти до 4000 м³ промислових стоків на добу, повертаючи очищену воду у довкілля. Це дозволяє підприємству підтримувати екологічну безпеку та відповідати сучасним стандартам охорони навколишнього середовища.

Організаційна структура підприємства ТОВ «Сандора» представлена на рис. 2.1.

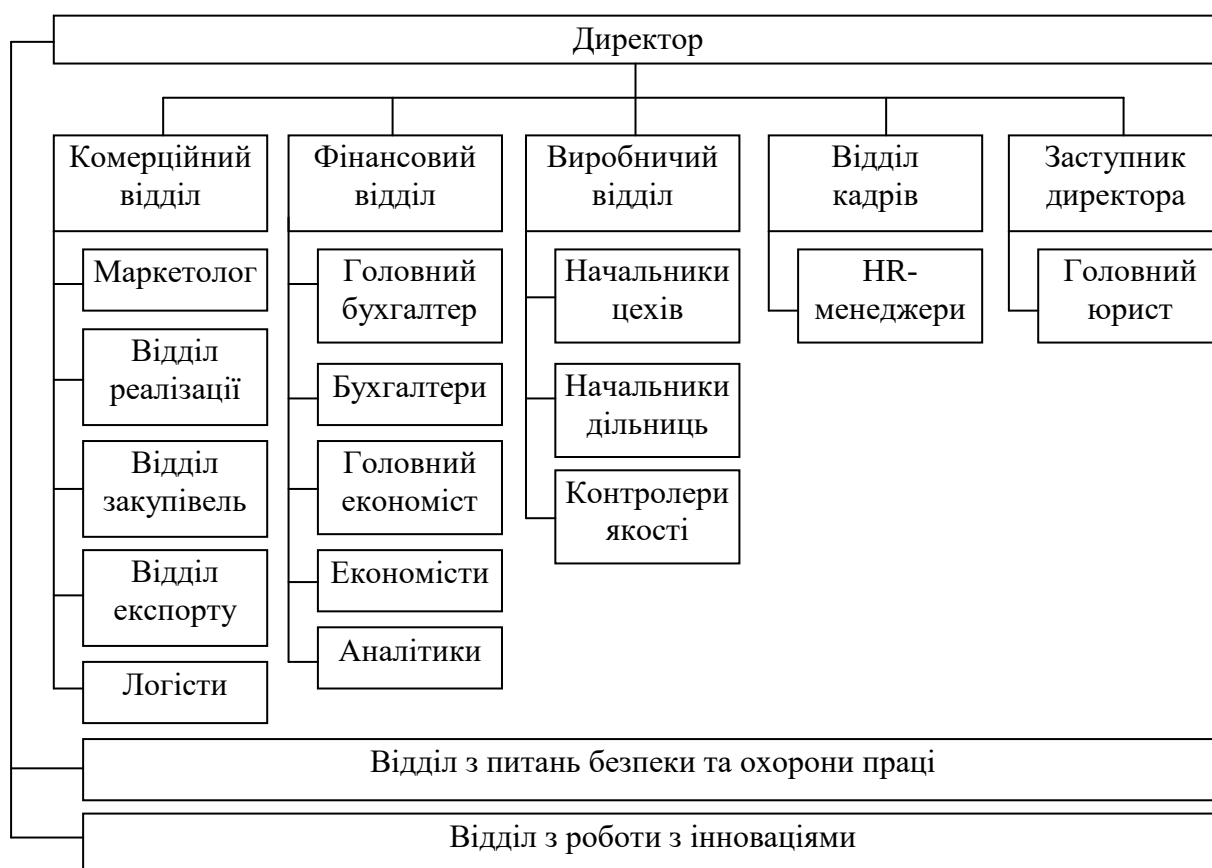

Рис. 2.1. Організаційна структура підприємства ТОВ «Сандора»

Джерело: складено автором на основі даних підприємства

Організаційна структура ТОВ «Сандора» є лінійно-функціональною, що поєднує принципи лінійного та функціонального управління. Це означає, що в компанії існує чітка вертикальна ієрархія керівництва, де кожен підрозділ підпорядковується безпосередньо вищому керівнику, одночасно забезпечуючи виконання функціональних завдань. Лінійна складова структури гарантує оперативність прийняття рішень та відповідальність керівників за діяльність підпорядкованих підрозділів, тоді як функціональна складова дозволяє спеціалізованим відділам - таким як виробництво, маркетинг, збут, фінанси та логістика - концентруватися на своїй сфері компетенції та надавати професійну підтримку всім підрозділам компанії.

Такий підхід сприяє ефективній координації виробничих процесів, контролю якості продукції та управлінню ресурсами підприємства. Завдяки лінійно-функціональній структурі забезпечується баланс між централізованим керівництвом і спеціалізацією підрозділів, що дозволяє швидко реагувати на зміни ринку та підтримувати стабільність виробничого процесу. Крім того, така організаційна модель дозволяє оптимізувати управлінські потоки, підвищити ефективність комунікацій між різними службами та сприяє реалізації стратегічних цілей компанії.

В продуктовий портфель ТОВ «Сандора» сьогодні входить 21 торгова марка, що свідчить наявності власного бренду та про велику впізнаваність компанії. Характеристика торгових марок сформованого продуктового портфеля ТОВ «Сандора» представлена у табл. 2.2.

Таблиця 2.2

Характеристика торгових марок сформованого продуктового портфеля
ТОВ «Сандора»

Категорія продукції	Торгові марки	Основні характеристики	Питома вага в асортименті/коментар
1	2	3	4
Соки та нектари	Sandora, Sandora Essentials, Sandora. Овочевий коктейль, Sandora FRUTZ, Sandor Фрукти Цілі, Sandora. Смузі густий, Сандорик, Садочок, Садочок.	Натуральні соки, нектари, смузі, овочеві коктейлі, дитячі продукти	«Сандора» – 25%, «Садочок» – 25%, «Сандорик» – 11%, «Сандора Мікс» – 7%, «Бонус» – 7%

Продовження табл. 2.2

1	2	3	4
Напої	Pepsi, Pepsi MAX, Pepsi Wild Cherry, Pepsi Lime, Pepsi Mango, Pepsi Pineapple-Peach, Pepsi Raspberry (АТБ), Pepsi Pina Colada, Pepsi Mojito, Pepsi Light, 7UP, Mirinda, Mountain Dew, Lipton Ice Tea, Gatorade, «Єсентуки», «Аква Мінерале лайф», Evervess	Газовані напої, холодний чай, спортивні та мінеральні напої; частково імпортовані та ексклюзивні для мереж	Включає як міжнародні бренди PepsiCo, так і локальні ексклюзиви для мереж
Снеки	Сухарики «Хрумteam», чипси Lay's, Cheetos, кукурудзяні чипси Doritos	Снеки та чипси, імпортовані та власного виробництва	Орієнтовані на ринок снєків та розширення асортименту для споживачів різних вікових груп

Джерело: складено автором на основі даних підприємства

ТОВ «Сандора» експортує 25% своєї продукції, що складає більше 48% всеукраїнського експорту соків. Продукція компанії представлена в 24-х країнах світу: США, Німеччині, Швеції, Ізраїлі, Греції, Арабських Еміратах, Польщі, Канаді, а також в країнах ближнього зарубіжжя – Молдові, Литві, Латвії, Естонії, Азербайджані, Вірменії, Грузії, Казахстані, Киргизії та інших [59].

Наступним етапом дослідження є проведення аналізу діяльності ТОВ «Сандора» за допомогою ринкового скорингу. Цей метод ґрунтується на зборі та оцінці комплексу з десяти ключових показників, які дозволяють визначити ринкову потужність підприємства та його здатність займати провідні позиції на ринку. Ринковий скоринг дає змогу системно оцінити конкурентоспроможність компанії, ефективність її бізнес-моделі та перспективи подальшого розвитку. Завдяки такому підходу можна виявити сильні та слабкі сторони підприємства.

Ринковий скоринг ТОВ «Сандора» за 2022-2024 рр. представлено у табл. 2.3.

Аналіз ринкового скорингу ТОВ «Сандора» за 2022–2024 роки свідчить про стабільне лідерство компанії на ринку та субринку, незважаючи на незначні коливання індексу Market Score (з 3,7 у 2022 році до 3,3 у 2024 році).

Ринковий скоринг ТОВ «Сандора» за 2022-2024 рр.

Фінансовий індикатор	Роки		
	2022	2023	2024
Індекс Market Score	A/3.7	A/3.6	A/3.3
Частка у секторі, %	0,51	0,56	0,57
Частка ринку, %	34,77	34,75	33,53
Частка на субринку, %	61,04	62,00	63,14
Місце компанії в секторі	20	19	15
Місце компанії на ринку	1	1	1
Місце компанії на субринку	1	1	1
Абсолютний приріст виручки за рік, млн. грн.	682,8	823,0	-62,5
Відносний приріст виручки за рік, %	7,7	8,6	-0,6
Абсолютний середньорічний приріст виручки за 3 роки, млн. грн.	1174,7	1114,6	481,1
Сукупний середньорічний темп зростання виручки за 3 роки, %	165,0	13,8	5,1

Джерело: складено автором на основі даних підприємства

Частка компанії у секторі та на ринку демонструє поступове зростання у 2023 році та невелике зниження у 2024 році, водночас частка на субринку постійно збільшується, досягнувши 63,14 %. Місце компанії на ринку та субринку залишається незмінно першим, що підтверджує її високу конкурентоспроможність, а позиції в секторі покращилися з 20-го до 15-го місця за три роки. Абсолютний та відносний приріст виручки за 2022–2023 роки демонструють позитивну динаміку, однак у 2024 році відзначається незначне скорочення виручки. Середньорічний абсолютний приріст виручки за три роки залишається позитивним, що вказує на стійке зростання компанії у довгостроковій перспективі. Сукупний середньорічний темп зростання виручки свідчить про стабільне фінансове зростання ТОВ «Сандора» та її здатність утримувати лідерські позиції на ринку.

Таким чином, ТОВ «Сандора» задає тенденції на ринку, привертаючи увагу конкурентів, які прагнуть випередити її та здобути перше місце. Зручне географічне положення ТОВ «Сандора» в Миколаївській області на півдні України виявляється ключовою перевагою, дозволяючи транспортувати продукцію як в межах країни, так і за її межами.

2.2. Діагностика фінансово-економічного стану ТОВ «Сандора»

Діагностика фінансово-економічного стану підприємства є одним із ключових етапів системи управління, який забезпечує об'єктивне оцінювання результатів діяльності та виявлення потенційних ризиків. У сучасних умовах господарювання, коли економічне середовище характеризується нестабільністю, конкуренцією та впливом зовнішніх факторів, важливість своєчасної та якісної фінансової діагностики суттєво зростає. Вона дає змогу виявити сильні та слабкі сторони підприємства, визначити резерви підвищення ефективності його роботи та забезпечити обґрунтованість управлінських рішень. Основна мета діагностики полягає у всебічному аналізі фінансових показників, що характеризують прибутковість, ліквідність, платоспроможність, рентабельність і фінансову стійкість підприємства.

Зміст діагностики охоплює оцінювання динаміки розвитку підприємства, його фінансових результатів, структури капіталу, ефективності використання ресурсів і взаємозв'язків між окремими економічними показниками. На основі результатів такого аналізу формується уявлення про реальний стан підприємства, що дозволяє прогнозувати подальші тенденції та визначати напрями стратегічного розвитку. Важливою складовою є також виявлення фінансових загроз, які можуть призвести до зниження конкурентоспроможності чи втрати стабільності.

Фінансова діагностика виконує як інформаційну, так і аналітичну функції - вона забезпечує керівництво достовірними даними для прийняття ефективних управлінських рішень. Своєчасне проведення діагностики допомагає запобігти кризовим ситуаціям і вжити заходів для стабілізації діяльності підприємства. Крім того, її результати слугують основою для оцінки інвестиційної привабливості, кредитоспроможності та фінансової надійності суб'єкта господарювання. У ринковій економіці діагностика фінансово-економічного стану є необхідним інструментом підвищення ефективності управління та забезпечення сталого розвитку підприємства.

Динаміка формування основних економічних показників діяльності ТОВ «Сандора» представлена у табл. 2.4.

Таблиця 2.4

Основні економічні показники діяльності ТОВ «Сандора»

№	Показник	Роки			Відхилення 2024 р. до 2022 р.	
		2022	2023	2024	+/-	%
1	Чистий дохід, тис. грн.	6423969	9707781	12212930	5788961	90,12
2	Валовий прибуток, тис. грн.	1552702	-3153764	4311550	2758848	177,68
3	Чистий прибуток, тис. грн.	-2806624	887971	1030943	3837567	у 2,36 р.б.
4	Середньорічна вартість активів, тис. грн.	5239035,5	5450034,5	6413246,0	1174210,5	22,41
5	Середньорічна вартість необоротних активів, тис. грн.	2455937,0	2427878,5	2496512,5	40575,5	1,65
6	Середньорічна вартість оборотних активів, тис. грн.	2783098,5	3022156,0	3916733,5	1133635,0	40,73
7	Середньооблікова чисельність працівників, осіб	2420	2509	2444	24	0,99
8	Фондовіддача	2,62	4,00	4,89	2,28	87,03
9	Фондомісткість	0,04	0,04	0,03	-0,01	-23,03
10	Фондоозброєність, тис. грн /ос.	1014,85	967,67	1021,49	6,64	0,65
11	Продуктивність праці, тис. грн. /ос.	2654,53	3869,18	4997,11	2342,57	88,25
12	Коефіцієнт оборотності оборотних активів	2,31	3,21	3,12	0,81	35,09

Джерело: складено автором на основі даних підприємства

Проведений аналіз основних економічних показників діяльності ТОВ «Сандора» за 2022–2024 роки свідчить про динамічне зростання та зміцнення фінансово-економічного потенціалу підприємства. За аналізований період чистий дохід збільшився майже вдвічі (на 90,12 %), що вказує на ефективну маркетингову політику, розширення ринку збуту та підвищення попиту на продукцію компанії. Валовий прибуток зріс на 177,68 %, що свідчить про поліпшення рентабельності виробництва та зниження собівартості продукції. Особливо позитивним є зростання чистого прибутку з від’ємного значення у 2022 році до понад 1030943 тис. грн у 2024 році, що демонструє подолання збитковості та відновлення стабільної прибутковості.

Активи підприємства за три роки зросли на 22,41 %, при цьому оборотні

активи збільшилися на 40,73 %, що свідчить про підвищення ліквідності та мобільності фінансових ресурсів. Середньооблікова чисельність працівників залишалася стабільною, що вказує на оптимальний рівень зайнятості при зростаючих обсягах виробництва. Показник фондівдачі зріс на 87,03 %, що є свідченням ефективнішого використання основних засобів, тоді як фондомісткість зменшилася на 23,03 %. Продуктивність праці зросла майже вдвічі (на 88,25 %), що демонструє підвищення ефективності роботи персоналу та впровадження сучасних технологій. Також покращився коефіцієнт оборотності оборотних активів, що свідчить про раціональне управління запасами й дебіторською заборгованістю.

Діагностика майнового стану підприємства є одним із ключових етапів комплексного економічного аналізу, оскільки вона дозволяє оцінити структуру, обсяг і динаміку активів, а також ефективність їх використання. Вона забезпечує можливість визначити, наскільки раціонально підприємство формує свої ресурси та чи здатне підтримувати стабільний розвиток у довгостроковій перспективі. Аналіз майнового стану допомагає виявити ступінь зношеності основних засобів, забезпеченість оборотними активами та оптимальність їхньої структури.

Завдяки діагностиці можна встановити рівень інвестиційної привабливості підприємства, оскільки майновий стан відображає реальну базу для формування прибутку й фінансової стійкості. Важливим аспектом є також оцінка балансової вартості активів, що дозволяє визначити їх реальний економічний потенціал. Систематичне вивчення змін у складі майна забезпечує керівництво актуальною інформацією для прийняття ефективних управлінських рішень.

У сучасних умовах нестабільності ринку діагностика майнового стану набуває особливої ваги, адже дозволяє вчасно виявляти внутрішні резерви підприємства та ризики, пов'язані з втратою платоспроможності. Її результати стають основою для формування стратегії оновлення виробничих фондів, оптимізації активів і зміцнення фінансової бази. Отже, діагностика майнового

стану - це важливий аналітичний інструмент, спрямований на забезпечення ефективного управління ресурсами підприємства та підвищення його конкурентоспроможності.

Характеристика майна підприємства ТОВ «Сандора» та джерел його формування за балансом представлена у табл. 2.5.

Таблиця 2.5

Характеристика майна підприємства ТОВ «Сандора»
та джерел його формування за балансом

Показники	На 31.12.2022		На 31.12.2023		На 31.12.2024		Відхилення 2024 р. до 2022 р.		
	тис. грн.	пито- ма вага, %	тис. грн.	пито- ма вага, %	тис. грн.	пито- ма вага, %	+, -	%	п.с.
АКТИВИ									
1. Необоро- тні активи:	1859538	47,57	2996219	42,86	1996806	34,22	137268	7,38	-13,35
в т.ч. основні засоби	1664196	42,58	2611994	37,36	1706240	29,24	42044	2,53	-13,34
2. Оборотні активи	2049112	52,43	3995200	57,14	3838267	65,78	1789155	87,31	13,35
в т.ч. запаси	751762	19,23	774538	11,08	991947	17,00	240185	31,95	-2,23
дебіторська заборгов- ність	712944	18,24	2765176	39,55	1796961	30,80	1084017	152,05	12,56
грошові кошти	501378	12,83	396197	5,67	897435	15,38	396057	78,99	2,55
ПАСИВИ									
1. Власний капітал	-3690201	-94,41	-1906386	-27,27	2302340	39,46	5992541	у 2,62 р.б.	133,87
в т.ч. зареєс- трований капітал	2008573	51,39	2008573	28,73	6131733	105,08	4123160	у 2,05 р.б.	53,70
нерозподі- лений прибуток	-5707030	-146,01	-3923215	-56,11	-3837649	-65,77	1869381	-32,76	80,24
2. Довгостро- кові зобов'я- зання і забезпечення	3678843	94,12	3876350	55,44	25624	0,44	-3653219	-99,30	-93,68
2. Поточні зобов'язання і забезпечення	3920008	100,29	5021455	71,82	3507109	60,10	-412899	-10,53	-40,19
БАЛАНС	3908650	100,00	6991419	100,00	5835073	100,00	1926423	49,29	х

Джерело: складено автором на основі даних підприємства

Загальна вартість активів зросла на 49,29 %, що свідчить про розширення ресурсної бази та зростання обсягів діяльності. У структурі активів спостерігається значне збільшення частки оборотних активів - з 52,43 % до 65,78 %, що вказує на підвищення мобільності ресурсів і поліпшення здатності підприємства до оперативного фінансування поточних потреб. Натомість питома вага необоротних активів зменшилася на 13,35 п. с., що може бути наслідком оновлення або часткового списання основних засобів. Збільшення запасів на 31,95 % свідчить про активізацію виробничої діяльності та підготовку до зростання попиту. Водночас дебіторська заборгованість зросла у 1,5 раза, що може вказувати на розширення клієнтської бази, але й на ризики уповільнення обороту капіталу. Позитивним є зростання обсягу грошових коштів майже на 79 %, що покращує ліквідність підприємства.

У пасивах відбулися кардинальні зміни. Власний капітал, який у 2022 році мав від'ємне значення, у 2024 році зріс до 2302340 тис. грн, що свідчить про відновлення фінансової стійкості та прибутковості діяльності. Довгострокові зобов'язання скоротилися майже на 99,3 %, що свідчить про зменшення боргового навантаження та підвищення незалежності від зовнішнього фінансування. Поточні зобов'язання також зменшилися на 10,53 %, що є позитивним сигналом у напрямі зміцнення ліквідності. Загалом структура балансу демонструє поступове покращення фінансового стану ТОВ «Сандора», підвищення ефективності управління активами й капіталом, а також зміцнення його позицій на ринку.

Діагностика фінансових результатів діяльності підприємства є ключовим елементом системи фінансового аналізу, оскільки вона дозволяє оцінити ефективність господарювання та прибутковість бізнесу. Її основна мета полягає у виявленні тенденцій зміни доходів, витрат і прибутку, а також визначенні факторів, що впливають на кінцевий фінансовий результат. Такий аналіз допомагає керівництву підприємства приймати обґрунтовані управлінські рішення щодо підвищення ефективності діяльності, оптимізації витрат і зростання прибутковості.

В умовах конкурентного ринку діагностика фінансових результатів дозволяє своєчасно виявляти ризики збитковості та знаходити резерви підвищення рентабельності. Вона є також важливою основою для складання прогнозів розвитку підприємства та визначення його інвестиційної привабливості. Особливу увагу під час діагностики приділяють аналізу структури доходів і витрат, динаміці чистого прибутку, рівню рентабельності та ефективності використання ресурсів. На основі таких показників оцінюється здатність підприємства генерувати прибуток у коротко- та довгостроковій перспективі. Результати діагностики є важливим інструментом контролю за фінансовою стабільністю та сталим розвитком підприємства. Отже, систематичне проведення діагностики фінансових результатів є необхідною умовою успішного функціонування підприємства.

Механізм формування фінансових результатів діяльності підприємства ТОВ «Сандора» проаналізовано у табл. 2.6.

Таблиця 2.6

Механізм формування фінансових результатів діяльності
підприємства ТОВ «Сандора», тис.грн.

Показники	Роки			Відхилення 2024 р. до 2022 р.	
	2022	2023	2024	+,-	%
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	6423969	9707781	12212930	5788961	90,12
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	4871267	6554017	7901380	3030113	62,20
Валовий: прибуток (збиток)	1552702	-3153764	4311550	2758848	177,68
Інші операційні доходи	95857	195080	91285	-4572	-4,77
Адміністративні витрати	292664	333972	398937	106273	36,31
Витрати на збут	2312693	2564348	3035515	722822	31,25
Інші операційні витрати	274153	53491	48304	-225849	-82,38
Фінансовий результат від операційної діяльності: прибуток (збиток)	-1230951	397033	920079	2151030	174,75
Фінансові витрати	1407846	806356	490827	-917019	-65,14
Інші витрати	722867	545958	99912	-622955	-86,18
Фінансовий результат до оподаткування: прибуток (збиток)	-3301790	887971	1030943	4332733	131,22
Чистий фінансовий результат: прибуток (збиток)	-2806624	887971	1030943	3837567	136,73

Джерело: складено автором на основі даних підприємства

Аналіз свідчить про суттєве покращення фінансових результатів діяльності ТОВ «Сандора» у 2022–2024 рр. За цей період чистий дохід від реалізації зріс на 90,12%, що свідчить про активне зростання обсягів продажу та посилення ринкових позицій підприємства. Хоча собівартість реалізованої продукції також зросла на 62,2%, темпи приросту доходів були вищими, що позитивно вплинуло на фінансовий результат. Валовий прибуток у 2024 році становив 4311550 тис. грн, що більше ніж утричі перевищує показник 2022 року, що демонструє підвищення ефективності виробничо-збутової діяльності. Водночас спостерігається помітне скорочення інших операційних витрат на 82,38%, що свідчить про оптимізацію управлінських процесів. Зменшення фінансових витрат на 65,14% та інших витрат на 86,18% покращило загальний фінансовий стан підприємства. Завдяки цьому фінансовий результат від операційної діяльності змінився із збитку у 2022 році (-1230951 тис. грн) на прибуток у 2024 році (920079 тис. грн). Позитивна динаміка простежується і у чистому фінансовому результаті, якщо у 2022 році підприємство зазнало збитків у розмірі 2806624 тис. грн, то у 2024 році отримало чистий прибуток 1030943 тис. грн. Це свідчить про відновлення фінансової стабільності та результативності діяльності. Отже, ТОВ «Сандора» продемонструвало ефективне управління витратами, покращення прибутковості та посилення конкурентоспроможності на ринку.

Динаміка показників оцінки фінансового стану підприємства ТОВ «Сандора» представлена у табл. 2.7.

Таблиця 2.7

Динаміка показників оцінки фінансового стану підприємства ТОВ «Сандора»

Показники	Роки			Відхилення 2024 р. до 2022 р.	
	2022	2023	2024	+, -	%
				1	2
1	2	3	4	5	6
1. Коефіцієнт загальної ліквідності	0,52	0,80	1,09	0,57	109,37
2. Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,13	0,08	0,26	0,13	100,07
3. Чистий оборотний капітал	-1870896	-1026255	331158	2202054	117,70
4. Коефіцієнт автономії	-0,94	-0,27	0,39	1,34	141,79
5. Коефіцієнт фінансової залежності	-1,06	-3,67	2,53	3,59	у 2,39 р.б.
6. Коефіцієнт фінансової стійкості	-0,49	-0,21	0,65	1,14	у 2,34 р.б.

Продовження табл. 2.7

1	2	3	4	5	6
7. Коефіцієнт оборотності активів	1,23	1,78	1,90	0,68	55,31
8. Коефіцієнт оборотності власного капіталу	-4,21	-3,47	61,69	65,90	у 15,64 р.б.
9. Рентабельність господарської діяльності, %	-42,60	9,34	9,06	51,66	х
10. Рентабельність власного капіталу, %	184,05	-31,73	520,74	336,69	х
11. Рентабельність продукції, %	-14,08	2,70	7,74	21,82	х

Джерело: складено автором на основі даних підприємства

Отже, коефіцієнт загальної ліквідності зріс з 0,52 до 1,09, що означає підвищення здатності підприємства покривати поточні зобов'язання за рахунок оборотних активів. Абсолютна ліквідність також покращилася з 0,13 до 0,26, тобто підприємство стало більш спроможним оперативно виконувати свої короткострокові зобов'язання грошовими коштами. Чистий оборотний капітал змінився з від'ємного значення у 2022 році до позитивного у 2024 році (331158 тис. грн), що свідчить про зростання фінансової гнучкості. Коефіцієнт автономії підвищився з (-0,94) до 0,39, демонструючи поступовий перехід до самофінансування та зниження залежності від зовнішніх джерел. Рентабельність господарської діяльності у 2022 році була від'ємною (-42,6%), але у 2024 році досягла 9,06%, що підтверджує відновлення прибутковості операцій. Особливо високим є показник рентабельності власного капіталу - 520,74%, що вказує на ефективне використання інвестованих коштів.

Таким чином, підприємству вдалося значно зміцнити свої фінансові позиції, покращити структуру капіталу та підвищити ефективність господарської діяльності. Спостерігається стабільне зростання чистого доходу, прибутковості та продуктивності праці, що вказує на ефективне використання ресурсів і результативне управління виробничими процесами. Відбулося покращення ліквідності, фінансової стійкості та автономії, що свідчить про зниження ризику залежності від зовнішніх зобов'язань. Значне збільшення показників рентабельності підтверджує зростання конкурентоспроможності ТОВ «Сандора» та доцільність обраної стратегії розвитку.

2.3. Оцінка сучасного стану формування фінансової стійкості підприємства

Забезпечення стійкого фінансового стану на підприємстві ТОВ «Сандора» є надзвичайно важливим завданням, оскільки воно визначає здатність компанії ефективно функціонувати в умовах конкурентного ринку, своєчасно виконувати фінансові зобов'язання та забезпечувати стабільний розвиток у довгостроковій перспективі. Для ТОВ «Сандора», яке займає провідні позиції на ринку виробництва сокової та напоївної продукції, фінансова стійкість є запорукою стабільного прибутку, розширення виробничих потужностей та утримання довіри споживачів і партнерів.

Підтримання фінансової рівноваги дозволяє підприємству зберігати ліквідність, раціонально використовувати власні та залучені ресурси, мінімізувати ризики неплатоспроможності. Важливою складовою цього процесу є оптимізація структури капіталу, контроль витрат, підвищення рентабельності виробництва та ефективне управління оборотними активами [2].

Крім того, для ТОВ «Сандора» фінансова стабільність забезпечує можливість інвестування у модернізацію обладнання, впровадження інновацій та розширення асортименту продукції. Саме тому розробка і вдосконалення механізму забезпечення фінансової стійкості є стратегічним пріоритетом підприємства, який спрямований на зміцнення його позицій на внутрішньому та зовнішньому ринках [25].

Система управління фінансовою стійкістю на підприємстві ТОВ «Сандора» являє собою комплекс взаємопов'язаних організаційних, економічних та аналітичних заходів, спрямованих на забезпечення стабільного функціонування підприємства в умовах мінливого ринкового середовища. Вона охоплює процеси планування, контролю, аналізу та регулювання фінансових потоків, що дозволяють досягти оптимального співвідношення між власними та залученими ресурсами, забезпечити платоспроможність і прибутковість компанії.

Елементи системи управління фінансовою стійкістю на підприємстві ТОВ «Сандора» представлено у табл. 2.8.

Таблиця 2.8

Елементи системи управління фінансовою стійкістю
на підприємстві ТОВ «Сандора»

Елемент системи	Характеристика	Роль у забезпеченні фінансової стійкості
Мета управління	Забезпечення стабільного фінансового стану, здатності підприємства самостійно фінансувати діяльність та протидіяти зовнішнім ризикам.	Формує стратегічний орієнтир управління та визначає пріоритети фінансової політики.
Принципи управління	Системність, комплексність, адаптивність, безперервність, обґрунтованість управлінських рішень.	Забезпечують узгодженість рішень і ефективне реагування на зміни зовнішнього середовища.
Об'єкти управління	Фінансові ресурси, капітал, грошові потоки, структура активів і пасивів, фінансові результати.	Визначають предмет впливу для досягнення стабільності та платоспроможності.
Суб'єкти управління	Фінансовий відділ, керівництво компанії, служба контролінгу, бухгалтерія.	Здійснюють моніторинг, аналіз та прийняття управлінських рішень щодо фінансової стійкості.
Методи управління	Фінансовий аналіз, планування, прогнозування, бюджетування, контролінг, оцінка ризиків.	Забезпечують практичну реалізацію управлінських функцій і підтримку стійкості.
Інструменти управління	Система показників ліквідності, платоспроможності, рентабельності, фінансового левериджу.	Дають змогу кількісно оцінювати рівень фінансової стійкості підприємства.
Інформаційне забезпечення	Бухгалтерська та управлінська звітність, аналітичні показники, ринкові дані.	Сприяє прийняттю обґрунтованих рішень на основі достовірної інформації.
Контроль і моніторинг	Система внутрішнього фінансового контролю, аудит, регулярний аналіз фінансових показників.	Забезпечує своєчасне виявлення відхилень і коригування стратегії управління.
Результативність системи	Досягнення стабільного рівня ліквідності, рентабельності, фінансової незалежності.	Є показником ефективності управлінських рішень у сфері фінансової стійкості.

Джерело: складено автором на основі власних досліджень

Представлена система спрямована не лише на підтримання фінансової рівноваги, а й на створення основи для стабільного розвитку, зростання капіталу, підвищення інвестиційної привабливості та конкурентоспроможності ТОВ «Сандора» на українському та міжнародному ринках.

Управлінська система передбачає постійний моніторинг ключових фінансових показників, таких як ліквідність, рентабельність, оборотність активів, фінансова автономія та структура капіталу. На основі отриманих результатів формуються управлінські рішення, спрямовані на зміцнення фінансової стійкості та мінімізацію ризиків [35].

У структурі управління ТОВ «Сандора» важливу роль відіграють фінансово-аналітичний відділ, бухгалтерська служба та керівництво, які координують процеси бюджетування, прогнозування, контролю витрат і визначення фінансових резервів. Система управління фінансовою стійкістю інтегрована з загальною корпоративною стратегією підприємства та відповідає стандартам PepsiCo щодо ефективності, прозорості та інноваційності.

Керівну та керовану підсистеми управління фінансовою стійкістю на підприємстві ТОВ «Сандора» представлено на рис. 2.2.

Отже, система управління фінансовою стійкістю ТОВ «Сандора» має комплексний характер і охоплює як керівну, так і керовану підсистеми, що взаємодіють між собою для досягнення стабільного економічного розвитку.

Керівна система представлена вищим керівництвом, фінансовим відділом, бухгалтерією, економічним і маркетинговим підрозділами, які формують фінансову політику та приймають стратегічні рішення. Їхня діяльність спрямована на ефективне управління капіталом, контроль фінансових потоків і мінімізацію ризиків [23].

Керована система включає фінансові ресурси, активи, пасиви, грошові потоки та фінансові результати діяльності підприємства. Ці елементи є об'єктами впливу управлінських рішень і визначають рівень фінансової стабільності компанії [23].

Узгоджена взаємодія між суб'єктом і об'єктом управління забезпечує досягнення оптимальної структури капіталу та високої платоспроможності. У процесі управління важливе значення має аналітична функція, що дозволяє своєчасно виявляти відхилення та прогнозувати ризики. Система побудована на принципах раціонального використання ресурсів, фінансової прозорості та

стратегічної орієнтації на розвиток. Завдяки цьому ТОВ «Сандора» зберігає високий рівень фінансової стійкості навіть в умовах нестабільного ринкового середовища.

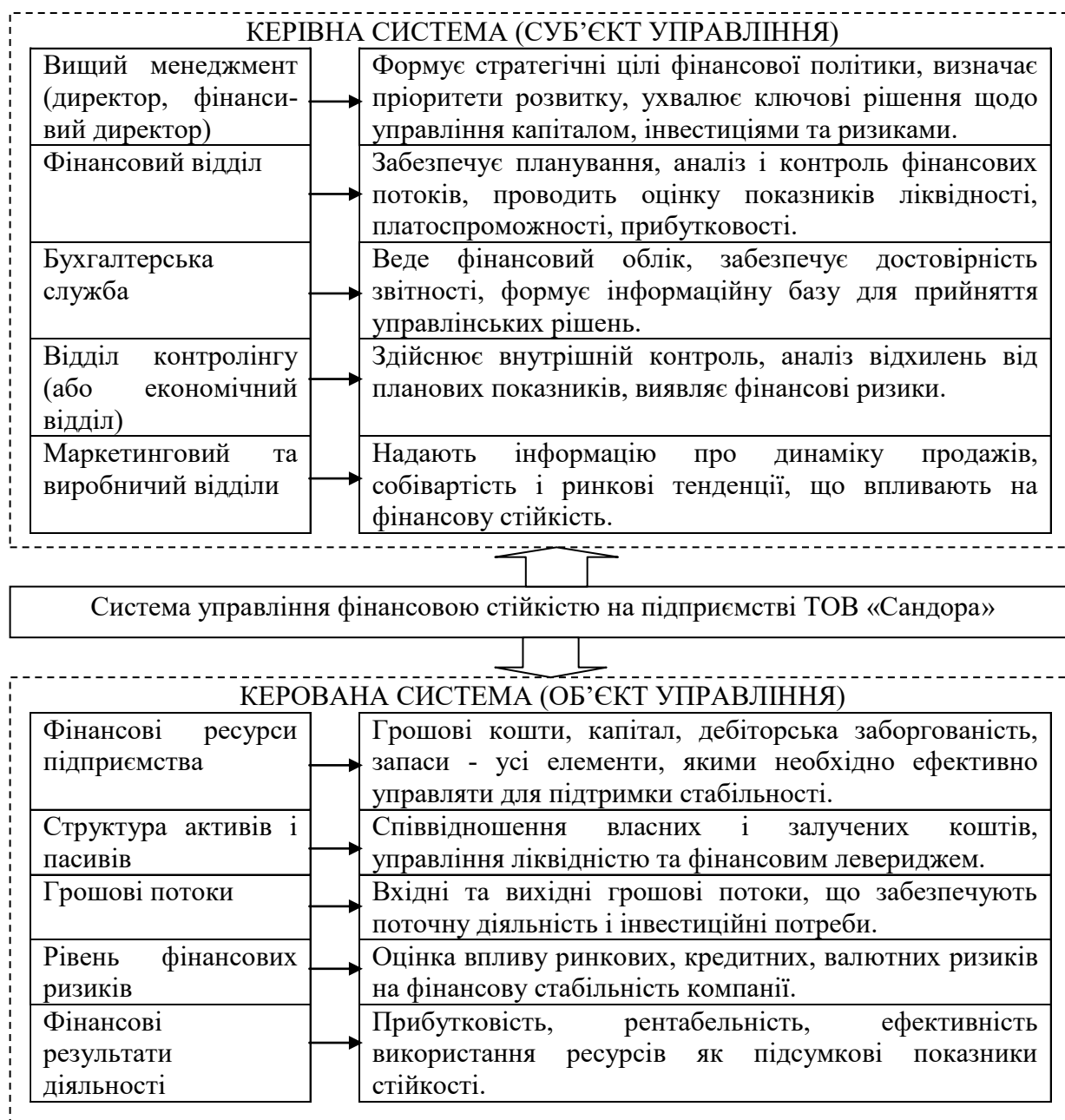

Рис. 2.2. Керівна та керована підсистеми управління фінансовою стійкістю на підприємстві ТОВ «Сандора»

Джерело: складено автором на основі власних досліджень

Підтримання фінансової стійкості підприємства потребує постійного, глибокого та обґрунтованого аналізу ключових фінансових показників його діяльності. Такий аналіз дозволяє вчасно виявляти сильні та слабкі сторони

фінансового стану, оцінювати ризики і визначати резерви підвищення ефективності використання ресурсів. На основі отриманих результатів формуються альтернативні варіанти фінансово-економічної стратегії, серед яких обирається найоптимальніший з урахуванням поточних умов господарювання [52].

Перший етап аналізу передбачає розрахунок показників, які вказують на структуру капіталу підприємства та вказують на необхідність його збалансування. До цієї групи відноситься одинадцять показників, що розраховано у табл. 2.9.

Таблиця 2.9

Динаміка показників оцінки фінансової стійкості підприємства ТОВ «Сандора»

Показники	Роки			Відхилення 2024 р. до 2022 р.
	2022	2023	2024	
Показники формування структури капіталу підприємства				
Коефіцієнт фінансової незалежності	-0,94	-0,27	0,39	1,33
Коефіцієнт фінансового левериджу (фінансового ризику)	-2,06	-4,67	1,53	3,59
Коефіцієнт маневреності власного капіталу	0,51	0,54	0,14	-0,37
Коефіцієнт співвідношення оборотних та необоротних активів	1,13	1,24	1,57	0,44
Коефіцієнт співвідношення загальних зобов'язань та сумарних активів	1,94	1,27	0,61	-1,33
Коефіцієнт співвідношення довгострокових зобов'язань до активів	0,94	0,55	0,01	-0,93
Коефіцієнт співвідношення довгострокових зобов'язань і довгострокових (необоротних) активів	1,98	1,29	0,01	-1,97
Коефіцієнт покриття відсотків	-5,67	3,12	4,76	10,43
Показники ліквідності підприємства				
Коефіцієнт поточної ліквідності	0,52	0,8	1,09	0,57
Коефіцієнт критичної ліквідності	0,33	0,64	0,81	0,48
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,13	0,08	0,26	0,13

Джерело: складено автором на основі даних підприємства

Проведений аналіз динаміки показників оцінки фінансової стійкості ТОВ «Сандора» свідчить про суттєве покращення фінансового стану підприємства протягом 2022–2024 років. Позитивною тенденцією є зростання коефіцієнта фінансової незалежності з від'ємного значення (-0,94) у 2022 році до 0,39 у

2024 році, що означає підвищення частки власного капіталу в структурі фінансування. Водночас спостерігається суттєве зниження коефіцієнта фінансового левериджу з (-2,06) до 1,53, що свідчить про зменшення ризику залежності від залучених коштів і стабілізацію боргового навантаження. Коефіцієнт маневреності власного капіталу знизився з 0,51 до 0,14, що вказує на обмеження можливостей підприємства у швидкому використанні власних ресурсів для поточних потреб. Разом з тим, покращення співвідношення оборотних і необоротних активів (з 1,13 до 1,57) свідчить про підвищення гнучкості активів і зростання ліквідності. Показники співвідношення загальних і довгострокових зобов'язань до активів значно зменшилися, що відображає зниження боргового навантаження та зміцнення фінансової стабільності. Особливо важливим є підвищення коефіцієнта покриття відсотків із (-5,67) до 4,76, що демонструє відновлення здатності підприємства обслуговувати свої борги за рахунок прибутку. Крім того, рівень поточної, критичної та абсолютної ліквідності зріс, що свідчить про покращення платоспроможності. Загалом, у 2024 році ТОВ «Сандора» демонструє стійку позитивну динаміку у зміцненні фінансової стабільності, зменшенні фінансових ризиків і підвищенні ефективності використання капіталу.

Наступним етапом аналізу є розрахунок показників (формула 1.15), які вказують на рівень запасів підприємства, що також характеризує його фінансову стійкість (табл. 2.10)/

Таблиця 2.10

Динаміка показника рівня забезпеченості запасами ТОВ «Сандора»

Показники	Роки			Відхилення 2024 р. до 2022 р.
	2022	2023	2024	
Власні оборотні кошти, тис.грн.	-3980842	-5226172	-2298536	1682306
Запаси, тис.грн.	751762	774538	991947	240185
Коефіцієнт забезпеченості запасами	-5,30	-6,75	-2,32	2,98

Джерело: складено автором на основі даних підприємства

Отже, можна зробити висновок, що ТОВ «Сандора» має недостатній обсяг власних оборотних ресурсів, що свідчить про нестійкий, кризовий фінансовий

стан підприємства. Це підкреслює необхідність перегляду та вдосконалення стратегії фінансово-господарської діяльності компанії з метою підвищення її платоспроможності та стабільності.

Для здійснення третього етапу аналізу доцільно визначити запас фінансової стійкості підприємства за формулою (1.17). Крім того, для коректного обчислення цього показника потрібно встановити точку беззбитковості у вартісному вираженні, використовуючи формулу (2.1) [70].

$$\text{Точка беззбитковості} = (\text{Виручка} \times \text{ПВ}) / (\text{Виручка} - \text{ЗВ}) \quad (2.1)$$

де ПВ – постійні витрати, ЗВ – змінні витрати.

Результати розрахунку рівня запасу фінансової стійкості представлено у табл. 2.11.

Таблиця 2.11

Динаміка показника запасу фінансової стійкості ТОВ «Сандора», тис.грн.

Показники	Роки			Відхилення 2024 р. до 2022 р.
	2022	2023	2024	
Дохід від реалізації продукції, тис.грн.	6423969	9707781	12212930	5788961
Постійні витрати, тис.грн.	5505389	4304125	4073495	-1431894
Змінні витрати, тис.грн.	4871267	6554017	7901380	3030113
Точка беззбитковості, тис.грн.	22777357	13248773	11538614	-11238744
Коефіцієнт запасу фінансової стійкості	-2,55	-0,36	0,06	2,60

Джерело: складено автором на основі даних підприємства

Аналіз динаміки показників запасу фінансової стійкості ТОВ «Сандора» свідчить про суттєве покращення фінансових результатів підприємства у 2024 році порівняно з 2022 роком. Зниження точки беззбитковості більш ніж на 11 млрд. грн демонструє зменшення порогу рентабельності, а отже - підвищення стійкості бізнес-моделі. Найбільш показовим є зростання коефіцієнта запасу фінансової стійкості з від'ємного значення (-2,55) до позитивного (0,06), що означає перехід підприємства з кризового стану до стабільного фінансового розвитку.

Наступним етапом є четвертий, аналіз бізнес-ризиків, який визначається через маржинальний дохід та операційний важіль.

Результати розрахунку за формулами 1.18 та 1.19 представлені у табл. 2.12.

Таблиця 2.12

Динаміка показників маржинального доходу та операційного важеля

ТОВ «Сандора»

Показники	Роки			Відхилення 2024 р. до 2022 р.
	2022	2023	2024	
Постійні витрати, тис.грн.	5505389	4304125	4073495	-1431894
Чистий прибуток, тис.грн.	-2806624	887971	1030943	3837567
Маржинальний дохід, тис.грн.	2698765	5192096	5104438	2405673
Операційний важіль	-0,96	5,85	4,95	5,91

Джерело: складено автором на основі даних підприємства

Аналіз динаміки показників маржинального доходу та операційного важеля ТОВ «Сандора» демонструє суттєве покращення фінансових результатів за період 2022–2024 рр. Постійні витрати підприємства зменшилися на 1431894 тис. грн, що свідчить про підвищення ефективності управління ресурсами та оптимізацію витрат. Чистий прибуток зріс на 3837567 тис. грн, що є ознакою переходу компанії від збиткової діяльності до прибуткової. Маржинальний дохід також збільшився на 2405673 тис. грн, що підтверджує зростання операційної ефективності виробництва та збуту. Показник операційного важеля зріс із від’ємного значення (-0,96) до 4,95, що вказує на зростання чутливості прибутку до зміни обсягу реалізації. Така динаміка свідчить про ефективне використання виробничих потужностей і фінансових ресурсів. Загалом, ТОВ «Сандора» суттєво зміцнило свою фінансову позицію та продемонструвало стабілізацію діяльності завдяки підвищенню прибутковості.

Фінансовий ризик визначається співвідношенням власного капіталу та позичених коштів ТОВ «Сандора» [8; 24]. Результати розрахунку фінансового ризику ТОВ «Сандора» представлені у табл. 2.13.

Аналіз фінансового ризику ТОВ «Сандора» показує, що обсяг власних коштів є недостатнім, що призводить до зростання фінансового ризику. Відповідно, компанії слід розробити ефективну стратегію та визначити заходи для збільшення частки власного капіталу.

Таблиця 2.13

Динаміка показника фінансового ризику ТОВ «Сандора»

Показники	Роки			Відхилення 2024 р. до 2022 р.
	2022	2023	2024	
Власний капітал, тис.грн.	-3690201	-1906386	2302340	5992541
Довгострокові зобов'язання і забезпечення, тис.грн.	3678843	3876350	25624	-3653219
Поточні зобов'язання і забезпечення, тис.грн.	3920008	5021455	3507109	-412899
Коефіцієнт фінансового ризику	-0,49	-0,21	0,65	1,14

Джерело: складено автором на основі даних підприємства

Результат діагностики фінансової стійкості підприємства ТОВ «Сандора» пропонуємо узагальнити в табл. 2.14.

Таблиця 2.14

Форма оціночної шкали показників фінансової стійкості

ТОВ «Сандора» за 2024 рік

Критерії оцінки	Надійно	Достатньо	Критично
Структура капіталу		x	
Ліквідність		x	
Коефіцієнт забезпеченості запасами			x
Запас фінансової стійкості, %			x
Врахування бізнес-ризиків		x	
в т.ч операційного важеля	x		
Врахування фінансового ризику		x	

Джерело: складено автором на основі власних досліджень

За результатами оцінки фінансової стійкості ТОВ «Сандора» за 2024 рік можна зробити кілька висновків. По-перше, структура капіталу та ліквідність підприємства оцінюються як достатні, що свідчить про помірну фінансову стабільність у цих аспектах. По-друге, коефіцієнт забезпеченості запасами та запас фінансової стійкості знаходяться на критичному рівні, що вказує на потребу в посиленні контролю за запасами та підвищенні фінансової подушки компанії. Третій аспект – врахування бізнес-ризиків також оцінено як достатнє, тоді як операційний важіль демонструє надійний рівень ефективності управління прибутком. Фінансовий ризик підприємства, з іншого боку, відзначено як достатній, що підкреслює потребу в подальшому збільшенні

власного капіталу та зменшенні залежності від зовнішніх джерел фінансування. У цілому, оцінка свідчить, що компанія має стабільну фінансову базу, проте потребує вдосконалення окремих показників для підвищення стійкості.

Враховуючи вищезазначені показники фінансової стійкості підприємство ТОВ «Сандора» може обрати собі альтернативну стратегію розвитку (табл. 2.15).

Таблиця 2.15

Тип стратегії розвитку в залежності від рівня
фінансової стійкості ТОВ «Сандора»

Стратегії	Тип стратегії розвитку підприємства		
	Агресивна	Помірна	Нейтральна
Рівень фінансової стійкості за шкалою	Надійно	Достатньо	Критично

Джерело: складено автором на основі власних досліджень

Отже, ТОВ «Сандора» з визначених критеріїв оцінки виявило чотири достатні показники (структура капіталу, ліквідність, бізнес-ризик, фінансовий ризик), два критичні показники (забезпеченість запасами, запас фінансової стійкості) і один надійний показник (операційний важіль).

Таким чином, ТОВ «Сандора» має обрати помірну стратегію розвитку фінансової стійкості, яка передбачає збалансоване управління власними та залученими ресурсами, посилення контролю за запасами та оптимізацію витрат. Така стратегія дозволить підприємству зменшити фінансові ризики та забезпечити стабільність ліквідності, не обмежуючи при цьому можливості для інновацій та розширення ринку. Вона передбачає поступове збільшення частки власного капіталу та формування фінансової подушки для покриття непередбачених витрат. Водночас підприємство може впроваджувати нові продукти та вдосконалювати виробничі процеси, зберігаючи помірний рівень ризику. Такий підхід дозволяє адаптувати фінансову політику до змін ринкових умов і забезпечує довгострокову стабільність. Застосування помірної стратегії допоможе ТОВ «Сандора» уникнути кризових ситуацій та підвищити конкурентоспроможність на ринку.

Висновки до розділу 2

Дослідження та оцінку системи формування й забезпечення фінансової стійкості здійснено на прикладі відомого виробничо-торговельного підприємства ТОВ «Сандора». Обрана компанія є репрезентативним прикладом для аналізу, оскільки має розвинену фінансову структуру, значний обсяг капіталу та активну діяльність на внутрішньому та зовнішньому ринках. Підприємство спеціалізується на виробництві соків, нектарів, соковмісних продуктів, газованих напоїв та снєків і наразі є найбільшим виробником сокової продукції в Україні.

Проведений аналіз основних економічних показників діяльності ТОВ «Сандора» за 2022–2024 роки свідчить про динамічне зростання та зміцнення фінансово-економічного потенціалу підприємства. За аналізований період чистий дохід збільшився майже вдвічі (на 90,12 %), що вказує на ефективну маркетингову політику, розширення ринку збуту та підвищення попиту на продукцію компанії. Валовий прибуток зріс на 177,68 %, що свідчить про поліпшення рентабельності виробництва та зниження собівартості продукції. Особливо позитивним є зростання чистого прибутку з від'ємного значення у 2022 році до понад 1030943 тис. грн у 2024 році, що демонструє подолання збитковості та відновлення стабільної прибутковості.

Система управління фінансовою стійкістю на підприємстві ТОВ «Сандора» являє собою комплекс взаємопов'язаних організаційних, економічних та аналітичних заходів, спрямованих на забезпечення стабільного функціонування підприємства в умовах мінливого ринкового середовища. Вона охоплює процеси планування, контролю, аналізу та регулювання фінансових потоків, що дозволяють досягти оптимального співвідношення між власними та залученими ресурсами, забезпечити платоспроможність і прибутковість компанії.

Система управління фінансовою стійкістю ТОВ «Сандора» має комплексний характер і охоплює як керівну, так і керовану підсистеми, що

взаємодіють між собою для досягнення стабільного економічного розвитку. Керівна система представлена вищим керівництвом, фінансовим відділом, бухгалтерією, економічним і маркетинговим підрозділами, які формують фінансову політику та приймають стратегічні рішення. Керована система включає фінансові ресурси, активи, пасиви, грошові потоки та фінансові результати діяльності підприємства. Ці елементи є об'єктами впливу управлінських рішень і визначають рівень фінансової стабільності компанії.

Підтримання фінансової стійкості підприємства потребує постійного, глибокого та обґрунтованого аналізу ключових фінансових показників його діяльності. Такий аналіз дозволяє вчасно виявляти сильні та слабкі сторони фінансового стану, оцінювати ризики і визначати резерви підвищення ефективності використання ресурсів. На основі отриманих результатів формуються альтернативні варіанти фінансово-економічної стратегії, серед яких обирається найоптимальніший з урахуванням поточних умов господарювання.

Оцінка свідчить, що компанія має стабільну фінансову базу, проте потребує вдосконалення окремих показників для підвищення стійкості. Отже, ТОВ «Сандора» з визначених критеріїв оцінки виявило чотири достатні показники (структура капіталу, ліквідність, бізнес-ризик, фінансовий ризик), два критичні показники (забезпеченість запасами, запас фінансової стійкості) і один надійний показник (операційний важіль).

Обґрунтовано, що ТОВ «Сандора» має обрати помірну стратегію розвитку фінансової стійкості, яка передбачає збалансоване управління власними та залученими ресурсами, посилення контролю за запасами та оптимізацію витрат. Така стратегія дозволить підприємству зменшити фінансові ризики та забезпечити стабільність ліквідності, не обмежуючи при цьому можливості для інновацій та розширення ринку. Застосування помірної стратегії допоможе ТОВ «Сандора» уникнути кризових ситуацій та підвищити конкурентоспроможність на ринку.

РОЗДІЛ 3

НАПРЯМИ УДОСКОНАЛЕННЯ МЕХАНІЗМУ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ ТОВ «САНДОРА»

3.1. Напрями удосконалення механізму та інструментів управління фінансовою стійкістю підприємства

У сучасних умовах господарювання забезпечення фінансової стійкості підприємства є однією з ключових умов його ефективної діяльності та конкурентоспроможності на ринку. ТОВ «Сандора», як провідний виробник соків, нектарів, газованих напоїв та снєків, стикається із значним впливом економічних коливань, ринкової конкуренції та фінансових ризиків. Наявна система управління фінансовою стійкістю потребує удосконалення, оскільки сучасні виклики ринку вимагають швидкого реагування на зміни у фінансових показниках та своєчасного прийняття управлінських рішень [75].

Ефективний механізм управління фінансовою стійкістю дозволяє підприємству не лише підтримувати ліквідність та оптимальний рівень власного капіталу, але й забезпечувати стабільний розвиток та інвестиційну привабливість. Удосконалення цього механізму сприяє більш точному прогнозуванню фінансових результатів та виявленню потенційних ризиків на ранніх етапах. Це дозволяє формувати стратегії, які забезпечують баланс між ризиком та прибутковістю. Впровадження сучасних методів аналізу та контролю фінансових показників сприятиме підвищенню прозорості управлінських процесів. Крім того, удосконалення механізму дозволяє ефективніше планувати ресурси, оптимізувати витрати та забезпечувати фінансову гнучкість. Це є особливо важливим для підтримки конкурентоспроможності ТОВ «Сандора» на внутрішньому та зовнішньому ринках [42; 52].

Таким чином, модернізація системи управління фінансовою стійкістю є необхідним кроком для забезпечення стабільності, розвитку та довгострокового успіху підприємства ТОВ «Сандора».

Діючий механізм управління фінансовою стійкістю підприємства ТОВ «Сандора» необхідно трансформувати в напрямку підвищення гнучкості та адаптивності фінансових процесів. Це передбачає інтеграцію сучасних методів прогнозування, оперативного контролю витрат і доходів, а також моніторингу ліквідності та капітальної структури в режимі реального часу. Така трансформація дозволить своєчасно виявляти потенційні фінансові ризики, оцінювати вплив ринкових коливань і стратегічно коригувати управлінські рішення [73].

Крім того, спрямування механізму на адаптивність забезпечить оптимізацію використання власних та залучених коштів, зміцнення капітальної бази і підвищення інвестиційної привабливості підприємства. Впровадження автоматизованих систем аналізу та звітності дозволить підвищити точність фінансового планування та прийняття рішень. Отже, оновлений механізм управління фінансовою стійкістю створює основу для стабільного розвитку ТОВ «Сандора» та ефективного реагування на виклики ринку.

Для забезпечення ефективного управління фінансовою стійкістю ТОВ «Сандора» повинні бути дотримані такі умови [39; 76]:

1. Систематичний моніторинг фінансових показників - регулярний аналіз доходів, витрат, ліквідності та структури капіталу для своєчасного виявлення ризиків.
2. Раціональне планування фінансових ресурсів - оптимізація розподілу власних і позикових коштів, забезпечення достатнього запасу оборотних активів.
3. Збалансована структура капіталу - підтримання оптимального співвідношення власного та залученого капіталу для мінімізації фінансового ризику.
4. Впровадження системи контролю та управлінської звітності - використання автоматизованих інструментів для аналізу показників у режимі реального часу.
5. Оцінка та мінімізація бізнес-ризиків - врахування ринкових коливань,

змін у попиті та поведінці споживачів при прийнятті управлінських рішень.

6. Розробка стратегій фінансової стабільності - визначення короткострокових та довгострокових заходів щодо підвищення стійкості підприємства.

7. Підвищення ефективності операційної діяльності - контроль за собівартістю продукції, оптимізація витрат на виробництво та збут.

8. Формування фінансових резервів - забезпечення достатнього запасу для покриття непередбачених витрат і кризових ситуацій.

Враховуючи новітні підходи можна стверджувати, що механізм управління фінансовою стійкістю підприємства ТОВ «Сандора» має бути представлений моделлю, яка наведена на рис. 3.1.

Отже, що фінансова стійкість підприємства ТОВ «Сандора» розглядається як ключовий об'єкт управління в межах керуючої підсистеми. Управління фінансовими ресурсами у довгостроковій перспективі, їх раціональне використання та правильний розподіл забезпечують стабільне функціонування підприємства та сприяють його подальшому розвитку. Крім того, ефективне управління фінансами створює умови для більш продуктивного використання інших ресурсів компанії, таких як матеріальні, трудові та технологічні активи. Це дозволяє зменшувати ризики фінансової нестійкості та підвищувати конкурентоспроможність підприємства на ринку [88].

Правильне планування та контроль фінансових потоків стають фундаментом для прийняття стратегічних рішень та формування резервів для майбутніх інвестицій. В умовах динамічної економічної ситуації здатність підприємства підтримувати фінансову стійкість визначає його життєздатність та можливість реалізації інноваційних проєктів. Систематичний аналіз фінансових показників дозволяє своєчасно коригувати стратегії управління та запобігати кризовим явищам. Отже, фінансова стійкість виступає не лише як результат діяльності, а й як інструмент управлінського впливу. Важливим аспектом є інтеграція фінансового управління з іншими функціональними підсистемами, що підвищує загальну ефективність підприємства [66; 87].

Рис. 3.1. Модель механізму управління фінансовою стійкістю, що пропонується до впровадження на підприємстві ТОВ «Сандора»

Джерело: розроблено автором на основі власних досліджень

В цілому, керування фінансами та підтримка фінансової стійкості стають критично важливими для досягнення довгострокових цілей та забезпечення сталого розвитку ТОВ «Сандора».

Управління фінансовою стійкістю можна розглядати як окремий, самостійний елемент у структурі системи фінансового менеджменту

підприємства ТОВ «Сандора».

Процес управління фінансовою стійкістю, в системі фінансового менеджменту підприємства ТОВ «Сандора» представлено на рис. 3.2.

Рис. 3.2. Імплементация процесу управління фінансовою стійкістю, в систему фінансового менеджменту підприємства ТОВ «Сандора»

Джерело: розроблено автором на основі власних досліджень

Цей елемент має чітко визначену цільову орієнтацію - забезпечення стабільності та надійності фінансового стану компанії. Досягнення цієї цілі сприяє зміцненню фінансової стійкості, підвищенню здатності підприємства витримувати зовнішні та внутрішні ризики, а також забезпечує безперебійну реалізацію стратегічних планів. Крім того, ефективне управління фінансовою стійкістю дозволяє оптимізувати розподіл фінансових ресурсів, зменшувати залежність від зовнішнього фінансування та підвищувати рівень довіри інвесторів і партнерів. Такий підхід передбачає постійний моніторинг

ключових фінансових показників, оцінку ризиків та своєчасне коригування управлінських рішень. Важливо також інтегрувати управління фінансовою стійкістю з іншими функціональними підсистемами підприємства, зокрема виробничою, маркетинговою та інвестиційною, що забезпечує комплексний ефект стабілізації [66; 87].

Методичний підхід до удосконалення управління фінансовою стійкістю підприємства ТОВ «Сандора» запропоновано на рис. 3.3.

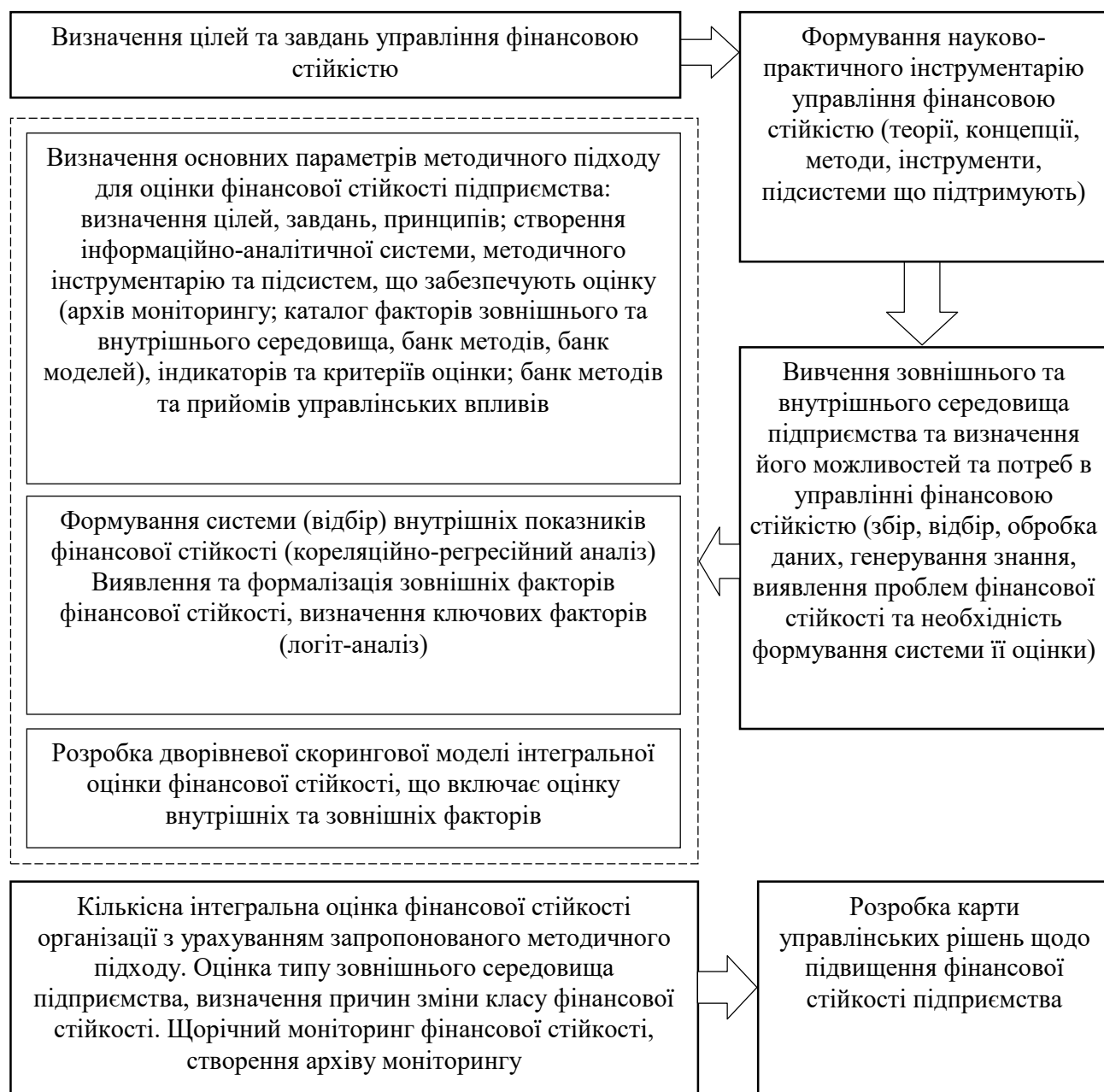

Рис. 3.3. Методичний підхід до удосконалення управління фінансовою стійкістю підприємства ТОВ «Сандора»

Джерело: розроблено автором на основі власних досліджень

На рис. 3.3 представлено схематичне зображення запропонованого методичного підходу до управління фінансовою стійкістю підприємства, який базується на комплексному аналізі ключових факторів, що найбільше впливають на її рівень. Основною метою цього підходу є виявлення прихованих резервів для підвищення фінансової стійкості та визначення пріоритетних напрямів розвитку компанії. Особливість підходу полягає у створенні гнучкої моделі управління, яка інтегрує планування, контроль та аналіз фінансових показників ТОВ «Сандора».

За результатами проведеного дослідження можна запропонувати напрями удосконалення інструментів управління фінансовою стійкістю ТОВ «Сандора» (табл. 3.1).

Таблиця 3.1

Характеристика напрямів удосконалення інструментів управління
фінансовою стійкістю ТОВ «Сандора»

Напрямок удосконалення	Характеристика
Фінансовий аналіз	Систематичне вивчення фінансових показників підприємства для оцінки ефективності використання ресурсів, виявлення резервів та прогнозування розвитку.
Бюджетування та фінансове планування	Розробка детальних фінансових планів, встановлення бюджетів, контроль виконання фінансових показників, що дозволяє забезпечити прогнозованість і стабільність фінансового стану.
Управління структурою капіталу	Оптимізація співвідношення власного та позикового капіталу для зниження фінансового ризику та забезпечення достатнього рівня фінансової стійкості.
Управління ліквідністю	Підтримка необхідного рівня оборотних коштів для своєчасного виконання зобов'язань та уникнення фінансових труднощів.
Управління витратами	Контроль та оптимізація операційних, адміністративних та інших витрат для підвищення рентабельності та фінансової ефективності підприємства.
Диверсифікація джерел доходу	Розширення асортименту продукції та пошук нових ринків збуту для зменшення залежності від окремих видів діяльності та стабілізації доходів.
Управління фінансовими ризиками	Виявлення, оцінка та мінімізація впливу фінансових ризиків, включаючи кредитний, валютний, процентний та операційний ризики.
Моніторинг і контроль	Постійне відстеження фінансових показників, порівняння планових і фактичних результатів та своєчасне прийняття коригувальних рішень.

Джерело: розроблено автором на основі власних досліджень

Таким чином, управління фінансовою стійкістю ТОВ «Сандора» є багатокомпонентним процесом, який включає аналіз, планування, контроль та оптимізацію фінансових ресурсів. Фінансовий аналіз дозволяє оцінити ефективність використання коштів та виявити резерви для підвищення стійкості підприємства. Бюджетування та фінансове планування забезпечують прогнозованість фінансових показників та стабільність діяльності. Оптимізація структури капіталу і управління ліквідністю сприяють зменшенню фінансових ризиків та підвищенню платоспроможності. Контроль витрат та диверсифікація джерел доходу дозволяють стабілізувати фінансові потоки та підвищити рентабельність. Управління фінансовими ризиками забезпечує мінімізацію негативного впливу зовнішніх і внутрішніх факторів на фінансовий стан компанії. Нарешті, постійний моніторинг і контроль гарантують своєчасне реагування на зміни та підтримку фінансової стійкості на високому рівні.

3.2. Резерви підвищення рівня фінансової стійкості ТОВ «Сандора»

Формування резервів для підвищення фінансової стійкості підприємства є важливим напрямом забезпечення його ефективного функціонування та розвитку. Для ТОВ «Сандора», як провідного виробника соків, нектарів та напоїв, стабільність фінансового стану визначає здатність своєчасно виконувати зобов'язання перед партнерами та інвестувати у розвиток виробництва. В умовах сучасного ринку підприємства стикаються з високим рівнем економічної нестабільності, змінами попиту та конкуренцією, що робить актуальним накопичення фінансових резервів. Резерви дозволяють компенсувати можливі фінансові ризики та забезпечують гнучкість у прийнятті управлінських рішень. Вони сприяють підтримці ліквідності та зміцненню платоспроможності підприємства. Формування резервів є також важливим інструментом для реалізації стратегічних планів розвитку компанії. На їх основі можна планувати модернізацію виробничих потужностей та впровадження інноваційних технологій. Резерви дозволяють зменшити залежність від

зовнішніх джерел фінансування і знизити рівень фінансового ризику. Вони також забезпечують стабільність у періоди сезонних коливань виробництва та продажу продукції. Таким чином, системне формування резервів є невід’ємною складовою стратегії управління фінансовою стійкістю ТОВ «Сандора».

До недоліків діючої системи формування та забезпечення фінансової стійкості ТОВ «Сандора» за результатами проведеного дослідження можна віднести ті, що представлені у табл. 3.2.

Таблиця 3.2

Недоліки діючої системи формування та забезпечення
фінансової стійкості ТОВ «Сандора»

Проблема	Опис проблеми	Негативні наслідки для підприємства
Недостатній рівень власних оборотних коштів	Власні кошти підприємства не покривають потреби в оборотних активах, що обмежує фінансову гнучкість	Підвищення фінансового ризику, можливі затримки у розрахунках з постачальниками та партнерами
Слабка диверсифікація джерел доходу	Основний дохід формується переважно за рахунок декількох продуктів або напрямків	Зростання залежності від кон’юнктури ринку, вразливість до коливань попиту та цін
Низька ефективність управління витратами	Витрати підприємства зростають швидше, ніж доходи, що зменшує маржинальний прибуток	Зниження рентабельності продукції та прибутковості підприємства
Обмежений запас фінансової стійкості	Запас фінансової стійкості має критично низькі показники, особливо у 2022–2023 роках	Підвищена ймовірність фінансових труднощів у кризові періоди та під час непередбачуваних витрат
Недостатній контроль за фінансовими ризиками	Відсутність комплексної системи моніторингу та управління фінансовими ризиками	Збільшення ймовірності виникнення збитків, втрати ліквідності та погіршення фінансового стану
Обмежене використання стратегічного планування	Відсутнє системне прогнозування потреб у фінансових ресурсах та резервів	Неможливість своєчасного реагування на зміни ринку та зниження конкурентоспроможності
Недосконала структура капіталу	Співвідношення власного та залученого капіталу не оптимальне	Підвищення фінансового ризику, збільшення вартості залучених ресурсів, зниження фінансової стійкості

Джерело: складено автором на основі власних досліджень

Аналіз діючої системи формування та забезпечення фінансової стійкості ТОВ «Сандора» виявив низку суттєвих недоліків. Основними проблемами є недостатній рівень власних оборотних коштів, обмежений запас фінансової стійкості та слабка диверсифікація джерел доходу. Крім того, спостерігається низька ефективність управління витратами, недостатній контроль за фінансовими ризиками та недосконала структура капіталу. Ці проблеми підвищують фінансовий ризик підприємства, зменшують його рентабельність і обмежують гнучкість у реагуванні на ринкові зміни. Усунення цих недоліків є необхідною умовою для стабільного розвитку та підвищення фінансової стійкості компанії.

Як було встановлено, ТОВ «Сандора» доцільно обрати помірну стратегію розвитку фінансової стійкості, яка передбачає збалансоване поєднання збереження наявних ресурсів і поступового нарощування власних оборотних коштів. Така стратегія включає оптимізацію структури капіталу, контроль за витратами та диверсифікацію джерел доходу, що дозволяє знизити фінансові ризики. Водночас підприємство може впроваджувати нові проєкти та інвестиції, але лише після ретельного аналізу їх економічної ефективності. Помірна стратегія передбачає підтримку ліквідності на достатньому рівні, щоб забезпечити своєчасне виконання фінансових зобов'язань. Вона також спрямована на поступове підвищення маржинального доходу та ефективності використання активів. За такої стратегії важливу роль відіграє регулярний фінансовий аналіз та моніторинг ключових показників стійкості. Це дозволяє своєчасно виявляти потенційні загрози та коригувати управлінські рішення. Крім того, стратегія передбачає розвиток внутрішніх резервів фінансової стійкості. Впровадження помірної стратегії забезпечує баланс між стабільністю та розвитком підприємства. У підсумку, вона створює умови для поступового зміцнення фінансової позиції ТОВ «Сандора».

Отже, змістовні параметри запропонованої стратегії забезпечення врівноваженого (помірного) рівня фінансової стійкості ТОВ «Сандора» визначено у табл. 3.3.

Змістовні параметри запропонованої стратегії забезпечення врівноваженого (помірного) рівня фінансової стійкості ТОВ «Сандора»

Параметр стратегії	Змістовне наповнення
Мета стратегії	Забезпечення стабільної фінансової стійкості при збереженні можливостей для розвитку та інвестиційної активності.
Пріоритети	Баланс між збереженням власних коштів і нарощуванням оборотного капіталу; контроль витрат; диверсифікація доходів.
Управління капіталом	Оптимізація структури капіталу, збереження співвідношення власних і залучених коштів, підтримка ліквідності.
Фінансовий аналіз	Регулярний моніторинг ключових фінансових показників, оцінка маржинальності, ліквідності та ефективності активів.
Управління ризиками	Виявлення та мінімізація фінансових та операційних ризиків; використання страхових і хеджінгових механізмів.
Інвестиційна політика	Реалізація нових проєктів після ретельного аналізу економічної ефективності; помірне розширення виробництва.
Управління витратами	Контроль та оптимізація поточних витрат, зменшення непотрібних витрат без впливу на якість продукції.
Резерви фінансової стійкості	Формування внутрішніх резервів для покриття непередбачених витрат та фінансових шоків.
Моніторинг і контроль	Постійне спостереження за станом ліквідності, рентабельності та запасу фінансової стійкості для оперативного коригування рішень.
Очікуваний результат	Стабільне функціонування підприємства, зниження ризику банкрутства, підвищення ефективності управління фінансовими ресурсами.

Джерело: розроблено автором на основі власних досліджень

Для забезпечення фінансової стійкості та її подальшого підвищення у ТОВ «Сандора» слід вжити ряд заходів економічного плану:

1. Оптимізація власних та залучених коштів. Передбачає ефективне управління джерелами фінансування підприємства. Для власних коштів – доцільно оптимізувати структуру статутного капіталу та нерозподіленого прибутку, забезпечити резерви для непередбачених витрат. Для залучених коштів – планувати оптимальний рівень кредитів та позик, вибираючи вигідні умови фінансування, зменшувати відсоткові витрати та уникати надмірного боргового навантаження.

2. Покращення збутової діяльності через маркетинг. Передбачає розвиток системи просування продукції та розширення ринків збуту. Це включає аналіз попиту та конкурентів, оптимізацію цінової політики, активне впровадження

рекламних кампаній, роботу з клієнтською базою, розвиток дистрибуції та каналів продажу. Збільшення обсягів реалізації дозволяє підвищити доходи та стабільність грошових потоків.

3. Збільшення грошових коштів. Направлено на підвищення ліквідності підприємства. Сюди входить управління дебіторською заборгованістю, своєчасне отримання платежів, скорочення строків обігу оборотних коштів, контроль за запасами та оптимізація витрат. Також доцільно створити фінансові резерви та фонди для покриття короткострокових та непередбачуваних потреб.

4. Систематичний фінансовий аналіз. Включає регулярний моніторинг фінансових показників, таких як рентабельність, ліквідність, оборотність капіталу та структура заборгованості. Застосування фінансових коефіцієнтів та бюджетування допомагає виявляти слабкі місця, прогнозувати ризики та приймати управлінські рішення для підтримання та підвищення фінансової стійкості.

Визначені резерви підвищення рівня фінансової стійкості ТОВ «Сандора» узагальнено у табл. 3.4.

Таблиця 3.4

Резерви підвищення рівня фінансової стійкості ТОВ «Сандора»

Резерв	Управлінські заходи	Очікувані результати
1	2	3
1. Оптимізація власних та залучених коштів	1. Перегляд структури статутного капіталу	Збалансована частка власного капіталу підвищує фінансову стабільність
	2. Формування резервного фонду для непередбачених витрат	Забезпечення покриття надзвичайних фінансових потреб без залучення додаткових кредитів
	3. Оптимізація кредитних ліній та позик	Зменшення витрат на обслуговування боргу та уникнення перевищення заборгованості
	4. Використання власних коштів для стратегічних інвестицій	Підвищення доходності підприємства та нарощування активів
	5. Контроль за дебіторською заборгованістю	Зменшення ризику неплатежів та покращення ліквідності
2. Покращення збутової діяльності через маркетинг	1. Аналіз ринку та споживчого попиту	Визначення пріоритетних товарів та цільових сегментів ринку
	2. Розширення каналів збуту та дистрибуції	Збільшення обсягів реалізації та охоплення нових ринків

1	2	3
	3. Оптимізація цінової політики	Підвищення конкурентоспроможності та маржинальності продукції
	4. Проведення рекламних кампаній та промоакцій	Підвищення впізнаваності бренду та стимулювання продажів
	5. Робота з ключовими клієнтами та партнерами	Закріплення довгострокових контрактів та стабільних доходів
3. Збільшення грошових коштів	1. Скорочення строків дебіторської заборгованості	Прискорення надходження грошових коштів та підвищення ліквідності
	2. Оптимізація запасів та товарних залишків	Зменшення заморожених коштів у запасах та підвищення оборотності
	3. Контроль витрат та скорочення непотрібних витрат	Підвищення чистого грошового потоку та ефективності діяльності
	4. Формування фінансових резервів	Наявність коштів для покриття непередбачених потреб або кризових ситуацій
	5. Використання ефективних фінансових інструментів (депозити, короткострокові інвестиції)	Додатковий дохід від вільних грошових коштів без ризику ліквідності
4. Систематичний фінансовий аналіз	1. Регулярний моніторинг фінансових показників	Виявлення проблемних зон та швидке реагування на ризики
	2. Аналіз рентабельності та ліквідності	Оптимізація структури витрат та підвищення фінансової стабільності
	3. Використання фінансових коефіцієнтів для оцінки стану підприємства	Отримання об'єктивної картини фінансового стану для управлінських рішень
	4. Бюджетування та планування фінансових потоків	Забезпечення контролю за доходами та витратами, запобігання дефіциту коштів
	5. Прогнозування ризиків та можливих фінансових втрат	Зменшення негативного впливу ризиків на фінансову стійкість

Джерело: розроблено автором на основі власних досліджень

Вважаємо, що систематичний аналіз та прогнозування рівня фінансової стійкості є ключовими інструментами ефективного управління підприємством ТОВ «Сандора». Вони дозволяють своєчасно виявляти фінансові ризики та нестабільні показники, що можуть впливати на діяльність компанії. Проведення регулярного аналізу забезпечує об'єктивну оцінку структури власного та залученого капіталу, ліквідності та прибутковості. Прогнозування фінансових показників допомагає планувати інвестиції, оптимізувати витрати та забезпечувати стійке зростання підприємства [75].

Таким чином, системний підхід до аналізу та прогнозування сприятиме зміцненню фінансової стабільності та конкурентоспроможності ТОВ «Сандора».

Процес прогнозування фінансової стійкості має складатися з чотирьох ключових етапів, кожен з яких відіграє важливу роль у визначенні та забезпеченні ефективності стратегії підприємства (рис. 3.4).

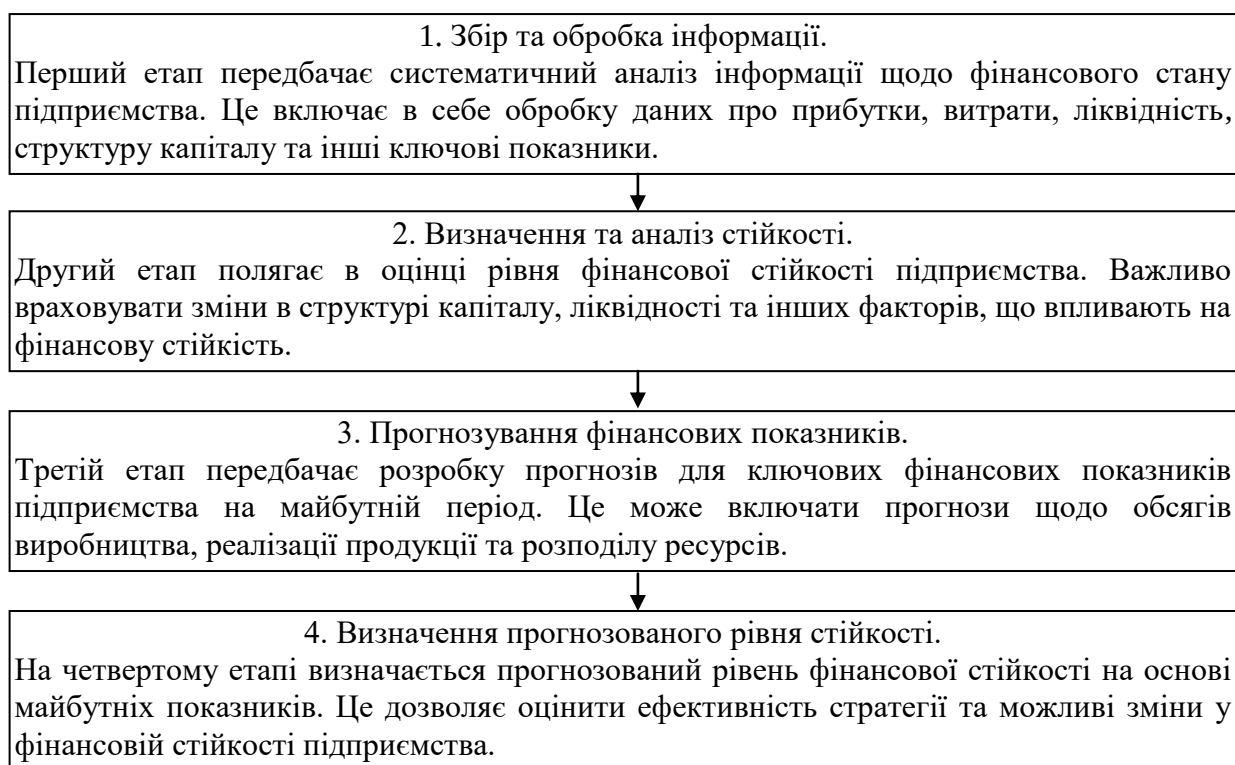

Рис. 3.4. Етапи проведення аналізу та прогнозування фінансової стійкості на підприємстві ТОВ «Сандора»

Джерело: складено автором на основі власних досліджень

При прогнозуванні фінансової стійкості ТОВ «Сандора» доцільно застосовувати метод екстраполяції, який ґрунтується на аналізі динаміки ключових аналітичних показників. Цей метод широко використовується через його надійність та можливість прогнозувати майбутні тенденції на основі історичних даних та розвитку підприємства. Він виступає ефективним інструментом для підготовки обґрунтованих стратегічних рішень та управлінських заходів у сфері фінансів [63].

Наведемо основні аналітичні показники динамічного ряду, які використовуються в прогнозуванні [42; 52]:

1) абсолютний ланцюговий приріст:

$$\Delta(y_i)_л = y_i - y_{i-1} \quad (3.1)$$

2) абсолютний базисний приріст:

$$\Delta(y_i)_в = y_i - y_1 \quad (3.2)$$

3) середній абсолютний приріст:

$$\bar{\Delta y} = (y_n - y_1) / (n - 1) = (\sum_{i=1}^{n-1} \Delta(y_i)_л) / (n - 1) \quad (3.3)$$

4) ланцюговий коефіцієнт росту:

$$k_{pi} = y_i / y_{i-1} \quad (3.4)$$

5) середній коефіцієнт росту:

$$\bar{k}_p = \sqrt[n-1]{\frac{y_n}{y_1}} = \left(\frac{y_n}{y_1}\right)^{\frac{1}{n-1}} \quad (3.5)$$

де y_1 – початкове значення рівня динамічного ряду; y_n – останнє значення рівня динамічного ряду; y_i – будь-яке значення рівня динамічного ряду; n – кількість елементів динамічного ряду.

На основі наведених аналітичних залежностей прогнозне значення показника для певного майбутнього періоду можна визначити наступними способами [61, с.118]:

$$\hat{y}_{n+p} = y_n + \bar{\Delta y} \times p \quad (3.6)$$

$$\hat{y}_{n+p} = y_n \times (\bar{k}_p)^p \quad (3.7)$$

де $\hat{y}$ – прогнозні значення показника; p – величина горизонту прогнозу ($p = 1; 2; 3 \dots$).

Таким чином, дослідження діяльності ТОВ «Сандора» дозволило виявити ключові резерви для підвищення рівня фінансової стійкості підприємства. До них відносяться оптимізація власних та залучених коштів, покращення збутової діяльності, збільшення грошових коштів та впровадження систематичного фінансового аналізу. Реалізація конкретних заходів у цих напрямках забезпечує ефективне управління капіталом, скорочення фінансових ризиків та підвищення ліквідності. Оптимізація структури фінансування та контроль за заборгованістю

сприяють зменшенню витрат на обслуговування боргів і формуванню резервів для непередбачених потреб. Покращення збутової діяльності через маркетингові заходи дозволяє збільшити обсяги продажів та закріпити позиції на ринку. Зростання грошових коштів забезпечує стабільний грошовий потік і підвищує фінансову стійкість у короткостроковій перспективі. Систематичний фінансовий аналіз і прогнозування дозволяють своєчасно виявляти проблемні зони та приймати обґрунтовані управлінські рішення.

3.3. Оцінка ефективності запропонованих заходів

Прогнозування рівня фінансової стійкості на підприємстві є важливим інструментом ефективного управління в умовах сучасних економічних змін. Воно дозволяє оцінити вплив зовнішніх та внутрішніх факторів на фінансовий стан компанії та своєчасно реагувати на ризики. З урахуванням існуючих економічних тенденцій прогнозування допомагає планувати ресурси, оптимізувати витрати та забезпечувати стабільність діяльності. Отже, цей процес сприяє прийняттю обґрунтованих управлінських рішень і зміцненню фінансової стійкості підприємства ТОВ «Сандора».

Динамічний ряд протягом 2022-2024 років для прогнозування за методом екстраполяції на підприємстві ТОВ «Сандора» наведено у табл. 3.5.

Таблиця 3.5

Систематизація даних для розрахунку прогнозованих значень фінансових показників методом екстраполяції у ТОВ «Сандора»

Показники	Роки		
	2022	2023	2024
1	2	3	4
Коефіцієнт фінансової незалежності (Кнез)	-0,94	-0,27	0,39
Коефіцієнт фінансового ризику (Кф.р.)	-2,06	-4,67	1,53
Коефіцієнт маневреності власного капіталу (Кман)	0,51	0,54	0,14
Коефіцієнт співвідношення оборотних та необоротних коштів (Ко/н)	1,13	1,24	1,57
Коефіцієнт співвідношення загальних зобов'язань та сумарних активів (Кз.з)	1,94	1,27	0,61

Продовження табл. 3.5

1	2	3	4
Коефіцієнт співвідношення довгострокових зобов'язань до активів (Кд.з.)	0,94	0,55	0,01
Коефіцієнт співвідношення довгострокових зобов'язань і довгострокових (необоротних) активів (Кд.з.д.а.)	1,98	1,29	0,01
Коефіцієнт покриття відсотків (К%)	-5,67	3,12	4,76
Коефіцієнт поточної ліквідності (Кпот.л.)	0,52	0,8	1,09
Коефіцієнт критичної ліквідності (Ккрит.л.)	0,33	0,64	0,81
Коефіцієнт абсолютної ліквідності (Кабс.л.)	0,13	0,08	0,26
Коефіцієнт забезпеченості запасами (Кз.з.)	-5,30	-6,75	-2,32
Запас фінансової стійкості (ЗФС)	-2,55	-0,36	0,06
Маржинальний дохід (МД)	2698765	5192096	5104438
Операційний важіль (ОВ)	-0,96	5,85	4,95
Фінансовий ризик (ФР)	-0,49	-0,21	0,65

Джерело: розраховано автором на основі власних досліджень

Використаємо динаміку основних фінансових коефіцієнтів за попередні роки та застосуємо метод екстраполяції для визначення їх можливих значень у майбутньому періоді. Отримані прогнозні результати стануть основою для визначення напрямів підвищення фінансової стабільності, оптимізації структури капіталу та покращення ефективності фінансового управління.

Отже, основі вищезазначених формул розрахуємо прогнозні показники, які характеризують рівень фінансової стійкості ТОВ «Сандора» (табл. 3.6).

Таблиця 3.6

Прогноз фінансових показників для визначення фінансової стійкості
ТОВ «Сандора» у 2025-2026 рр. (без врахування оптимізаційних заходів)

Показник	Середній абсолютний приріст, тис. грн.	Прогноз на основі середнього абсолютного приросту на 2025 рік, тис. грн.	Прогноз на основі середнього абсолютного приросту на 2026 рік, тис. грн.	Темп росту, %	
				в 2025 р. порівняно із 2024 р.	в 2026 р. порівняно із 2025 р.
1	2	3	4	5	6
(Кнез)	0,67	1,06	1,72	158,65	163,03
(Кф.р.)	1,80	3,33	5,12	185,24	153,98
(Кман)	-0,19	-0,05	-0,23	24,32	511,11
(Ко/н)	0,22	1,79	2,01	813,64	112,29
(Кз.з.)	-0,67	-0,06	-0,72	8,27	1309,09
(Кд.з.)	-0,47	-0,46	-0,92	97,85	202,20
(Кд.з.д.а.)	-0,99	-0,98	-1,96	98,98	201,03

Продовження табл. 3.6

1	2	3	4	5	6
(К%)	5,22	9,98	15,19	191,28	152,28
(Кпот.л.)	0,29	1,38	1,66	482,46	120,73
(Ккрит.л.)	0,24	1,05	1,29	437,50	122,86
(Кабс.л.)	0,07	0,33	0,39	500,00	120,00
(Кз.з.)	1,49	-0,83	0,66	-55,70	-79,52
(ЗФС)	1,31	1,37	2,67	104,60	195,60
(МД)	1202837	6307275	7510111	524,37	119,07
(ОВ)	2,96	7,91	10,86	267,51	137,38
(ФР)	0,57	1,22	1,79	214,04	146,72

Джерело: розраховано автором на основі власних досліджень

Критичними факторами, що суттєво знижують загальний рівень фінансової стійкості ТОВ «Сандора», виявлено відношення загальних зобов'язань до сумарних активів та довгострокових зобов'язань до довгострокових активів, які практично вдвічі перевищують норму; операційний важіль, що має тенденцію до зниження, хоча він мав би зростати.

У наступній табл. 3.7 нами розраховано, як трансформуються показники фінансової стійкості, що відображають господарську стійкість підприємства ТОВ «Сандора» після впровадження запропонованих у даній роботі комплексу оптимізаційних заходів.

Таблиця 3.7

Прогноз фінансових показників для визначення фінансової стійкості
ТОВ «Сандора» у 2025-2026 рр. із врахуванням оптимізаційних заходів

Показник	2024 рік	Прогноз на 2025 рік	Прогноз на 2026 рік	Темп росту, %	
				в 2025 р. порівняно із 2024 р.	в 2026 р. порівняно із 2025 р.
1	2	3	4	5	6
(Кнез)	0,39	0,87	0,65	223,08	74,71
(Кф.р.)	1,53	2,14	1,34	139,87	62,62
(Кман)	0,14	0,12	0,27	85,71	225,00
(Ко/н)	1,57	2,12	2,73	135,03	128,77
(Кз.з)	0,61	0,34	0,43	55,74	126,47
(Кд.з.)	0,01	0,06	0,17	600,00	283,33
(Кд.з.д.а.)	0,01	0,05	0,12	500,00	240,00
(К%)	4,76	3,65	2,12	76,68	58,08
(Кпот.л.)	1,09	1,56	2,05	143,12	131,41
(Ккрит.л.)	0,81	0,79	0,75	97,53	94,94
(Кабс.л.)	0,26	0,33	0,32	126,92	96,97

Продовження табл. 3.7

1	2	3	4	5	6
(Кз.з.)	-2,32	-0,83	0,66	35,78	-79,52
(ЗФС)	0,06	1,37	2,67	2283,33	194,89
(МД)	5104438	6307275	7510111	123,56	119,07
(ОВ)	4,95	7,91	10,86	159,80	137,29
(ФР)	0,65	0,55	0,52	84,62	94,55

Джерело: розраховано автором на основі власних досліджень

Варто підкреслити, що основною проблемою, яка негативно впливала на фінансову стійкість ТОВ «Сандора», була неврівноважена структура капіталу. Водночас у динаміці спостерігається позитивна тенденція за показниками фінансової незалежності, маневреності капіталу, співвідношення зобов'язань до активів та рівня покриття відсоткових платежів. Завдяки реалізації заходів, спрямованих на оптимізацію структури капіталу з урахуванням мінімізації фінансових ризиків, підприємству вдалося підвищити рівень фінансової стійкості з критичного до прийняттого. Однак для формування стабільної та надійної структури капіталу необхідно продовжити роботу над покращенням показників фінансової незалежності, зниженням ризиків та збалансуванням обсягу зобов'язань. Варто зазначити, що навіть після досягнення бажаної структури капіталу цей стан може мати тимчасовий характер, адже у період активізації інвестиційно-інноваційної діяльності фінансове навантаження підприємства знову зростатиме.

Позитивні ефекти від впровадження заходів з оптимізації фінансової стійкості ТОВ «Сандора» за напрямками розвитку представлено у табл. 3.8.

Таблиця 3.8

Позитивні ефекти від впровадження заходів з оптимізації фінансової стійкості за напрямками розвитку ТОВ «Сандора»

Напрямок розвитку	Позитивний ефект від впровадження заходів
1	2
Оптимізація структури капіталу	Збалансування співвідношення власного і позикового капіталу, зниження фінансових ризиків та підвищення фінансової незалежності підприємства.
Підвищення ефективності управління оборотними коштами	Скорочення періоду обігу дебіторської заборгованості, раціональне використання запасів, зростання ліквідності та платоспроможності.

1	2
Удосконалення збутової діяльності та маркетингу	Збільшення обсягів реалізації продукції, розширення ринків збуту, зростання виручки та прибутковості підприємства.
Контроль і мінімізація витрат	Оптимізація витрат виробництва та обігу, підвищення рентабельності продажів і загальної ефективності діяльності.
Активізація інвестиційної та інноваційної діяльності	Формування потенціалу для довгострокового зростання, оновлення виробничих потужностей, підвищення конкурентоспроможності на ринку.
Систематичний фінансовий аналіз і прогнозування	Забезпечення обґрунтованості управлінських рішень, своєчасне реагування на зміни зовнішнього середовища та зміцнення фінансової стабільності.
Формування фінансових резервів	Зменшення впливу непередбачених факторів, підвищення стійкості до кризових ситуацій і гарантування безперервності діяльності.

Джерело: розроблено автором на основі власних досліджень

Таким чином, реалізація заходів з оптимізації фінансової стійкості на підприємстві ТОВ «Сандора» сприяла зміцненню його фінансового потенціалу та підвищенню ефективності управління ресурсами. Завдяки оптимізації структури капіталу вдалося зменшити залежність від позикових коштів і покращити рівень фінансової незалежності. Поліпшення управління оборотними активами забезпечило своєчасне надходження коштів і зростання ліквідності. Контроль витрат і впровадження фінансового аналізу дозволили приймати більш обґрунтовані управлінські рішення. Формування фінансових резервів підвищило стійкість підприємства до можливих ризиків та економічних коливань. У підсумку, реалізовані заходи створили передумови для стабільного розвитку, підвищення конкурентоспроможності та зміцнення позицій ТОВ «Сандора» на ринку.

Висновки до розділу 3

Діючий механізм управління фінансовою стійкістю підприємства ТОВ «Сандора» необхідно трансформувати в напрямку підвищення гнучкості та адаптивності фінансових процесів. Це передбачає інтеграцію сучасних методів прогнозування, оперативного контролю витрат і доходів, а також

моніторингу ліквідності та капітальної структури в режимі реального часу. Така трансформація дозволить своєчасно виявляти потенційні фінансові ризики, оцінювати вплив ринкових коливань і стратегічно коригувати управлінські рішення.

Представлено схематичне зображення запропонованого методичного підходу до управління фінансовою стійкістю підприємства, який базується на комплексному аналізі ключових факторів, що найбільше впливають на її рівень. Основною метою цього підходу є виявлення прихованих резервів для підвищення фінансової стійкості та визначення пріоритетних напрямів розвитку компанії. Особливість підходу полягає у створенні гнучкої моделі управління, яка інтегрує планування, контроль та аналіз фінансових показників ТОВ «Сандора».

В умовах сучасного ринку підприємства стикаються з високим рівнем економічної нестабільності, змінами попиту та конкуренцією, що робить актуальним накопичення фінансових резервів. Резерви дозволяють компенсувати можливі фінансові ризики та забезпечують гнучкість у прийнятті управлінських рішень. Вони сприяють підтримці ліквідності та зміцненню платоспроможності підприємства. Формування резервів є також важливим інструментом для реалізації стратегічних планів розвитку компанії. На їх основі можна планувати модернізацію виробничих потужностей та впровадження інноваційних технологій. Резерви дозволяють зменшити залежність від зовнішніх джерел фінансування і знизити рівень фінансового ризику.

Аналіз діючої системи формування та забезпечення фінансової стійкості ТОВ «Сандора» виявив низку суттєвих недоліків. Основними проблемами є недостатній рівень власних оборотних коштів, обмежений запас фінансової стійкості та слабка диверсифікація джерел доходу. Крім того, спостерігається низька ефективність управління витратами, недостатній контроль за фінансовими ризиками та недосконала структура капіталу. Ці проблеми підвищують фінансовий ризик підприємства, зменшують його рентабельність і обмежують гнучкість у реагуванні на ринкові зміни.

Вважаємо, що систематичний аналіз та прогнозування рівня фінансової стійкості є ключовими інструментами ефективного управління підприємством ТОВ «Сандора». Вони дозволяють своєчасно виявляти фінансові ризики та нестабільні показники, що можуть впливати на діяльність компанії. Проведення регулярного аналізу забезпечує об'єктивну оцінку структури власного та залученого капіталу, ліквідності та прибутковості. Прогнозування фінансових показників допомагає планувати інвестиції, оптимізувати витрати та забезпечувати стійке зростання підприємства.

При прогнозуванні фінансової стійкості ТОВ «Сандора» доцільно застосовувати метод екстраполяції, який ґрунтується на аналізі динаміки ключових аналітичних показників. Цей метод широко використовується через його надійність та можливість прогнозувати майбутні тенденції на основі історичних даних та розвитку підприємства. Він виступає ефективним інструментом для підготовки обґрунтованих стратегічних рішень та управлінських заходів у сфері фінансів.

Завдяки реалізації заходів, спрямованих на оптимізацію структури капіталу з урахуванням мінімізації фінансових ризиків, підприємству вдалося підвищити рівень фінансової стійкості з критичного до прийнятного. Однак для формування стабільної та надійної структури капіталу необхідно продовжити роботу над покращенням показників фінансової незалежності, зниженням ризиків та збалансуванням обсягу зобов'язань. Варто зазначити, що навіть після досягнення бажаної структури капіталу цей стан може мати тимчасовий характер, адже у період активізації інвестиційно-інноваційної діяльності фінансове навантаження підприємства знову зростатиме.

ВИСНОВКИ

За результатами проведеного дослідження механізму забезпечення фінансової стійкості підприємства можна зробити наступні висновки:

1. Фінансова стійкість підприємства є ключовим показником його здатності стабільно функціонувати, ефективно використовувати ресурси та виконувати фінансові зобов'язання. Вона забезпечує підприємству платоспроможність, незалежність від зовнішніх джерел фінансування та підвищує його конкурентоспроможність на ринку. Високий рівень фінансової стійкості сприяє довгостроковому розвитку, інвестиційній привабливості та зниженню ризиків банкрутства. Отже, фінансова стійкість є фундаментальною передумовою стабільного та ефективного функціонування будь-якого підприємства.

2. Управління фінансовою стійкістю підприємства - це комплекс організаційних, аналітичних і планово-контрольних заходів, спрямованих на забезпечення збалансованого та стабільного фінансового стану підприємства. Воно передбачає оптимізацію структури капіталу і активів, контроль ліквідності та платоспроможності, ефективне планування доходів і витрат, а також мінімізацію фінансових ризиків. Головна мета управління фінансовою стійкістю - забезпечення підприємству здатності виконувати свої фінансові зобов'язання, підтримувати прибутковість та зберігати фінансову незалежність навіть за умов коливань зовнішнього середовища.

3. Систематичний аналіз фінансових показників допомагає запобігати кризовим ситуаціям та знижувати ризики банкрутства. Крім того, оцінка фінансової стійкості підвищує інвестиційну привабливість підприємства та зміцнює довіру з боку партнерів і кредиторів. Вона також є основою для планування розвитку і прийняття стратегічних рішень. Постійний контроль фінансового стану дозволяє підприємству ефективно використовувати ресурси та підвищувати рентабельність. Така оцінка формує прозорість управління та забезпечує стабільність у довгостроковій перспективі.

4. Дослідження та оцінку системи формування й забезпечення фінансової стійкості здійснено на прикладі відомого виробничо-торговельного підприємства ТОВ «Сандора». Обрана компанія є репрезентативним прикладом для аналізу, оскільки має розвинену фінансову структуру, значний обсяг капіталу та активну діяльність на внутрішньому та зовнішньому ринках. Підприємство спеціалізується на виробництві соків, нектарів, соковмісних продуктів, газованих напоїв та снеків і наразі є найбільшим виробником сокової продукції в Україні.

5. Система управління фінансовою стійкістю на підприємстві ТОВ «Сандора» являє собою комплекс взаємопов'язаних організаційних, економічних та аналітичних заходів, спрямованих на забезпечення стабільного функціонування підприємства в умовах мінливого ринкового середовища. Вона охоплює процеси планування, контролю, аналізу та регулювання фінансових потоків, що дозволяють досягти оптимального співвідношення між власними та залученими ресурсами, забезпечити платоспроможність і прибутковість компанії.

6. Оцінка свідчить, що компанія має стабільну фінансову базу, проте потребує вдосконалення окремих показників для підвищення стійкості. Отже, ТОВ «Сандора» з визначених критеріїв оцінки виявило чотири достатні показники (структура капіталу, ліквідність, бізнес-ризик, фінансовий ризик), два критичні показники (забезпеченість запасами, запас фінансової стійкості) і один надійний показник (операційний важіль).

7. Обґрунтовано, що ТОВ «Сандора» має обрати помірну стратегію розвитку фінансової стійкості, яка передбачає збалансоване управління власними та залученими ресурсами, посилення контролю за запасами та оптимізацію витрат. Така стратегія дозволить підприємству зменшити фінансові ризики та забезпечити стабільність ліквідності, не обмежуючи при цьому можливості для інновацій та розширення ринку. Застосування помірної стратегії допоможе ТОВ «Сандора» уникнути кризових ситуацій та підвищити конкурентоспроможність на ринку.

8. Діючий механізм управління фінансовою стійкістю підприємства ТОВ «Сандора» необхідно трансформувати в напрямку підвищення гнучкості та адаптивності фінансових процесів. Це передбачає інтеграцію сучасних методів прогнозування, оперативного контролю витрат і доходів, а також моніторингу ліквідності та капітальної структури в режимі реального часу. Така трансформація дозволить своєчасно виявляти потенційні фінансові ризики, оцінювати вплив ринкових коливань і стратегічно коригувати управлінські рішення.

9. Вважаємо, що систематичний аналіз та прогнозування рівня фінансової стійкості є ключовими інструментами ефективного управління підприємством ТОВ «Сандора». Вони дозволяють своєчасно виявляти фінансові ризики та нестабільні показники, що можуть впливати на діяльність компанії. Проведення регулярного аналізу забезпечує об'єктивну оцінку структури власного та залученого капіталу, ліквідності та прибутковості.

10. При прогнозуванні фінансової стійкості ТОВ «Сандора» доцільно застосовувати метод екстраполяції, який ґрунтується на аналізі динаміки ключових аналітичних показників. Цей метод широко використовується через його надійність та можливість прогнозувати майбутні тенденції на основі історичних даних та розвитку підприємства. Він виступає ефективним інструментом для підготовки обґрунтованих стратегічних рішень та управлінських заходів у сфері фінансів.

11. Завдяки реалізації заходів, спрямованих на оптимізацію структури капіталу з урахуванням мінімізації фінансових ризиків, підприємству вдалося підвищити рівень фінансової стійкості з критичного до прийнятного. Однак для формування стабільної та надійної структури капіталу необхідно продовжити роботу над покращенням показників фінансової незалежності, зниженням ризиків та збалансуванням обсягу зобов'язань. Варто зазначити, що навіть після досягнення бажаної структури капіталу цей стан може мати тимчасовий характер, адже у період активізації інвестиційно-інноваційної діяльності фінансове навантаження підприємства знову зростатиме.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Ареф'єва О.В. Економічна стійкість підприємства: сутність, складові та заходи з її забезпечення. Актуальні проблеми економіки. 2018. № 8. С. 83–90.
2. Батрак О. В. Методичні положення та методика діагностики фінансового стану підприємства. Формування ринкових відносин в Україні. 2019. № 10 (137). С. 104–107.
3. Башнянин Г. І., Лінтур Г.І. Фінансова стійкість суб'єктів господарювання та шляхи її покращення. Економічний вісник Запорізької державної інженерної академії. 2016. № 2. С. 98-101.
4. Беренда Н.І., Редзюк Т.Ю., Ворона К.В. Управління структурою капіталу. Науковий вісник Ужгородського національного університету. Вип.19, ч.1. 2018. С. 14-18.
5. Бікусув А.А., Борісова. Проблеми обліково-аналітичного забезпечення управління підприємницькою діяльністю : зб. матер. ІV Всеукраїнської науково-практичної конференції. 2019. 544 с.
6. Білик М. Д., Павловська О. В., Притуляк Н. М., Невмержицька Н. Ю. Фінансовий аналіз : навч. посіб. Київ : КНЕУ, 2015. 592 с.
7. Бойчик І.М. Економіка підприємства: навч. посіб. К.: Атіка, 2014. 480 с.
8. Васильєв А. Фінансова безпека аграрних підприємств України в умовах правового режиму воєнного стану. Економіка та суспільство. 2022. Випуск 45. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-45-63>
9. Горова О.О. Аналіз стратегічних альтернатив підприємства на основі позиціонування в матриці фінансової рівноваги. Управління розвитком. 2023. № 18. С. 110–114.
10. Грабовецький Б.Є. Основи економічного прогнозування.: навч. посібник. Вінниця: ВФ Танг. 2017. 209 с.
11. Григораш Т.Ф. Середньозважена вартість капіталу: особливості розрахунку в Україні та у світі. Бізнесінформ. Вип. №11. 2016. С. 281-286.
12. Дем'яненко М.Я. Фінансовий словник-довідник. К.: ІАЕУААН, 2013.

507 с.

13. Державна служба статистики України. Офіційний веб-сайт. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua>

14. Домбровська С. Фінансова стійкість підприємства: оцінка та шляхи підвищення. Збірник наукових праць Одеського національного економічного університету. 2021. №3-4. С. 28-34.

15. Єлецьких С.Я. Удосконалення процесу управління фінансово стійким розвитком промислового підприємства. Економіка промисловості. 2022. №3. С. 74-80.

16. Журавльова О.Є. Фінансова стійкість підприємства: теорія і практика. Формування ринкової економіки. 2019. № 22. С. 523-530.

17. Заюкова М.С. Теорія фінансової стійкості підприємства: монографія. Вінниця: Вид-во «Універсум», 2019. 155 с.

18. Ізюмська В., Нікульшина А. Управління фінансовою стійкістю підприємства. Економіка та суспільство. 2021. № 34. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2021-34-26>.

19. Ільїна К. Аналіз фінансового потенціалу стійкості інноваційного підприємства. Вісник Львів. Вип.41. URL: http://prima.lnu.edu.ua/faculty/ekonom/Visnyk_Econom/2009_41/202-212.pdf

20. Карпенко Н. В. Економічна діагностика: навч.-метод. посіб. Київ: АПСВТ, 2014. 109 с.

21. Кащена Н. Формування стратегічних орієнтирів забезпечення економічної стійкості підприємства в умовах невизначеності. Харківський державний університет харчування та торгівлі. 2023. №12. С. 67-73.

22. Клочко Т. Фінансова безпека як умова фінансової стійкості підприємства. Економіка та суспільство. 2021. № 23. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2021-23-17>

23. Ковальчук Т.І., Цивак Ю.Ю. Оцінка фінансової стійкості підприємства. Інноваційна економіка. Науково-виробничий журнал. 2022. №2. С. 48-53.

24. Козлова О.С. Методика оцінки фінансової стійкості підприємства.

Молодий вчений. 2017. №10. С. 914-918.

25. Корнєва Н.О., Шаповалова І.О. Шляхи покращення фінансового стану підприємств. Економічні науки. Вип. 5.1 (97). 2018. 55-60 с.

26. Косарева І.П., Бут А.С. Механізм управління фінансовою стійкістю підприємства. Економічні науки. 2017. №4. С. 678-682.

27. Костирко Л.А. Аналіз потенціалу фінансової в системі управління вартістю підприємства. Вісник Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля. 2015. № 4 (221). С. 122-129.

28. Костирко Л.А. Діагностика фінансово-економічної стійкості підприємства: монографія. Київ: Центр навчальної л-ри. 2016. 244 с.

29. Костирко Л.А., Євтушенко М.В. Фінансова стійкість корпоративних підприємств у категоріях економіко-вартісного тяжіння показників. Інвестиції: практика та досвід. 2019. №21. С. 28-33.

30. Костирко Р.О. Фінансовий аналіз: навч. посібник. Х.: Фактор, 2015. 784 с.

31. Кравченко М. О., Лентовська М. А. Підходи до оцінювання фінансової стійкості інноваційно-активних підприємств. Економічний вісник Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут». 2022. Вип. 24. С. 34-39.

32. Кравченко М. О., Лентовська М. А. Проблеми забезпечення фінансової стійкості інноваційно-активних підприємств. Modern science: innovations and prospects : збірка тез XI Міжнародної науково-практичної конференції (Швеція, м. Стокгольм, 24-26 липня 2022 р.). Стокгольм, 2022. С. 224-228.

33. Крайник О.П. Економіка підприємств: Навчальний посібник. Львів: „Інтелект –Захід”, 2017. 208 с.

34. Кучеренко К. В. Фінансова стійкість як чинник та індикатор економічної безпеки промислового підприємства. Економіка. Фінанси. Право. 2019. № 7(2). С. 44-46.

35. Лахтіонова Л.А. Аналіз фінансової стійкості суб'єктів підприємницької діяльності: монографія. Київ: КНЕУ. 2021. 880 с.

36. Левкович О.В., Калашнікова Ю.М. Фінансова стійкість як передумова інноваційного розвитку підприємства. Ефективна економіка. 2021. № 4. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=8776>.

37. Литвин Б. М. Фінансовий аналіз : навч посіб. Київ : Хай-Тек Прес, 2018. 336 с.

38. Лісничук О.А., Нестерчук Т.А. Методичні підходи до оцінювання фінансової стійкості підприємства. Економіка і суспільство. 2018. №18. С. 454-462.

39. Ловінська І.Г. Фінансова стійкість організацій як індикатор економічного потенціалу. Фінанси, облік і аудит. 2014. № 1(23). С. 25–32.

40. Лучко М.Р., Жукевич С.М., Фаріон А.І. Фінансовий аналіз: навч. посіб. Тернопіль: ТНЕУ, 2016. 304 с.

41. Мамонтова Н.А. Фінансова стійкість акціонерних підприємств і методи її забезпечення (на прикладі підприємств харчової промисловості) : автореф. дис. канд. екон. уаук. Ін-т економ, прогн. НАН України. К., 2016. 59 с.

42. Масленніков Є.І. Забезпечення системи управління фінансовою стійкістю торгівельного підприємства. Ринкова економіка: сучасна теорія і практика управління. 2017. №1 (35). С. 96-111.

43. Методика проведення поглибленого аналізу фінансово-господарського стану підприємств та організацій: Наказ Агентства з питань запобігання банкрутству підприємств та організацій від 27.06.97 р. № 81. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0288-97#Text>

44. Методичні рекомендації по аналізу фінансово-господарського стану підприємств та організацій: Лист ДПАУ від 27.01.98 р. № 759/10/20-2117. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/759/10/20-2117#Text>

45. Мороз Н. В., Блага О. В. Фінансова стійкість промислових підприємств України. Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія «Економіка» : науковий журнал. Острог : Вид-во НаУОА, 2023. № 28(56). С. 96-101.

46. Назарова Т. Ю., Гаврик А. А. Фінансова стійкість підприємства в

сучасних умовах. Загальнодержавний науково-виробничий та інформаційний журнал: Енергозбереження. Енергетика. Енергоаудит. 2021. № 5–6 (159–160). С. 44–51.

47. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» від 07.02.2013 № 73. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13#Text>

48. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 15 «Дохід» від 29.11.1999 р. № 290. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0860-99#Text>

49. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16 «Витрати» від 31.12.1999 р. № 318. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0027-00#Text>

50. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 2 «Консолідована фінансова звітність» від 27.06.2013 р. № 628. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1223-13#Text>

51. Пабат О. В. Економічна безпека держави: інноваційні фактори : монографія. Львів : Інститут регіональних досліджень НАН України, 2012. 165 с.

52. Павленко О. П., Кожушко Д. В. Теоретичні аспекти оцінки фінансової стійкості сільськогосподарських підприємств. Економічний простір. 2021. № 173. С. 76–80.

53. Павловська О. Фінансова стійкість страхової компанії та критерії її забезпечення. Ефективна економіка. 2015. № 6. С.12-19.

54. Павлюк Т. Фактори впливу на фінансову стійкість підприємства. Наука – виробництву. Науково-технічна конференція здобувачів вищої освіти. 2021. С. 115–118. URL: <http://www.kntu.kr.ua/doc/zbirnyki/2021/4.pdf#page=115>.

55. Партин Г. Забезпечення фінансової стійкості підприємства за умов нестабільності середовища функціонування. Економіка підприємства та організація виробництва. С. 129-135. DOI: <https://doi.org/10.32782/mer.2022.97-98.21>

56. Партин Г. О., Дідух О. В. Особливості впливу основних чинників на

фінансову стійкість підприємства в умовах фінансово-економічної кризи. Наук. вісн. НЛТУ України: зб. наук.-техн. пр. 2020. Вип. 20.8. С. 275–279.

57. Плиса В.Й. Стратегія забезпечення фінансової стійкості суб'єктів господарювання в економіці України : монографія. Львів : АТБ, 2019. 142 с.

58. Положення про порядок здійснення аналізу фінансового стану підприємств, що підлягають приватизації: Наказ МФУ від 26.01.2001 р. № 49/121. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0121-01#Text>

59. Полькіна А.С. Формування фінансової стратегії та позиціонування металургійних підприємств із використанням матричного підходу. Управління розвитком. 2019. № 18. С. 48–52.

60. Приймак С., Волкова О. Діагностика фінансової стійкості підприємств в умовах посилення глобальної конкуренції. Економіка та суспільство. 2021. № 30. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2021-30-58>

61. Приймук О., Філюк Ю. Методичні підходи щодо діагностики фінансового стану підприємства. Збірник наукових праць ДЕТУТ. Серія «Економіка і управління». 2016. Вип. 36. С. 231–240.

62. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні: Закон України від 16.07.1999 р. № 996-XIV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14#Text>

63. Пшик Б. І. Фінансова стабільність: сутність та особливості прояву. Вісник НТУ. 2017. №138. С. 91-96.

64. Русіна Ю. О., Полозук Ю.В. Економічна сутність фінансової стійкості підприємства та фактори, що на неї впливають. International scientific journal. 2015. № 2. С. 91-94.

65. Салькова І. Ю., Фуштей Л.Л. Теоретичні основи та можливості розвитку фінансової стійкості м'ясопродуктового підкомплексу України. Глобальні та національні проблеми економіки. 2018. № 22. С. 226-230.

66. Салькова І.Ю., Санцевич В.А. Економічна сутність фінансової стійкості підприємства. Економіка і суспільство. 2018. Вип. 16. С. 1008-1014.

67. Семенов А.Г. Формування стратегії забезпечення фінансової стійкості

промислового підприємства. Держава та регіони. 2019. №4. С. 119-125.

68. Сініцин О. О. Характеристика методів регулювання та оптимізації структури капіталу корпорації. Електронний журнал «Ефективна економіка». Вип. №4. 2014. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=2927>

69. Сладкевич В.П. Сучасний менеджмент організацій. К.: МАУП, 2017. 488 с.

70. Смірнова Т. Фінансова стійкість підприємства. Науковий вісник НЛТУ України. 2021. Вип. 21.11. С. 196-201.

71. Сподіна А. О., Тарасенко І. О. Фінансова стійкість підприємства: сутність та фактори впливу Міжнародний науковий журнал «Інтернаука». 2022. № 12(131). С. 24-31.

72. Стригуль Л. С. Теоретико-методичне забезпечення визначення фінансової стійкості підприємств різних організаційно-правових форм в умовах мінливого середовища. Науковий вісник Ужгородського національного університету. 2016. № 6. С. 64-67.

73. Терещенко О.О. Фінансова діяльність суб'єктів господарювання: навч. посіб. К. : КНЕУ, 2013. 554 с.

74. Тищенко О. М. Моделювання оцінки та прогнозування фінансової стійкості підприємства. Вісник Національного університету «Львівська політехніка». 2019. № 640. С. 406–415.

75. Ткаченко Є.Ю., Фатюха В.В., Яришко О.В. Фінансова стійкість підприємства: сутність та основи управління. Інфраструктура ринку. 2021. Випуск 56. С. 129-134.

76. Ткачук І.Г. Формування фінансової стратегії в системі управління. Вісник ЖДТУ. 2018. № 2. С. 301–304.

77. ТМ «Сандора». Про компанію. URL: <https://sites.google.com/site/bozhkosandoracom/home/pro-kompaniu-1>

78. ТОВ «Сандора». Youcontrol – онлайн сервіс перевірки компаній: вебсайт. URL: <https://youcontrol.com.ua/contractor/?id=13642431&tb=file#expressuniversal-file>

79. Товарна політика ТОВ «Сандора». URL: <https://studfile.net/preview/9155098/page:5/>
80. Федонін О. С., Рєпіна І. М., Олексюк О. І.. Потенціал підприємства: формування та оцінка. К.: КНЕУ, 2004. 316 с.
81. Фінанси підприємств: навч. посібник / за ред. Г. Я. Аніловської, І. Б. Висоцької. Львів: ЛьвДУВС, 2018. 440 с.
82. Фролова Т. О. Фінансовий аналіз: навч.-метод. посібн. для самост. вивч. К.: Вид-во Європ. ун-ту, 2015. 253 с.
83. Хіт Р. Кризовий менеджмент для керівників / Р. Хіт ; пер. з англ. Р. Ткачук, С. Рябчук, Н. Мішеніна. К. : Всеуито, Наукова думка, 2012. 566 с.
84. Чепка В. В. Фінансова стійкість підприємства: сутність та фактори впливу. Економіка і суспільство. 2017. № 12. С. 649-655.
85. Черниш С. С. Проблеми застосування методик аналізу фінансового стану на вітчизняних підприємствах. Інноваційна економіка. 2016. № 5. С. 142-146.
86. Шандова Н.В. Розробка механізму управління стійким розвитком підприємств машинобудування. Актуальні проблеми економіки. 2017. №2. С. 101-105.
87. Яловий Г.К., Бакеренко Н.П. Концептуальні підходи до визначення фінансової стійкості підприємства. URL: <https://ela.kpi.ua/bitstream/123456789/5347/1/47.pdf>
88. Ясіновська І. Сучасні підходи до оцінки фінансової стійкості підприємств. Львівський національний університет імені Івана Франка. 2024. №35. С. 169-175.
89. Яцух О.О., Захарова Н.Ю. Фінансовий стан підприємства та методика його оцінки. Вчені записки Таврійського національного університету імені В.І. Вернадського. Економіка і управління. 2018. №29 (3). С. 173-180.

ДОДАТКИ

